

Kondycja podmiotów ekonomii społecznej w województwie lubelskim 2025

Przedsiębiorstwa społeczne, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy,
inwalidów i niewidomych, organizacje pozarządowe

Lublin 2025

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Zespół badawczy Pracowni Rozwoju:

dr Izabela Rybka
Aleksandra Iwańska
Przemysław Kozak

© Copyright by: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Lubin, grudzień 2025

Wydawca:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
ul. Diamentowa 2
20-447 Lublin
tel. 81 528 76 50, <https://rops.lubelskie.pl/>

Wykonawca:

Pracownia Rozwoju Przemysław Kozak
ul. Nowaka-Jeziorańskiego 7/198
03-984 Warszawa
tel. 608 006 725, pracownia@rozowju.edu.pl

Egzemplarz bezpłatny

Badanie zostało przeprowadzone na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie w ramach projektu: „Efektywna polityka społeczna w województwie lubelskim” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej: Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS).

Spis treści

SPIS TREŚCI	3
WYKAZ SKRÓTÓW	4
STRESZCZENIE	5
1 WPROWADZENIE	11
2 KONCEPCJA BADANIA	12
2.1 CELE BADANIA	12
2.2 PYTANIA BADAWCZE	12
2.3 METODYKA BADANIA	13
2.3.1 <i>Analiza danych zastanych</i>	13
2.3.2 <i>Badanie internetowe CAWI w podmiotami ekonomii społecznej</i>	14
2.3.3 <i>Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)</i>	15
2.3.4 <i>Panel ekspercki</i>	15
3 PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNE	16
3.1 STRUKTURA PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH	16
3.2 SYTUACJA EKONOMICZNA	23
3.3 ZATRUDNIENIE	28
3.4 REINTEGRACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA	33
3.5 CZYNNIKI WSPIERAJĄCE TRWAŁOŚĆ I ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH	42
3.6 REALIZACJA USŁUG SPOŁECZNYCH	45
4 ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	49
4.1 STRUKTURA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	49
4.2 SYTUACJA EKONOMICZNA	51
4.3 ZATRUDNIENIE	55
4.4 CZYNNIKI WSPIERAJĄCE ROZWÓJ NGO	59
4.5 REALIZACJA USŁUG SPOŁECZNYCH	62
5 SPÓŁDZIELNIE PRACY, INWALIDÓW I NIEWIDOMYCH	66
6 WNIOSKI I REKOMENDACJE	68
7 BIBLIOGRAFIA	71
8 SPIS TABEL, WYKRESÓW, MAP	73
8.1 SPIS MAP	73
8.2 SPIS TABEL	73
8.3 SPIS WYKRESÓW	74
9 ZAŁĄCZNIKI	76
9.1 GMINY, W KTÓRYCH FUNKCJONUJĄ PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNE	76
9.2 LISTA PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH	77

Wykaz skrótów

CATI	Badania ilościowe wspomagane telefonicznie
CAWI	Badania ilościowe wspomagane komputerowo
CIS	Centrum Integracji Społecznej
FELU	Fundusze Europejskie dla Województwa Lubelskiego 2021-2027
FGI	Zogniskowany wywiad grupowy
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
IPR	Indywidualny Plan Reintegracyjny
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KGW	Koło Gospodyń Wiejskich
KIS	Klub Integracji Społecznej
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
NGO	Organizacje pozarządowe
OSP	Ochotnicza straż pożarna
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZRSS	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych
PES	Podmiot Ekonomii Społecznej
PS	Przedsiębiorstwo społeczne
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie
RPRES	Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Lubelskim na lata 2021-2027
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
Wytyczne EFS+	Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej

Streszczenie

Cele badania

Badanie pt. „*Kondycja podmiotów ekonomii społecznej w województwie lubelskim 2025*” miało na celu **kompleksową diagnozę stanu i potencjału sektora ekonomii społecznej w regionie**, ze szczególnym uwzględnieniem jego zdolności do łączenia celów społecznych i ekonomicznych. Punktem wyjścia była rosnąca rola ekonomii społecznej w realizacji polityk publicznych – zwłaszcza w obszarze rynku pracy, reintegracji społeczno-zawodowej oraz świadczenia usług społecznych na poziomie lokalnym i regionalnym. Badanie zostało przeprowadzone na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie w ramach projektu: „Efektywna polityka społeczna w województwie lubelskim” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej.

Głównym celem badania była **ocena kondycji podmiotów ekonomii społecznej (PES)** funkcjonujących w województwie lubelskim, w tym przedsiębiorstw społecznych, spółdzielni socjalnych, spółdzielni pracy (w tym inwalidów i niewidomych) oraz organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego. Kondycja ta była analizowana wielowymiarowo – nie tylko przez pryzmat wyników finansowych, lecz także zdolności do tworzenia miejsc pracy, prowadzenia działań reintegracyjnych oraz realizacji usług społecznych.

Cele szczegółowe badania obejmowały:

- identyfikację i charakterystykę PES działających na terenie województwa lubelskiego,
- ocenę sytuacji ekonomicznej badanych podmiotów, w tym struktury przychodów, stabilności finansowej oraz zdolności do rozwoju,
- analizę zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ocenę skali i jakości realizowanych działań reintegracji społeczno-zawodowej,
- rozpoznanie roli PES w realizacji usług społecznych, w kontekście procesów deinstytucjonalizacji,
- identyfikację kluczowych barier oraz czynników sprzyjających rozwojowi ekonomii społecznej w regionie.

Istotnym elementem badania była również **analiza zmian zachodzących w sektorze w ostatnich latach**, poprzez porównanie wyników z analogicznym badaniem przeprowadzonym w 2022 roku. Pozwoliło to nie tylko na statyczną ocenę kondycji PES, ale również na uchwycenie trendów rozwojowych i narastających problemów.

Metodyka badania

Badanie zostało zaprojektowane jako **badanie o charakterze mieszanym**, łączące metody ilościowe, jakościowe oraz analizę danych zastanych. Takie podejście umożliwiło uzyskanie możliwie pełnego obrazu sektora ekonomii społecznej – zarówno w wymiarze statystycznym, jak i doświadczeń oraz opinii samych podmiotów.

Podstawę badania stanowiła **analiza danych zastanych (desk research)**, obejmująca m.in.:

- dane statystyczne GUS,
- rejestry przedsiębiorstw społecznych,
- dokumenty strategiczne i programowe na poziomie regionalnym i krajowym,
- wcześniejsze raporty dotyczące kondycji PES w województwie lubelskim.

Równolegle przeprowadzono **badania ilościowe** z wykorzystaniem technik CAWI i CATI.

Badaniem objęto:

- całą populację przedsiębiorstw społecznych posiadających status PS,
- spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i niewidomych,
- wybrane organizacje pozarządowe prowadzące działalność ekonomiczną.

Kwestionariusze ankietowe obejmowały m.in. pytania dotyczące sytuacji finansowej, zatrudnienia, realizacji celów społecznych, barier rozwoju oraz współpracy z otoczeniem instytucjonalnym. Uzupelnieniem badań ilościowych były **indywidualne wywiady pogłębione (IDI)** z przedstawicielami PES. Celem części jakościowej było pogłębienie interpretacji wyników ilościowych oraz identyfikacja mechanizmów stojących za obserwowanymi zjawiskami. Zastosowanie porównywalnych założeń metodologicznych jak w badaniu z 2022 r. umożliwiło analizę dynamiki zmian w sektorze i zwiększyło wartość poznawczą raportu.

Główne wnioski

Wyniki badania wskazują, że sektor ekonomii społecznej w województwie lubelskim charakteryzuje się **jednoczesnym występowaniem istotnego potencjału rozwojowego oraz trwałych barier strukturalnych**, które ograniczają jego stabilność i skalę oddziaływania. Ekonomia społeczna pełni w regionie ważną funkcję społeczną i zatrudnieniową, jednak jej rola w lokalnych systemach rozwoju społecznego i gospodarczego pozostaje w dużej mierze niewykorzystana.

Jednym z najbardziej widocznych problemów jest **silne zróżnicowanie terytorialne** rozmieszczenia przedsiębiorstw społecznych. W części gmin funkcjonuje kilka podmiotów tego typu, często aktywnie współpracujących z samorządem i realizujących usługi społeczne, natomiast w zdecydowanej większości gmin nie działa ani jedno przedsiębiorstwo społeczne. Oznacza to, że dostęp do instrumentów reintegracji społeczno-zawodowej oraz do usług realizowanych przez PES jest w regionie nierówny i w dużym stopniu zależny od lokalnych uwarunkowań instytucjonalnych.

Analiza sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw społecznych pokazuje, że mimo **niewielkiej poprawy poziomu przychodów w porównaniu z rokiem 2022**, kondycja finansowa wielu podmiotów pozostaje słaba. Wzrost przychodów ma często charakter nominalny i nie przekłada się na trwałą poprawę bezpieczeństwa ekonomicznego. Szczególnie niepokojący jest fakt, że od 10 do 20% przedsiębiorstw społecznych funkcjonuje w warunkach realnego zagrożenia utraty płynności finansowej, co rodzi ryzyko ich likwidacji i utraty wypracowanego kapitału społecznego.

Jednocześnie przedsiębiorstwa społeczne pozostają **istotnym pracodawcą dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym**, w tym osób długotrwale bezrobotnych, z niepełnosprawnościami czy o niskich kwalifikacjach. Badanie pokazuje, że w strukturze zatrudnienia dominują relatywnie stabilne formy umów, w tym umowy o pracę, często w pełnym lub znacznym wymiarze czasu pracy. Wskazuje to, że PES – mimo ograniczeń finansowych – realizują swoje cele społeczne w sposób realny, a nie deklaracyjny.

W obszarze **reintegracji społeczno-zawodowej** ujawnia się jednak istotna luka pomiędzy potrzebami a dostępnymi instrumentami wsparcia. Działania reintegracyjne realizowane przez przedsiębiorstwa społeczne koncentrują się głównie na szkoleniach i kursach podnoszących kwalifikacje. Choć są one ważnym elementem wsparcia, badanie jednoznacznie pokazuje, że nie odpowiadają one w pełni na złożone problemy osób zagrożonych wykluczeniem. PES wskazują na potrzebę bardziej kompleksowych działań, obejmujących m.in. wsparcie psychologiczne, coaching, pracę z zespołami pracowniczymi oraz rozwój kompetencji kadry zarządzającej.

W przypadku organizacji pozarządowych kluczowym wnioskiem jest **niski poziom ekonomizacji sektora** w województwie lubelskim na tle średniej krajowej. NGO rzadziej niż w innych regionach prowadzą działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego, a ich przychody w większym stopniu opierają się na dotacjach i środkach publicznych. Taki model funkcjonowania zwiększa podatność organizacji na zmiany w politykach finansowania oraz ogranicza ich zdolność do długofalowego planowania rozwoju.

Badanie pokazuje również, że **lubelskie NGO rzadziej zatrudniają płatny personel**, a jeśli już tworzą miejsca pracy, są to często formy mniej stabilne niż w przypadku przedsiębiorstw społecznych. Ogranicza to potencjał profesjonalizacji organizacji, utrudnia utrzymanie kompetentnych kadr oraz zmniejsza zdolność NGO do podejmowania bardziej złożonych zadań, w tym realizacji usług społecznych na zlecenie JST.

Istotnym wnioskiem o charakterze przekrojowym jest fakt, że **proces zlecania usług społecznych PES w ramach ich deinstytucjonalizacji postępuje wolniej, niż wynikałoby to z zapisów dokumentów strategicznych**. Zarówno przedsiębiorstwa społeczne, jak i organizacje pozarządowe dostrzegają w nim szansę rozwojową, jednak

napotykają na bariery związane z dostępem do zleceń, skomplikowanymi procedurami, niewystarczającym wykorzystaniem klauzul społecznych oraz ograniczonym doświadczeniem JST w zlecaniu usług PES.

Jednocześnie badanie ujawnia **niewykorzystany potencjał współpracy pomiędzy PES a jednostkami samorządu terytorialnego**. Tam, gdzie taka współpraca funkcjonuje w sposób trwały i partnerski, przedsiębiorstwa społeczne oraz NGO odgrywają ważną rolę w lokalnych systemach wsparcia społecznego. W skali całego regionu są to jednak nadal dobre praktyki, a nie dominujący model działania.

Podsumowując, kondycja podmiotów ekonomii społecznej w województwie lubelskim w 2025 roku może zostać określona jako **stabilna w wymiarze społecznym, lecz krucha w wymiarze ekonomicznym**. Sektor ten posiada realny potencjał rozwojowy, jednak jego dalsze wzmocnienie wymaga bardziej skoordynowanych działań systemowych, obejmujących zarówno wsparcie finansowe i doradcze, jak i rozwój współpracy instytucjonalnej oraz mechanizmów zlecania usług społecznych.

Kluczowe rekomendacje

Przedstawione rekomendacje wynikają bezpośrednio z diagnozy kondycji podmiotów ekonomii społecznej w województwie lubelskim i odnoszą się do kluczowych barier oraz niewykorzystanych potencjałów zidentyfikowanych w badaniu. Ich celem jest **wzmocnienie stabilności ekonomicznej PES, zwiększenie ich roli w realizacji polityk publicznych oraz bardziej równomierny rozwój ekonomii społecznej w skali regionu**.

Wyrównywanie różnicowań terytorialnych i rozwój przedsiębiorstw społecznych

Jednym z priorytetowych kierunków działań powinno być **aktywniejsze wspieranie tworzenia przedsiębiorstw społecznych w gminach, w których obecnie one nie funkcjonują**. Brak PS w znacznej części gmin ogranicza dostęp mieszkańców do usług społecznych oraz narzędzi reintegracji społeczno-zawodowej, a jednocześnie zmniejsza zdolność samorządów do realizacji polityk społecznych w modelu zdecentralizowanym.

Rekomenduje się, aby w kolejnych projektach realizowanych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej większy nacisk położyć na inicjowanie przedsięwzięć w gminach „białych plam”, m.in. poprzez:

- stosowanie kryteriów premiujących tworzenie PS w gminach bez takich podmiotów,
- intensyfikację działań animacyjnych i informacyjnych skierowanych do lokalnych liderów i JST,
- wsparcie grup inicjatywnych na wczesnym etapie przygotowania przedsięwzięcia.

Wzmocnianie stabilności ekonomicznej przedsiębiorstw społecznych

Badanie jednoznacznie wskazuje na potrzebę **systemowego wsparcia przedsiębiorstw społecznych znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej**. Rekomenduje się wprowadzenie mechanizmów wczesnej identyfikacji PS zagrożonych utratą płynności finansowej, realizowanych we współpracy z OWES.

Działania naprawcze powinny mieć charakter zindywidualizowany i obejmować m.in.:

- pogłębioną diagnozę problemów ekonomicznych,
- doradztwo biznesowe i finansowe,
- wsparcie w dywersyfikacji źródeł przychodów,
- pomoc w pozyskiwaniu nowych rynków zbytu i klientów.

Ważnym kierunkiem jest także **zwiększenie możliwości inwestycyjnych PES**, w tym dostęp do środków na rozwój infrastruktury i zaplecza sprzętowego, co zostało wskazane przez badanych jako jeden z kluczowych warunków rozwoju.

Uelastycznienie i podniesienie jakości działań reintegracyjnych

Rekomenduje się **modyfikację podejścia do wsparcia reintegracji społeczno-zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych**, tak aby nie ograniczało się ono głównie do działań szkoleniowych. System wsparcia powinien umożliwiać finansowanie szerszego katalogu działań, dostosowanych do indywidualnych potrzeb pracowników i specyfiki zespołów.

W szczególności zaleca się:

- rozwój zindywidualizowanych form wsparcia (np. coaching, mentoring, wsparcie psychologiczne),
- działania wzmacniające kompetencje kadry zarządzającej i liderów PES,
- pracę z całym zespołami pracowniczymi w celu poprawy stabilności zatrudnienia i efektywności organizacyjnej.

Wspieranie ekonomizacji organizacji pozarządowych

W odniesieniu do organizacji pozarządowych kluczowym wyzwaniem pozostaje **niski poziom ekonomizacji**, który ogranicza ich odporność finansową i zdolność do rozwoju. Rekomenduje się wzmocnienie działań wspierających NGO w rozwijaniu działalności gospodarczej i odpłatnej działalności pożytku publicznego.

Wsparcie to powinno obejmować:

- rozwój kompetencji biznesowych i menedżerskich,
- doradztwo w zakresie planowania i wdrażania działalności ekonomicznej,
- ułatwianie dostępu do zamówień publicznych, w tym poprzez szersze stosowanie klauzul społecznych,
- wsparcie inwestycji infrastrukturalnych i sprzętowych.

Celem tych działań jest stopniowe zwiększanie udziału przychodów rynkowych w budżetach NGO, co przełoży się na większą stabilność i niezależność finansową sektora.

Rozwój współpracy z JST i zwiększenie skali zlecenia usług społecznych

Istotnym kierunkiem rekomendowanych działań jest **zwiększenie roli PES w realizacji usług społecznych**, szczególnie w kontekście deinstytucjonalizacji. Rekomenduje się podejmowanie skoordynowanych działań na rzecz:

- upowszechniania wiedzy wśród JST na temat potencjału PES,
- promowania dobrych praktyk zlecenia usług społecznych,
- stosowania mechanizmów premiujących współpracę JST z PES w programach regionalnych.

Jednocześnie PES powinny być wspierane w podnoszeniu jakości świadczonych usług oraz w lepszym przygotowaniu do udziału w procedurach zlecenia zadań publicznych.

W dłuższej perspektywie takie działania mogą przyczynić się do trwałego włączenia ekonomii społecznej w regionalne systemy świadczenia usług społecznych.

1 Wprowadzenie

Niniejszy raport przedstawia wyniki badania pt. **Kondycja podmiotów ekonomii społecznej w województwie lubelskim 2025** realizowanego na zamówienie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie przez Pracownię Rozwoju Przemysł Kozak. Badaniem objęto przedsiębiorstwa społeczne, w tym: spółdzielnie socjalne, stowarzyszenia i fundacje, spółki z o.o. non – profit (spełniające kryteria PS), spółdzielnie pracy inwalidów i niewidomych, organizacje pozarządowe (NGO) prowadzące działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego.

Raport stanowi podsumowanie pierwszego z badań będącego początkiem projektu badawczego, w którym przewidziano:

- 4 badania dotyczące kondycji podmiotów ekonomii społecznej,
 - dwa badania obejmujące przedsiębiorstwa społeczne, w tym: spółdzielnie socjalne, stowarzyszenia i fundacje, spółki z o.o. non – profit (spełniające kryteria PS), spółdzielnie pracy inwalidów i niewidomych, organizacje pozarządowe (NGO) prowadzące działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego,
 - dwa badania obejmujące podmioty o charakterze reintegracyjnym: centra integracji społecznej (CIS), kluby integracji społecznej (KIS), warsztaty terapii zajęciowej (WTZ), zakłady aktywności zawodowej (ZAZ), oraz koła gospodyń wiejskich (KGW)
- 4 badania dotyczące ewaluacji działalności akredytowanych ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (OWES),
- 1 badanie JST pod kątem realizacji działań związanych z rozwojem ES,
- ewaluacja Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Lubelskim na lata 2021-2027.

Zgodnie z wypracowaną koncepcją badania **[ROZDZIAŁ 2]** ocenę kondycji wybranych podmiotów ekonomii społecznej przeprowadzono w rozdziałach:

- **[ROZDZIAŁ 3]** – przedsiębiorstwa społeczne oraz spółdzielnie socjalne nie posiadające statusu PS,
- **[ROZDZIAŁ 4]** – organizacje pozarządowe (NGO) prowadzące działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego,

Ostatni rozdział zawiera tabelę wniosków i rekomendacji wynikających z badania **[ROZDZIAŁ 5]**.

Realizując badanie starano się tam, gdzie było to możliwe, stosować podobne założenia metodyczne jak w ostatnim badaniu dotyczącym kondycji podmiotów ekonomii społecznej, aby zapewnić porównywalność wyników z lat 2022 i 2025.

2 Koncepcja badania

2.1 Cele badania

Głównym celem badania była ocena kondycji podmiotów ekonomii społecznej z województwa lubelskiego (przedsiębiorstw społecznych, spółdzielni socjalnych, organizacji pozarządowych), w sferach realizacji celów ekonomicznych oraz społecznych.

Cel główny badania zrealizowany został poprzez następujące cele szczegółowe:

- 1) Identyfikację badanych podmiotów działających w województwie lubelskim.
- 2) Analizę i ocenę kondycji i działalności ekonomicznej badanych podmiotów ekonomii społecznej.
- 3) Analizę i ocenę realizacji celów społecznych przez PES, w tym reintegracji społeczno-zawodowej.
- 4) Analizę i ocenę udziału PES w realizacji usług społecznych.

2.2 Pytania badawcze

Badanie zostało przeprowadzone z uwzględnieniem problemów badawczych obejmujących:

- 1) Identyfikację działających na terenie województwa lubelskiego podmiotów ekonomii społecznej wchodzących w zakres podmiotowy badania.
- 2) Czynniki rozwojowe ekonomii społecznej.
- 3) Czynniki zapewniające trwałość badanym podmiotom ekonomii społecznej.
- 4) Mocne i słabe strony rozwoju ekonomii społecznej.
- 5) Potrzeby badanych PES.
- 6) Działania służące zapewnieniu trwałości funkcjonowania badanych PES.
- 7) Problemy związane z utrzymywaniem trwałości funkcjonowania badanych PES.
- 8) Innowacyjne rozwiązania w zakresie wspierania trwałości działania badanych PES.

Rozwinięciem i uszczegółowieniem problemów badawczych były następujące pytania badawcze:

- 1 Struktura PES w województwie lubelskim
 - 1.1 Ile i w jakich formach prawnych funkcjonują przedsiębiorstwa społeczne w województwie lubelskim w świetle kryteriów Ustawy o ekonomii społecznej?
 - 1.2 W jakich gminach funkcjonują przedsiębiorstwa społeczne?
 - 1.3 W których gminach przedsiębiorstwa społeczne były współtworzone przez JST?

- 2 Sytuacja ekonomiczna PES, tym PS
 - 2.1 Jakie średnie i mediany przychodów osiągają PS? Jak zmieniły się te statystyki w kontekście danych z lat 2018-2021 dostępnych we wcześniejszych raportach?
 - 2.2 Jak swoją kondycję ekonomiczną oceniają PES, w tym PS, spółdzielnie, NGO?
 - 2.3 W jaki sposób PES prognozują zmianę swojej sytuacji ekonomicznej w najbliższej przyszłości?
- 3 Tworzenie miejsc pracy i ich jakość w PES, w tym PS
 - 3.1 Ile osób jest zatrudnionych w PES stanowiących zakres podmiotowy badania?
 - 3.2 Jakiego rodzaju kontrakty zatrudnieniowe dominują?
 - 3.3 Jaka jest struktura osób zatrudnionych w PES, w tym PS?
- 4 Reintegracja społeczno-zawodowa w PES, w tym PS
 - 4.1 Ile wśród PS stanowią podmioty o charakterze reintegracyjnym oraz/lub usługowym?
 - 4.2 Ile PS prowadzi działania z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej i jaka jest ich jakość?
 - 4.3 Jak wygląda tworzenie i realizacja w PS Indywidualnych Planów Reintegracyjnych?
- 5 Zmiana sytuacji PES na przestrzeni ostatnich lat
 - 5.1 Jak zmieniła się sytuacja PES w ostatnich 3 latach w oparciu o dane z roku 2022 (badanie kondycji PES)
 - 5.2 Które ze zmian mają charakter pozytywny, a które negatywny? Na czym polegają i jaki mają wpływ na funkcjonowanie PES?
 - 5.3 Jakie rozwiązania na poziomie krajowym i regionalnym chroniły PES przed negatywnymi konsekwencjami zmian? Jakie mechanizmy były potrzebne?

2.3 Metodyka badania

2.3.1 Analiza danych zastanych

W ramach analizy danych zastanych przeanalizowano dostępne:

- dane statystyczne GUS,
- bazę przedsiębiorstw społecznych dostępną na stronie DES MRiPS,
- Krajowy Rejestr Sądowy w odniesieniu do NGO,
- rejestry spółdzielni pracy inwalidów i niewidomych,
- rejestr OZRSS,
- sprawozdania wojewody dotyczące przedsiębiorstw społecznych za lata 2023 i 2024,
- Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Lubelskim na lata 2021-2027 (RPRES),
- Strategię Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021 – 2030

- Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Lubelskiego na lata 2023-2024,
- Raport Kondycja podmiotów ekonomii społecznej w województwie lubelskim w roku 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, Lublin 2022
- inne opracowania i dokumenty związane z tematem badania.

2.3.2 Badanie internetowe CAWI w podmiotami ekonomii społecznej

Badanie ankietowe podmiotów ekonomii społecznej zostało przeprowadzone w taki sposób, aby uwzględnić specyfikę PES stanowiących zakres przedmiotowy tej części badania, w tym przedsiębiorstw społecznych i organizacji pozarządowych prowadzących odpłatną działalność pożytku publicznego lub działalność gospodarczą. Zaproszenie do wypełnienia ankiety skierowane zostało do wszystkich przedsiębiorstw społecznych z województwa lubelskiego (124)¹ oraz ponad 300 NGO. Zrealizowano kilkakrotnie monit e-mailowy i telefoniczny. Kilkanaście podmiotów odmówiło udziału w badaniu. Ostatecznie, pozyskano 78 wypełnionych ankiet od przedsiębiorstw społecznych (62,9%) oraz 52 ankiety od organizacji pozarządowych.

Charakterystyki obu prób badawczych przedstawiono w tabelach poniżej.

Tabela 1. Charakterystyka próby badawczej przedsiębiorstw społecznych i spółdzielni

Charakterystyka	%
Posiadanie statusu PS	
• Tak	97,0%
• Nie	3,0%
Forma prawna podmiotu	
• Spółdzielnia socjalna	64,2%
• Fundacja	25,4%
• Spółka z o.o. non profit	7,5%
• Stowarzyszenie	3,0%
Czas funkcjonowania podmiotu	
• 5 lat lub mniej	49,3%
• 5-10 lat	32,8%
• 11-15 lat	16,4%
• Powyżej 15 lat	1,5%
Podmiot współzakładany przez JST	
• Tak	40,3%
• Nie	59,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego przedsiębiorstw społecznych i spółdzielni (CAWI)

¹ Stan na dzień realizacji ankiety 15.10.2025 na podstawie Rejestru Jednostek Polityki Społecznej MRPiPS. W trakcie opracowania raportu liczba PS wzrosła do 128.

Tabela 2. Charakterystyka próby badawczej organizacji pozarządowych

Charakterystyka	%
Forma prawna podmiotu	0
• Fundacja	63,89%
• Stowarzyszenie	36,11%
Czas funkcjonowania podmiotu	0
• 5 lat lub mniej	33,33%
• 5-10 lat	36,11%
• 11-15 lat	13,89%
• Powyżej 15 lat	16,67%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego organizacji pozarządowych (CAWI)

2.3.3 Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)

Zakres tematyczny badania jakościowego będzie podobny, jak w badaniu ilościowym. Przeprowadzone wywiady pozwoliły jednak na pozyskanie danych jakościowych odnośnie do przyczyn zidentyfikowanych zjawisk i problemów. Wywiady były prowadzone w oparciu o wystandaryzowany scenariusz, dostosowany do potrzeb PES. Łącznie przeprowadzona 16 wywiadów: po dwa wywiady z przedsiębiorstwami społecznymi oraz po 2 wywiady z organizacjami pozarządowymi z każdego subregionu.

2.3.4 Panel ekspercki

Panel ekspercki przeprowadzony został w ostatniej fazie badania, już po przeprowadzeniu innych zaplanowanych badań i wyciągnięciu pierwszych wniosków oraz sformułowaniu przez zespół badawczy wstępnej wersji rekomendacji. Wstępne wnioski i propozycje rekomendacji wypracowane w toku badania stanowiły podstawę do dyskusji na panelu eksperckim.

3 Przedsiębiorstwa społeczne

W niniejszym rozdziale, analizę kondycji przedsiębiorstw społecznych w województwie lubelskim przeprowadzono w podziale na:

- charakterystykę struktury przedsiębiorstw,
- sytuację ekonomiczną,
- kwestie związane z zatrudnieniem pracowników,
- zakres prowadzonych procesów reintegracji społeczno-zawodowej,
- czynniki wspierające trwałość i rozwój przedsiębiorstw społecznych,
- potencjał do realizacji usług społecznych.

3.1 Struktura przedsiębiorstw społecznych

W województwie lubelskim na dzień 30 listopada 2025 r. **funkcjonowało 128 przedsiębiorstw społecznych**². W porównaniu ze stanem z listopada 2022 r.³ w regionie nastąpił niewielki przyrost liczby przedsiębiorstw społecznych, których łączna liczba wzrosła w tym czasie o siedem. Oznacza to, że w latach 2023-2025 w województwie przybywało nieco ponad dwa tego typu podmioty rocznie.

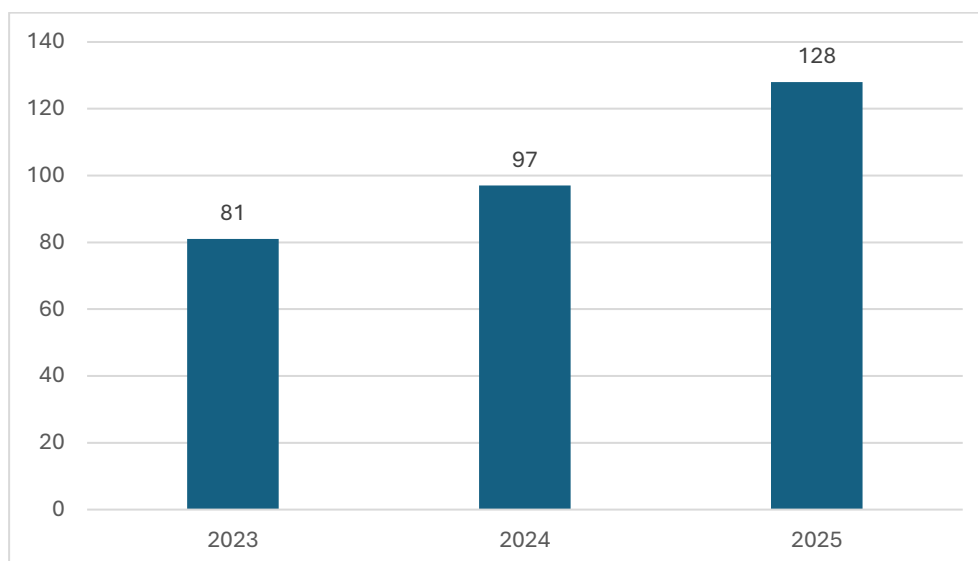
Przedstawione na poniższym wykresie zmiany liczb przedsiębiorstw społecznych w latach 2023-2025, a więc w okresie objętym badaniem, wynikają ze zmian w zakresie sposobu określania statusu przedsiębiorstwa społecznego. Wraz z wejściem w życie, w październiku 2022 r., przepisów Ustawy o ekonomii społecznej⁴ status przedsiębiorstwa potwierdzany jest przez wojewodę na wniosek zainteresowanego podmiotu. Mniejsza liczbę przedsiębiorstw społecznych w latach 2023 i 2024 widoczna w sprawozdaniach wojewody wynikała głównie z faktu, iż nie wszystkie podmioty ekonomii społecznej uprawnione do potwierdzenia statusu przedsiębiorstwa społecznego rzeczywiście o niego wnioskowały.

² [Rejestr Jednostek Polityki Społecznej](#) (dostęp 30.11.2025)

³ Kondycja podmiotów ekonomii społecznej w województwie lubelskim w roku 2022

⁴ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. 2025 poz. 806)

Wykres 1. Liczba przedsiębiorstw społecznych w regionie w latach 2023-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań wojewody z lata 2023 i 2024 oraz wykazu MRPiPS za rok 2025

W dalszym ciągu, w porównaniu z 2022 r., największą grupę wśród przedsiębiorstw społecznych stanowiły spółdzielnie socjalne, których w 2025 r. było na Lubelszczyźnie 70 (55% wszystkich PS w regionie). Na przestrzeni ostatnich 3 lat widoczny jest jednak trend w postaci wzrostu liczby PS działających w formie fundacji lub stowarzyszenia.⁵ W 2025 r. przedsiębiorstw społecznych w formule organizacji pozarządowej było 39% wobec 21% w roku 2023 i 16% w roku 2022.

Tabela 3. Formy prawne przedsiębiorstw społecznych w latach 2023-2024

	2025		2024		2023	
spółdzielnia socjalna	70	55%	61	63%	60	74%
fundacja/stowarzyszenie	50	39%	30	31%	17	21%
spółka z o.o. non profit	8	6%	6	6%	4	5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań wojewody oraz wykazu MRPiPS

Uwzględniając subregionalny podział województwa lubelskiego⁶, zdecydowanie najwięcej przedsiębiorstw społecznych działa w subregionie chełmsko-zamojskim (52), a najmniej w subregionie bialskim (20). W subregionach bialskim, chełmsko-zamojskim

⁵ Na podstawie najbardziej aktualnych danych (w momencie opracowania raportu sprawozdanie wojewody za 2025 r. nie było jeszcze dostępne), w 2024 r. w województwie lubelskim działało 23 przedsiębiorstwa społeczne w formule fundacji i 7 w formule stowarzyszenia.

⁶ Podział subregionalny oznacza podział województwa na 4 subregiony, w ramach których podmioty ekonomii społecznej mogą korzystać z dedykowanego dla nich wsparcia za pośrednictwem akredytowanych Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES).

oraz puławskim dominującą formą prawną PS pozostaje spółdzielnia socjalna, natomiast w subregionie lubelskim organizacja pozarządowa (24). Jest to o tyle zrozumiałe, że stolica regionu stanowi zdecydowanie centrum działalności NGO, z których część zdecydowała się uzyskać status przedsiębiorstwa społecznego.

Jeśli chodzi o zmiany w liczbach przedsiębiorstw społecznych to na przestrzeni lat 2022-2024 zdecydowany ich przyrost nastąpił w subregionie chełmsko-zamojskim (+12) oraz lubelskim (+9). Z kolei w subregionie puławskim liczba PS zmniejszyła się aż o 18 i był to jedyny subregion z ujemnym saldem liczby PS.

Tabela 4. Przedsiębiorstwa społeczne w podziale na subregiony⁷

Subregion	Bialski		chełmsko-zamojski		lubelski		puławski	
	stan	zmiana	Stan	zmiana	stan	zmiana	stan	zmiana
spółdzielnia socjalna	11	+2	38	+2	7	-2	14	-19
fundacja/stowarzyszenie	9	+5	10	+9	24	+11	6	+5
spółka z o.o. non profit	0	-3	4	+1	2	0	3	-4
razem	20	+4	52	+12	33	+9	23	-18

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu MRPiPS

W regionie istnieje duże zróżnicowanie terytorialne pod względem liczby funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych. Istnieją gminy, w których działa nawet kilka przedsiębiorstw społecznych, ale w zdecydowanej większości gmin nie ma ani jednego przedsiębiorstwa społecznego.⁸ Liczba przedsiębiorstw w danym samorządzie pozostaje pozytywnie skorelowane między innymi z wielkością głównego ośrodka miejskiego⁹ lub z otwartością i gotowością władarzy do zlecania zadań tym podmiotom.¹⁰

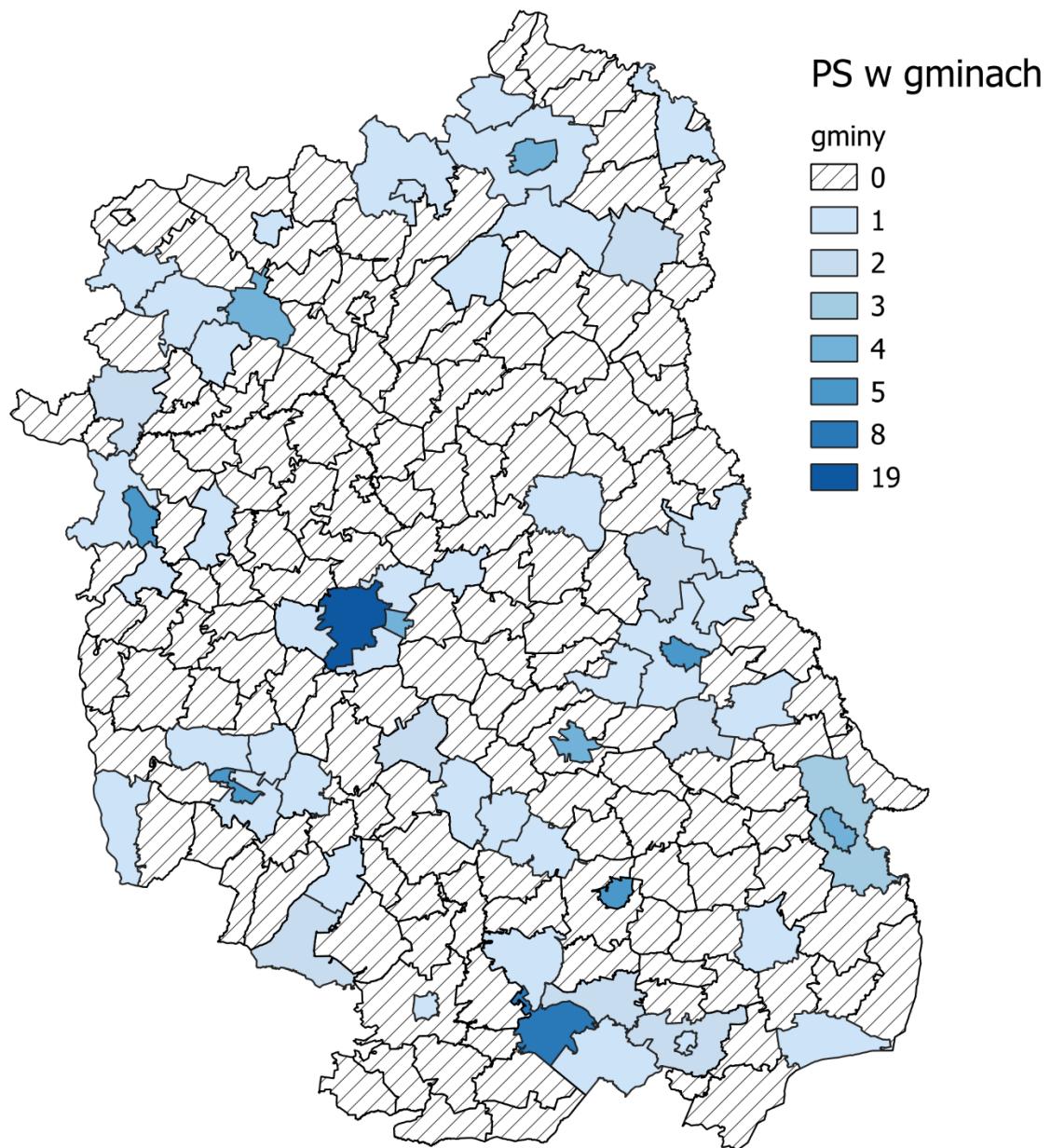
⁷ W tabeli zaznaczono zmiany w stosunku do stanu z 2022 r.

⁸ Szczegółowy wykaz przedsiębiorstw społecznych znajdujący się w aneksie zawiera informacje w jakiej gminie dane przedsiębiorstwo zostało zarejestrowane.

⁹ W Lublinie jako stolicy regionu na dzień 30.11.2025 działało 19 przedsiębiorstw społecznych.

¹⁰ W Józefowie, w powiecie biłgorajskim na dzień 30.11.2025 zidentyfikowano 8 podmiotów posiadających status przedsiębiorstwa społecznego.

Mapa 1. Rozkład przedsiębiorstw społecznych w 2025 r. na poziomie gmin województwa lubelskiego

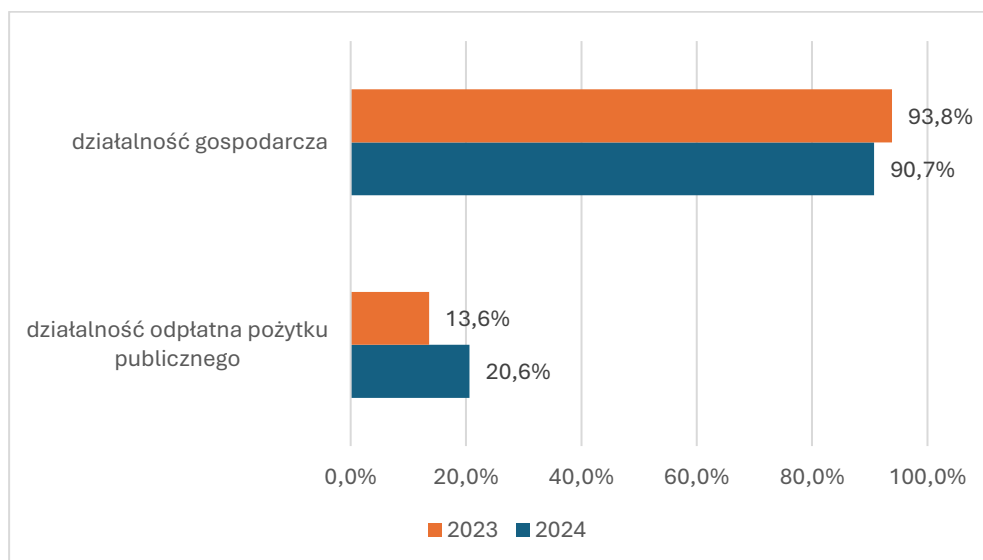
Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru MRPiPS

W oparciu o dane pochodzące ze sprawozdań wojewody, w latach 2023-2024 zdecydowane większość PS jako działalność ekonomiczną wybierała działalność gospodarczą. W 2024 r. spośród 97 przedsiębiorstw, jedynie 9 nie prowadziło działalności gospodarczej, podczas gdy 2023 r. takich podmiotów było 5. Jednocześnie prowadzenie odpłatnej działalności pożytku publicznego deklarowało odpowiednio: 20

(2024 r.) i 11 (2023 r.) przedsiębiorstw społecznych. Innej działalności o charakterze odpłatnym w latach 2023-2024 nie prowadziło żadne z przedsiębiorstw społecznych.

Informacje pochodzące ze sprawozdań wojewody pozostają zbieżne z danymi pochodzącymi z badania ilościowego przedsiębiorstw społecznych (CAWI) z roku 2025. Na podstawie odpowiedzi uczestników badania, prowadzenie działalności gospodarczej deklarowało blisko 90% PS, a odpłatnej działalności pożytku publicznego blisko 30%.¹¹

Wykres 2. Charakter prowadzonej w latach 2023-2024 przez przedsiębiorstwa społeczne działalności ekonomicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań wojewody

Zgodnie z przepisami ustawy o ekonomii społecznej, działalność przedsiębiorstwa społecznego służy rozwojowi lokalnemu i ma na celu:

- 1) reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub,
- 2) realizację usług społecznych.¹²

W 2024 r. po równo rozkładał się odsetek przedsiębiorstw społecznych (39%), które realizowały tylko jeden ze wskazanych w ustawie celów nie realizując jednocześnie drugiego. W tym samym badaniu ponad 1/5 (22%) deklarowała, że w swojej działalności realizuje oba z nich.

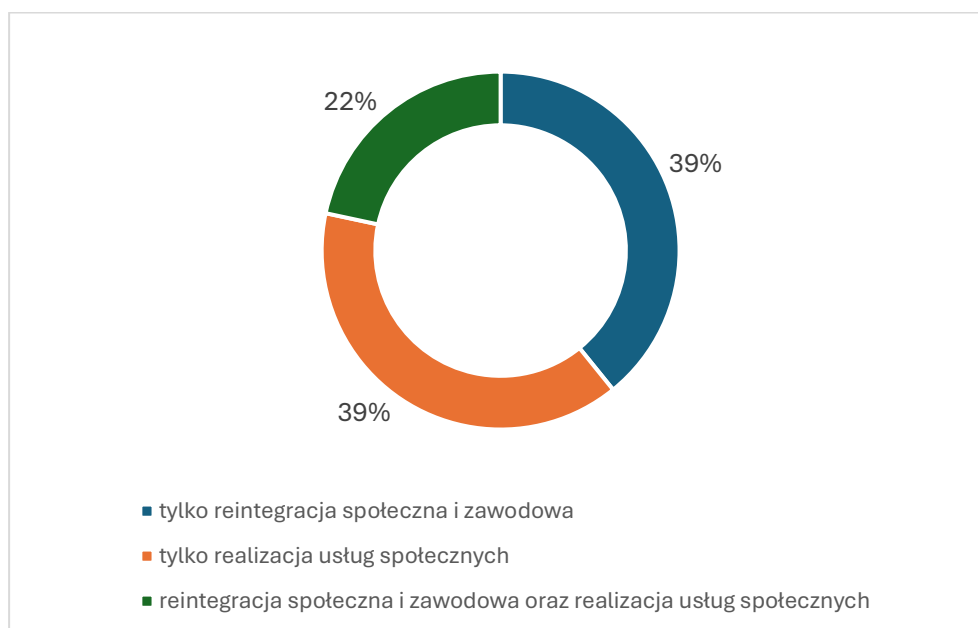
Biorąc pod uwagę fakt, że możliwość realizacji usług społecznych jako celu działalności przedsiębiorstwa społecznego pojawiał się w Polsce w 2022 r., wraz z wejściem w życie

¹¹ W badaniu ilościowym jedno PS zadeklarowało prowadzenie „innej działalności o charakterze odpłatnym”.

¹² Ustawa o ekonomii społecznej, art. 4 pkt 1.

ustawy o ekonomii społecznej, należy uznać, że był to istotny impuls dla rozwoju działalności przedsiębiorstw społecznych na terenie województwa lubelskiego.

Wykres 3. Cele działalności przedsiębiorstw społecznych

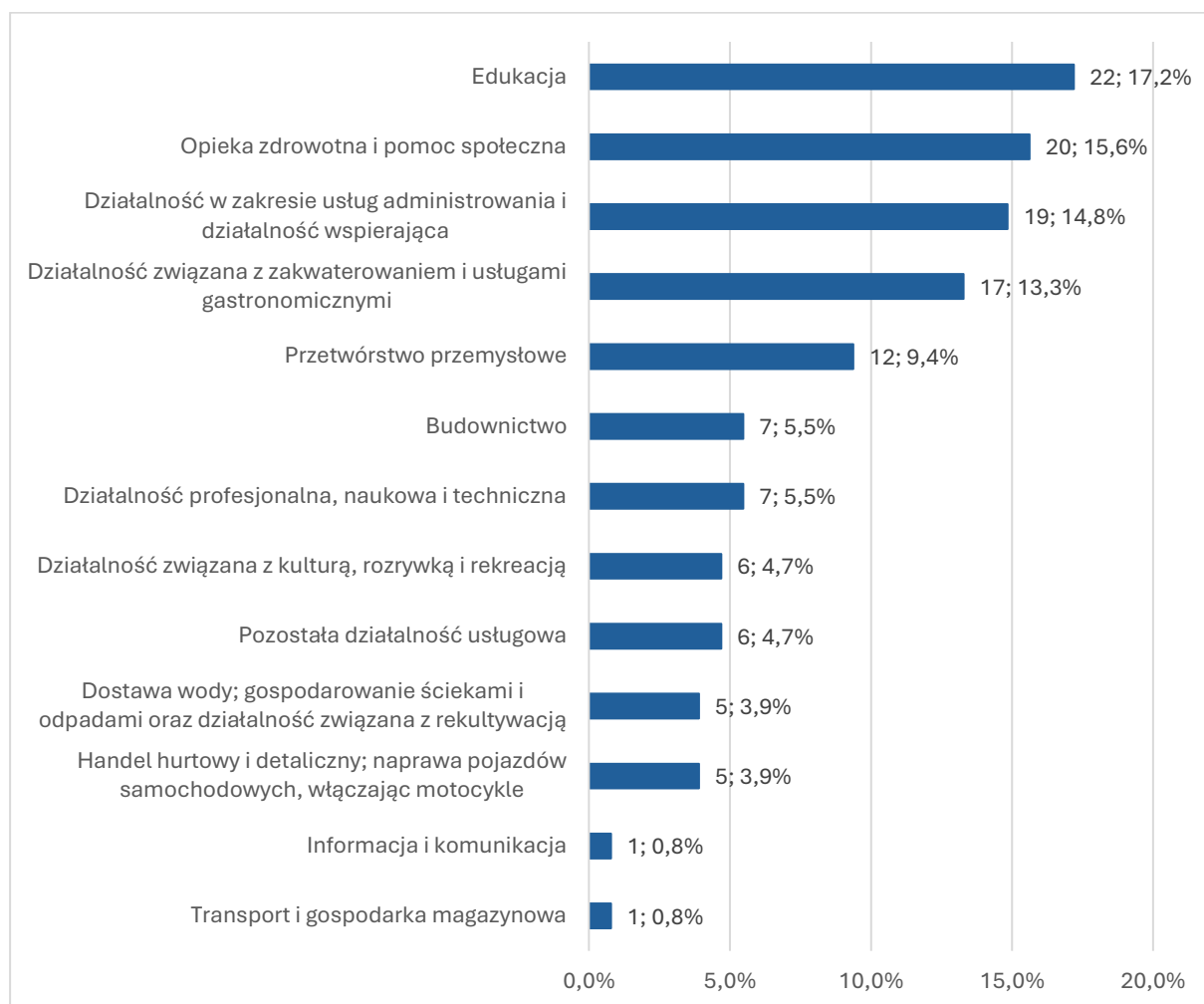

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznego sprawozdania wojewody za rok 2024

Najwięcej przedsiębiorstw społecznych swoją działalność prowadziło w obszarze edukacji (17,2%) – 22 przedsiębiorstwa jako przedmiot swojej głównej działalności wskazały ten właśnie obszar. Nieco mniej podmiotów działało w obszarze opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (15,6%, 20 podmiotów), przy czym założyć należy, że większość z nich w pierwszej kolejności zajmowało się realizacją usług społecznych o charakterze pomocowym, rzadziej zdrowotnych.¹³ 19 ze 128 przedsiębiorstw (14,8%) prowadziło działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierającą, a 17 PS (13,3%) działalność związaną a zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Najmniej przedsiębiorstw społecznych działało w obszarze informacji i komunikacji oraz transportu i gospodarki magazynowej – po jednym podmiocie. Należy jednak pamiętać, że część przedsiębiorstw społecznych funkcjonuje jako podmioty wielobranżowe uzupełniając dominujący rodzaj działalności innymi działaniami.

¹³ Realizacja usług zdrowotnych wymaga posiadania wykwalifikowanej kadry stanowiąc między innymi warunek wpisu do „Rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą”.

Wykres 4. Przedsiębiorstwa społeczne według przedmiotu dominującej działalności

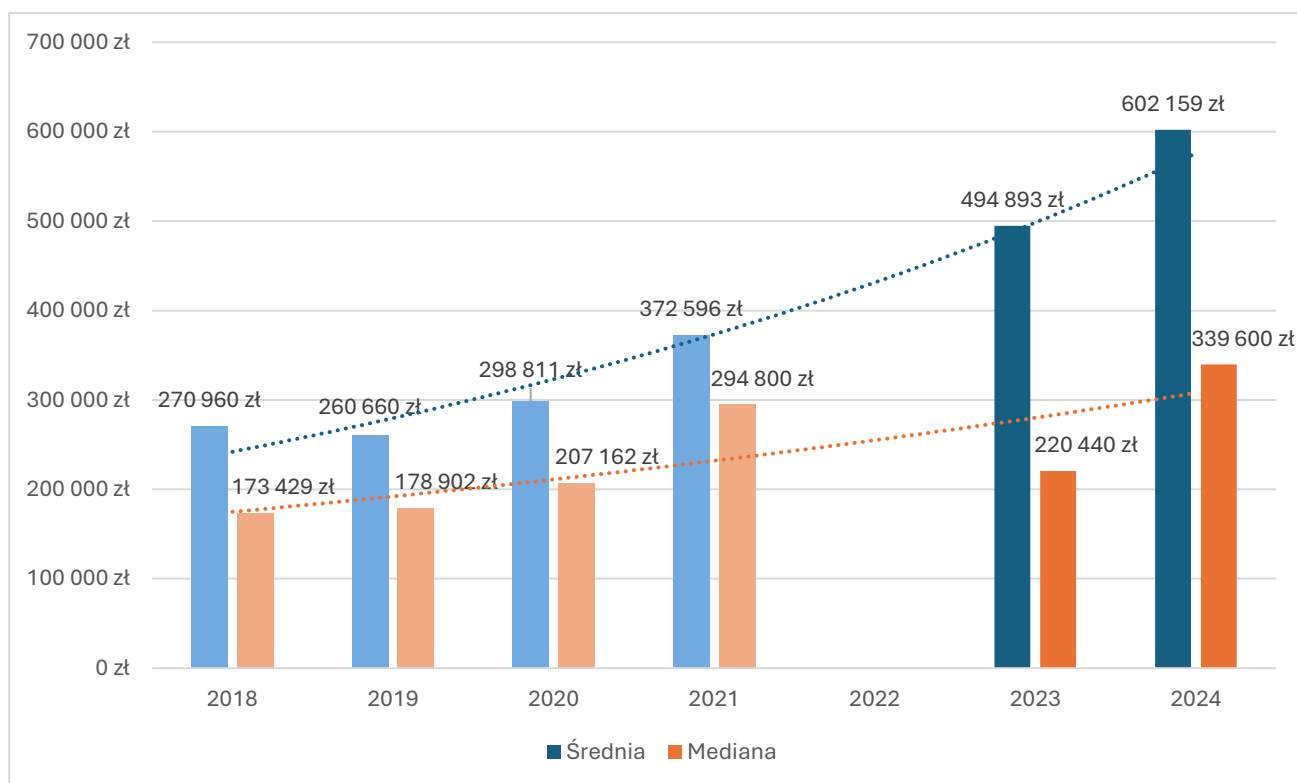
Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru MRPiPS

3.2 Sytuacja ekonomiczna

Analizując kondycję ekonomiczną lubelskich przedsiębiorstw społecznych zastosowano podobne podejście jak w badaniach obejmujących lata 2018-2021.¹⁴ Za jeden z kluczowych wskaźników sytuacji finansowej PS uznano generowany roczny poziom przychodów. Wielkość przychodów, pomimo trudności metodycznych wynikających m.in. z nieco innej próby badawczej, wydaje się całkiem dobrze odzwierciedlać kluczowe trendy w badanym obszarze na przestrzeni ostatnich lat.

Uzyskane w ramach badania ilościowego dane wskazują na niewielki i systematyczny wzrost średniej wartości przychodów przedsiębiorstw społecznych. Na przestrzeni lat 2018-2024 średnie przychody PS wyrażone w wartościach nominalnych rosty, a największy poziom wzrostu zaobserwowano w latach 2023-2024. W przypadku mediany przychodów PS jej wzrost liczony w wartościach nominalnych następował w latach 2018-2021, aby w roku 2023 osiągnąć wartość (220 440 zł) niewiele wyższą niż w roku 2020, a następnie 339 600 zł w 2024 r.

Wykres 5. Średnie i mediany przychodów przedsiębiorstw społecznych w latach 2018-2024 wyrażone w wartościach nominalnych (rok 2022 – brak danych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Przedstawione powyżej wartości średniej i mediany przychodów PS wyrażone w wartościach nominalnych nie oddają w pełni sytuacji ekonomicznej badanych

¹⁴ Zidentyfikowano brak danych za rok 2022.

podmiotów gdyż pomijają wpływ inflacji. Uwzględniając wskaźnik wzrostu cen w latach 2018-2024, średnie i mediany przychodów wyrażone w wartościach realnych przedstawiają się tak, jak w zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 5. Średnie i mediany przychodów przedsiębiorstw społecznych w latach 2018-2024 z uwzględnieniem wskaźnika inflacji

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Średnia (realna)	270 960 zł	254 665 zł	288 651 zł	353 593 zł	bd	367 211 zł	580 482 zł
Mediana (realna)	173 429 zł	174 787 zł	200 118 zł	279 765 zł	bd	163 566 zł	327 374 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Analiza średnich i median przychodów PS w latach 2018-2024 wskazuje na kilka rodzajów obserwacji:

- 1) W latach 2018-2024 widoczny jest **niewielki, ale systematyczny wzrost średnich przychodów PS**. Przychody PS rosły w tym czasie zarówno w wartościach nominalnych, jak i realnych (uwzględniających wskaźnik inflacji).¹⁵
- 2) Mediana przychodów PS rosła w latach 2018-2021, jednak **w 2023 roku nastąpił jej gwałtowny spadek** osiągając wartość niższą niż w roku 2018.
- 3) **W latach 2022-2023 nastąpiło bardzo wyraźnie pogorszenie sytuacji ekonomicznej lubelskich PS**, co należy wiązać z wybuchem wojny w Ukrainie i dynamicznym wzrostem cen w Polsce.¹⁶
- 4) **W latach 2023-2024 sytuacja ekonomiczna PS uległa wyraźniej poprawie** w postaci wzrostu przychodów dużej części z nich.
- 5) Stosunkowo niska wartość mediany przychodów PS wskazuje, że **duża część lubelskich PS może znajdować się w trudnej lub bardzo trudnej sytuacji finansowej**.
- 6) Zwiększające się różnice pomiędzy wartościami średniej i mediany¹⁷ przychodów PS wskazują na **coraz większe zróżnicowanie lubelskich przedsiębiorstw społecznych**. Oprócz grupy silnych i stabilnych podmiotów duża część doświadcza problemów ekonomicznych.

Powyższe obserwacje pozostają zbieżne z samoceną sytuacji finansowej przez przedsiębiorstwa społeczne. Z badania ilościowego wynika, że 53,7% PS biorących udział w badaniu swoją sytuację finansową ocenia jako dobrą lub raczej dobrą. 11,2% respondentów twierdziło, że znajdują się w złej lub raczej złej kondycji ekonomicznej, a 31,5% oceniało ją jako ani dobrą, ani złą. Biorąc pod uwagę ilość napotkanych odmów

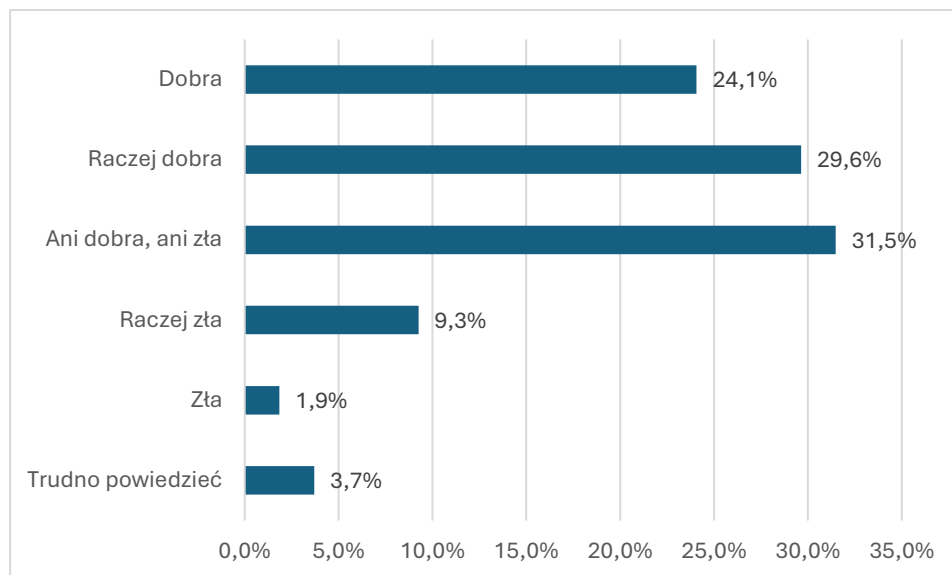
¹⁵ Niewielki spadek średnich przychodów widoczny był w latach 2018-2019.

¹⁶ Wskaźniki inflacji w roku 2022 i 2023 osiągnęły najwyższe wartości odpowiednio: 14,4% i 11,4%.

¹⁷ Mediana przychodów PS to wartość, która dzieli zbiorowość statystyczną PS na dwie równoliczne części w ten sposób, że poniżej i powyżej tej wartości znajduje się jednakowa liczba podmiotów.

udziału w badaniu przez część PS, pomimo monitów mailowych i zaproszeń telefonicznych oraz wskazywane przez nich powody, odsetek PS w trudnej sytuacji ekonomicznej wydaje się w niedoszacowany – niektóre z PS odmówiły udziału w badaniu ze względu na wygaszanie swojej działalności z powodu trudności ekonomicznych.

Wykres 6. Ocena własnej sytuacji finansowej przez przedsiębiorstwa społeczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Badania jakościowe ujawniły niektóre przyczyny wpływające na pogorszenie się sytuacji ekonomicznej PS. Osoby badane wymieniały przede wszystkim następujące czynniki:

- zmiana podejścia władz samorządowych do PS, co zwykle ma miejsce po wyborach samorządowych – nowe władze podejmują niekiedy decyzje, które destabilizują PS, np. o wypowiedzeniu umowy użyczenia i zastąpieniu ją umową najmu lokalu, w którym PS prowadzi działalność gospodarczą;
- utrata strategicznego klienta, komercyjnego lub samorządowego, np. jeśli JST rezygnuje ze zlecenia usług PS lub otwiera żłobek, który staje się konkurencją dla PS obierając mu klientów;
- brak możliwości skorzystania z instrumentów zwrotnych, np. uzyskania pożyczki obrotowej lub inwestycyjnej w banku, brak poręczeń lub innych zabezpieczeń.

Przedsiębiorcy społeczni wskazywali również kluczowe czynniki wpływające korzystnie na kondycję ekonomiczną PS, przede wszystkim takie jak:

- biznesplan oparty głównie na przychodach z działalności gospodarczej;

My mamy sami się utrzymać z naszej działalności gospodarczej. Granty i inne rzeczy mają być dla nas dodatkiem. To były moje założenia, zakładając fundację – że my się utrzymamy sami, sami będziemy na siebie zarabiać, a nie że będziemy żyli na grantach. (IDI 7)

- dywersyfikowanie przychodów z działalności gospodarczej i ich uzupełnienie poprzez (1) dotacje, głównie z OWES, ale również z programów rządowych (np. Warto być Przedsiębiorstwem Społecznym), (2) refundacje wynagrodzeń dla osób z niepełnosprawnościami z PFRON i składek ZUS-owskich z PUP, (3) korzystanie z instrumentów zwrotnych, w szczególności preferencyjnych pożyczek, zarówno inwestycyjnych (np. na zakup własnego lokalu na prowadzenie działalności), jak i płynnościowych, (4) zlecenia z firmy należącej do osób związanych lub zaprzyjaźnionych z PES;

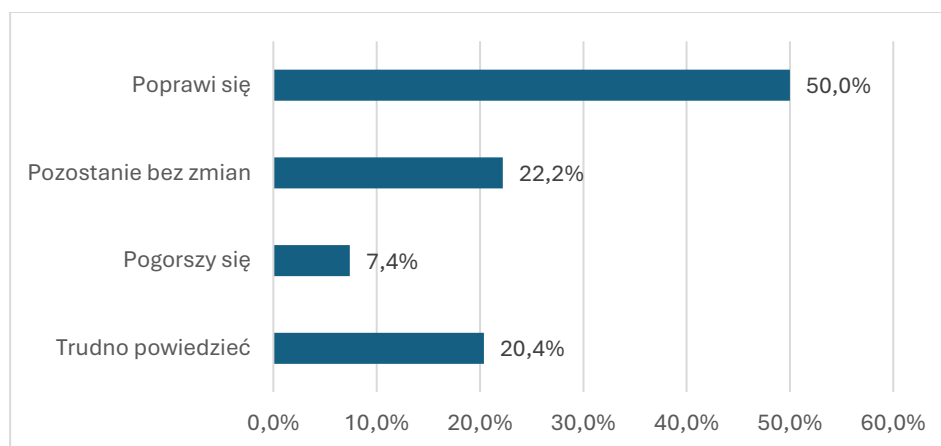
My zakładając spółdzielnię od razu mieliśmy takie założenie, że nasze firmy prywatne będą dawały zlecenia spółdzielni jak będzie gorzej, słabszy miesiąc, mało zleceń. (IDI 2)

- rozwijanie działalności w nowych obszarach, gdzie pojawia się rosnący popyt na usługi (lub produkty), np. usługi specjalistyczne, opieka nad osobami starszymi;

W żłobkach popyt jest jaki jest i my już tutaj więcej nic nie zrobimy... mamy ograniczone pole manewru. Właściwie doszliśmy do sufitu i teraz musieliśmy otworzyć nową gałąź działalności, żeby po prostu rozpędzić się i wejść na inny poziom. I nasze centrum dobrze prosperuje. Mało jest takich placówek, a popyt na usługi wsparcia dla dzieci z trudnościami rozwojowymi i edukacyjnymi jest ogromny. (IDI 3)

W odniesieniu do najbliższej przyszłości połowa ankietowanych przedstawicieli PS postrzega ją pozytywnie oceniająca, że sytuacja finansowa ich podmiotu poprawi się. Jednocześnie 7,4% spodziewa się jej pogorszenia, a w ocenie 22,2% pozostanie ona bez zmian. Stosunkowo duży odsetek badanych PS nie był w stanie przedstawić prognozy swojej sytuacji ekonomicznej co może pośrednio wskazywać na trudności w obszarze zarządzania finansami przedsiębiorstwa.

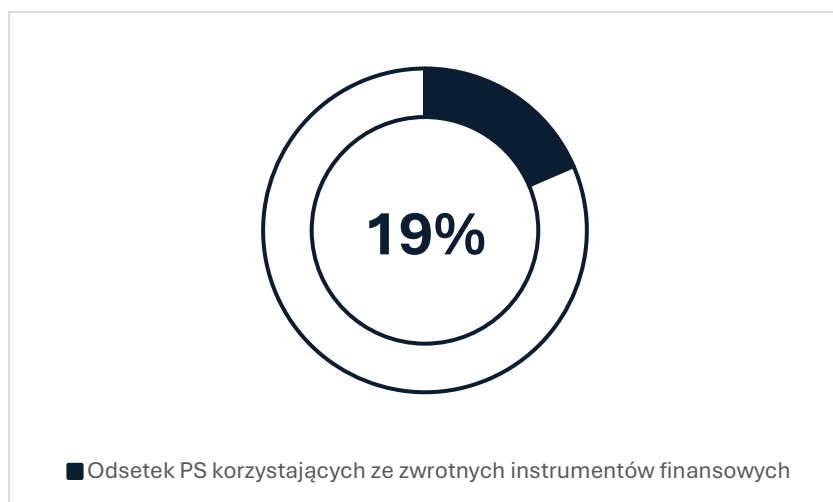
Wykres 7. Przewidywana zmiana sytuacji finansowej przez przedsiębiorstwa społeczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

W kontekście analizy kondycji ekonomicznej pytano także o korzystanie przez lubelskie PS ze zwrotnych instrumentów finansowych jako narzędzi wspierających rozwój ekonomiczny podmiotu. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że w latach 2023-2025 19% badanych PS korzystało ze zwrotnych instrumentów finansowych, najczęściej w postaci niskoprocentowanych pożyczek. Wartość ta pozostaje znacząco większa niż w przypadku stowarzyszeń i fundacji, z których z tego typu rozwiązań skorzystało jedynie 6% badanych (por. rozdz. 4.2).

Wykres 8. Korzystanie przez PS ze zwrotnych instrumentów finansowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Z wypowiedzi osób zarządzających przedsiębiorstwami społecznymi wynika, że zwrotne instrumenty finansowe pochodzą na ogół z trzech źródeł: z banków, z instytucji i programów udzielających preferencyjnych pożyczek niskoprocentowanych oraz (czasami) z własnego majątku prezesa i członków zarządu PES.

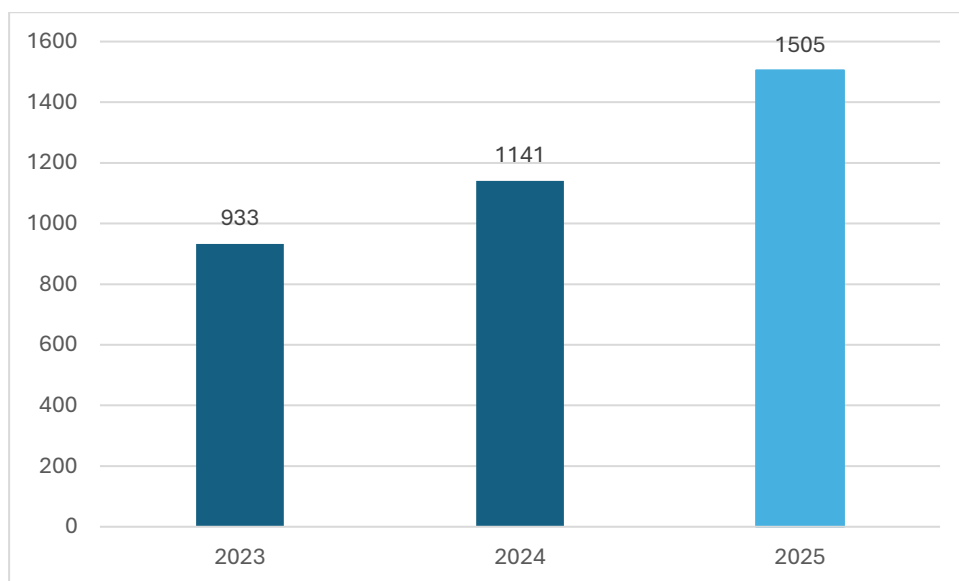
Pożyczka inwestycyjna z Banku Gospodarstwa Krajowego dla podmiotów ekonomii społecznej otrzymana na zakup drugiej nieruchomości w celu rozpoczęcie nowej, dochodowej działalności w 2023 roku, zapobiegła kryzysowi finansowemu i umożliwiła rozwój ekonomiczny jednego z PS. Niemniej sam proces starania się o pożyczkę i współpraca z operatorem programu (organizacją z Suwałk) były w ocenie osoby badanej bardzo trudne i uciążliwe. W przypadku innego PES pożyczka uzyskana z Towarzystwa Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych w 2018 roku na zakup lokalu na żłobek, uratowała spółdzielnię socjalną, po tym, jak władze samorządowe wymówiły jej lokal, w którym prowadziła swoją działalność gospodarczą. Pożyczka została spłacona w 2025 roku.

Pożyczki ustabilizowały spółdzielnię, lokal zostaje w spółdzielni, a co my tam będziemy robili, czy żłobek czy coś innego, to zobaczymy. To jest dla nas element stabilizacji, że mamy lokal. (IDI 13)

3.3 Zatrudnienie

Na podstawie sprawozdań wojewody z lat 2023 i 2024 w przedsiębiorstwach społecznych i spółdzielniach socjalnych zatrudnionych było odpowiednio 933 i 1141 osób. Wzrost liczby zatrudnionych wynika bezpośrednio ze wzrostu liczby podmiotów ekonomii społecznej, które systematycznie uzyskiwały status przedsiębiorstwa społecznego. Liczba osób zatrudnionych w 2025 r. ma charakter szacunkowy stanowiąc iloczyn liczby PS i średniej liczby osób zatrudnionych w latach 2023 i 2024 w pojedynczym PS.

Wykres 9. Liczba osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach społecznych¹⁸

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań wojewody z lat 2023 i 2024 oraz wykazu MRPiPS za rok 2025

Wśród pracowników badanych podmiotów zdecydowanie dominują kobiety, których jest blisko trzy razy więcej niż mężczyzn. Być może zwiększona proporcja kobiet w PS wynika z profilu działalności większości z nich, który opiera się na działaniach edukacyjnych i pomocowo-usługowych.

¹⁸ W sprawozdaniach wojewody liczba zatrudnionych obejmuje ogółem: zatrudnionych na umowę o pracę lub spółdzielczą umowę o pracę, liczbę osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej, liczbę osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, niebędących pracodawcami, świadczących na rzecz przedsiębiorstwa społecznego usługi przez nieprzerwany okres co najmniej 3 miesięcy.

Tabela 6. Liczba zatrudnionych kobiet i mężczyzn w przedsiębiorstwach społecznych¹⁹

Zatrudnieni	2025	2024	2023
Liczba osób zatrudnionych ogółem	1505	1141	933
kobiety	1125	853	694
mężczyźni	380	288	239

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań wojewody z lat 2023 i 2024 oraz wykazu MRPIPS za rok 2025

Jeśli chodzi o rodzaj kontraktów to największą grupę stanowiły osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę (71,3%), w tym osoby zatrudnione w pełnym wymiarze etatu, których odsetek w 2024 r. kształtował się na poziomie 46,6% ogółu zatrudnionych. Drugą, pod względem wielkości grupą w tym samym roku, stanowiły osoby współpracujące na podstawie umów cywilnoprawnych – 27,2%. Najmniej osób współpracowało z badanymi podmiotami w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej – jedynie 1,5% w 2024 r.

Tabela 7. Udział poszczególnych form kontraktu wśród osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach społecznych i spółdzielniach socjalnych

Rodzaj kontraktu	2024	%	2023	%
Liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę ogółem, w tym	824	71,3%	722	75,9%
• niższym niż 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy	58	5,0%	35	3,7%
• 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy	177	15,3%	186	19,6%
• wyższym niż 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy, a niższym niż pełen etat	38	3,3%	39	4,1%
• w wymiarze pełnego wymiaru czasu pracy	539	46,6%	452	47,5%
Liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej	315	27,2%	206	21,7%
Liczba osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, niebędących pracodawcami, świadczących na rzecz przedsiębiorstwa społecznego usługi przez nieprzerwany okres co najmniej 3 miesiące	17	1,5%	23	2,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań wojewody z lat 2023 i 2024

Charakterystyka osób zatrudnionych w PS, w zakresie wybranych kategorii, przedstawia się podobnie, jak w badaniu z 2022 i została zaprezentowana w tabeli poniżej.

W lubelskich przedsiębiorstwach społecznych największą grupę zatrudnionych stanowią trzydziestolatkowie (36,9%), a w dalszej kolejności osoby w wieku 40–49 lat (23,6%) oraz 50–59 lat (21,2%). Najmniej zatrudnionych jest osób powyżej 60. roku życia (5,6%) oraz osób do 29 lat (12,7%).

¹⁹ Dane za 2025 r. zostały oszacowane proporcjonalnie na podstawie średniej wielkości zatrudnienia w latach 2023 i 2024 oraz liczby PS, gdyż na etapie realizacji badania nie było jeszcze dostępnych sprawozdań wojewody za rok 2025.

Analiza poziomu wykształcenia wskazuje, że najwięcej wśród pracowników PS jest osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub branżowym (45,6%), a w dalszej kolejności średnim (35,1%). Stosunkowo mało jest osób z wykształceniem wyższym (11,8%), a najmniej z gimnazjalnym i podstawowym (niepełna 6%).

Zdecydowana większość pracowników mieszka na wsi (58,1%) lub w miastach do 10 tys. mieszkańców (14,2%) oraz miastach od 30 do 50 tys. (14,1%). W miastach powyżej 50 tys. mieszkańców mieszka zaledwie 3,2% pracowników PS. Oznacza to, że przedsiębiorczość społecznej jest w pierwszej kolejności alternatywą dla osób zamieszkujących tereny wiejskie, gdzie liczba pracodawców jest na ogół mniejsza, a dostęp do zatrudnienia utrudniony.

Tabela 8. Wybrane charakterystyki osób zatrudnionych w PS

Kategoria	Odsetek zatrudnionych
Przedział wiekowy	%
• do 29 lat	12,7%
• 30–39 lat	36,9%
• 40–49 lat	23,6%
• 50–59 lat	21,2%
• powyżej 60 lat	5,6%
Poziom wykształcenia	%
• Podstawowe (osoby, które ukończyły szkołę podstawową)	4,2%
• Gimnazjalne (osoby, które ukończyły gimnazjum)	1,8%
• Zasadnicze zawodowe (osoby, które ukończyły zasadniczą szkołę zawodową)	25,1%
• Zasadnicze branżowe (osoby, które ukończyły branżową szkołę I stopnia)	20,4%
• Średnie branżowe (osoby, które ukończyły branżową szkołę II stopnia)	1,6%
• Średnie (osoby, które ukończyły szkołę średnią)	35,1%
• Wyższe	11,8%
Miejsce zamieszkania	%
• Wieś	58,1%
• Miasto do 10 tys. mieszkańców	14,2%
• Miasta od 10 tys. do 30 tys. mieszkańców	2,6%
• Miasta od 30 do 50 tys. mieszkańców	14,1%
• Miasto od 50 do 100 tys. mieszkańców	3,2%
• Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	7,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS (CAWI)

W porównaniu z wynikami badania z roku 2022 r., na poziomie uśrednionych danych dotyczących przedsiębiorstw społecznych z lat 2023-2025, można wyciągnąć następujące wnioski:

- 1) w latach 2022 i 2025 wielkość zatrudnienia w badanych podmiotach kształtowała się na podobnym poziomie obejmując około 1,5 osób²⁰ pomimo niewielkiego wzrostu ogólnej liczby PS (+7);
- 2) zmniejszyła się średnia liczba osób zatrudnionych w jednym przedsiębiorstwie społecznym na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę z 8,5 w 2022 r. do 6,6 w 2024 r.,²¹
- 3) zmniejszyła się średnia liczba osób współpracujących na podstawie umów cywilnoprawnych z 5 w 2022 r. do 3,3 w 2024 r.;

Uśredniony obraz przedsiębiorstwa społecznego w województwie lubelskim wygląda zatem następująco:

- jest to podmiot działający na rynku od 3 do 8 lat;
- najczęściej jest to podmiot funkcjonujący w formule spółdzielni socjalnej, rzadziej fundacji lub stowarzyszenia;
- zatrudnia na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę niespełna 7 osób, z których duża część jest zatrudniona w pełnym wymiarze etatu;
- współpracuje z 3-4 osobami na podstawie umów cywilnoprawnych;
- osiąga roczne przychody na poziomie ok. 440 tys. zł.

Jeśli chodzi o strukturę osób zatrudnionych w PS to została ona przedstawiona szczegółowo w poniższej tabeli. W tabeli uwzględniono dane za rok 2024 pochodzące ze sprawozdań wojewody jako najbardziej aktualne i najbardziej wiarygodne.

Tabela 9. Struktura osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach społecznych w 2024 roku

Kategoria osób zatrudnionych	2024	%
Liczba osób z grup zagrożonych wykluczeniem, zatrudnionych ogółem stan na 31 grudnia, w tym:	638	100,0%
• kobiety	453	71,0%
• mężczyźni	185	29,0%
Liczba osób z grup zagrożonych wykluczeniem, wykonujących pracę na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę ogółem, w tym w wymiarze:	601	94,2%
• 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy	150	25,0%

²⁰ Liczba zatrudnionych na umowę o pracę lub spółdzielczą umowę o pracę, liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej, liczba osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, niebędących pracodawcami, świadczących na rzecz przedsiębiorstwa społecznego usługi przez nieprzerwany okres co najmniej 3 miesiące.

²¹ Zmianie uległ jednak sposób szacowania niniejszych wskaźników co może mieć wpływ na ich wartość. W badaniu z 2022 szacunków dokonywano jedynie w oparciu o dane z badania ankietowego, za 2024 r. dysponujemy względnie precyzyjnymi danymi na podstawie sprawozdań wojewody.

Kategoria osób zatrudnionych	2024	%
• w wymiarze wyższym niż 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy, a niższym niż pełen wymiar czasu pracy	26	4,3%
• w wymiarze pełnego wymiaru czasu pracy	412	68,6%
Liczba osób z grup zagrożonych wykluczeniem, w podziale na charakter wykluczenia stan na 31 grudnia 2024, w tym:	633	
• bezrobotni	337	53,2%
○ w tym długotrwale bezrobotni	112	33,2%
• osoby poszukujące pracy, bez zatrudnienia (do 30 r.ż., 50 + lub niewykonyjące innej pracy)	43	6,8%
• osoby niepełnosprawne	177	28,0%
• absolwenci CIS	17	2,7%
• absolwenci KIS	3	0,5%
• osoby, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego	5	0,8%
• osoby usamodzielniane	6	0,9%
• osoby z zaburzeniami psychicznymi	15	2,4%
• osoby opuszczające zakłady karne	1	0,2%
• osoby starsze	34	5,4%
• osoby, którym został nadany status uchodźcy	1	0,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznego sprawozdania wojewody za 2024 r.

Wyniki przeprowadzonego badania jakościowego wskazują, że istnieją PS, dla których inwestowanie w pracowników oraz budowanie kompetentnego zespołu ma znaczenie strategiczne.

My dbamy o pracowników, a pracownicy starają się dbać o firmę. To też jest takie fajne, nawet teraz wybieramy się na wyjazd integracyjny z pracownikami w Bieszczady. Ludzie to doceniają, widzą, że pieniądze nie są przejadane, tylko że pieniądze inwestujemy w ludzi, ich szkolenia. Podnosimy ich kwalifikacje, robimy dla nich prawa jazdy, wiele innych rzeczy, które są im potrzebne. Także tu inwestujemy i inwestujemy w sprzęt. Dużo inwestujemy w ten sprzęt po to, żeby rozbudowywać firmę, żeby ludzie mogli pracować lepiej i żebyśmy mogli też wykonywać więcej pracy. (IDI 7)

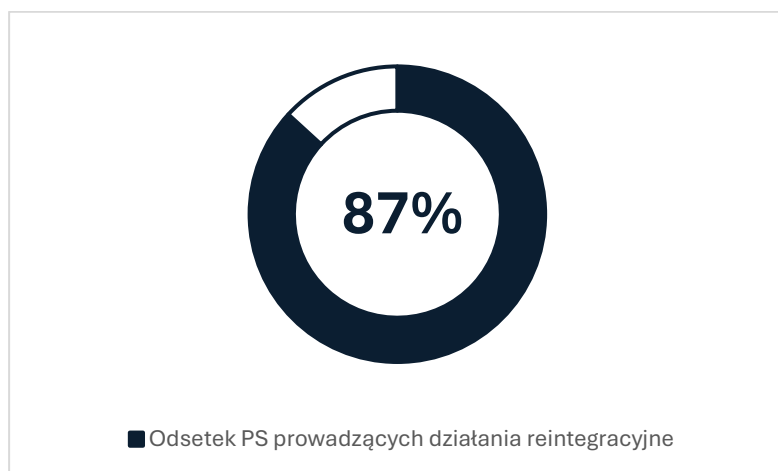
Nie zmienia to jednak faktu, że zatrudnianie pracowników w PS pozostaje poważnym wyzwaniem, tym trudniejszym, że często dotyczy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, z których część mierzy się z mniejszymi lub większymi deficytami.

No, jest to ciężki chleb. Zwykle, jak przychodzi nowy pracownik, to ja się przebieram w ubrania robocze i staję z nim, pracujemy, on zwykle nie wie, że ja jestem prezesem. Rozmawiam, co mu się podoba, co nie, jakie on ma problemy, co go boli i jak on by to zmieni. Staję razem z nimi do pracy po to, żeby ich poznać, nawiązać taką, powiedzmy, więź zrozumienia i szacunek przede wszystkim tych osób. (IDI 4)

3.4 Reintegracja społeczno-zawodowa

Analiza danych pochodzących z badania ilościowego wskazuje, że w latach 2023-2025 działania z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej prowadziło 87% przedsiębiorstw społecznych biorących udział w badaniu. Oznacza to, że działania o charakterze reintegracyjnym prowadzone były nie tylko w PS, które działają w celu reintegracji społeczno-zawodowej (taki cel zadeklarowało 61% PS – por. rozdz. 3.1), ale także w tych podmiotach, które zostały utworzone w celu realizacji usług społecznych.

Wykres 10. Odsetek przedsiębiorstw społecznych deklarujących realizację działań reintegracyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów pogłębionych widać, że istnieją PS dla których reintegracja społeczno-zawodowa stanowi punkt wyjścia do tworzenia podmiotu oraz jego istotę. W tym ujęciu PS jest postrzegane jako instytucja, która powinna być tak zaplanowana i zarządzana, żeby realizować zasadniczy cel, jakim jest włączanie osób wykluczonych w życie społeczne i zawodowe w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Ważne jest ukierunkowanie całego PS we wszystkich aspektach jego funkcjonowania w taki sposób, aby człowiek potrzebujący pracy i wsparcia był w centrum. Typowe działania reintegracyjne, np. szkolenia, wyjścia rekreacyjne, etc. nie przyniosą pożądanego, trwałego efektu, jeśli cały PES, w tym sposób organizowania i zarządzania działalnością gospodarczą, nie będzie zorientowany na reintegrację społeczno-zawodową pracownika, jego rodziny, zespołu.

Nam chodzi o to, żeby ktoś, kto przychodzi do spółdzielni, później był w stanie sobie pójść, znaleźć pracę na rynku albo zostać u nas, a jeżeli naprawdę ma duże niepełnosprawności, to przynajmniej żeby zobaczył, jak to działa, jak w ogóle się pracuje w firmie. Byłoby dobrze, żeby popracowali w takich miejscach, gdzie nikt na nikogo nie krzyczy, nic się takiego nie

dzieje, nie ma ciśnienia – to powoduje, że te osoby mogą sobie spokojnie wjechać w rynek pracy. (IDI 7)

Tak naprawdę cała nasza działalność, cała nasza idea jest taka, że my bierzemy ludzi, którzy nie mają pracy i są z niepełnosprawnościami, i mają problemy życiowe, włączamy ich do firmy, włączamy ich w pracę najczęściej na kilku stanowiskach, włączamy ich do zespołu, w którym już wszyscy w miarę wiedzą, jak się w takim zespole komunikować, działać. I tak naprawdę staramy się dać szansę na to, żeby sobie mogli normalnie funkcjonować, mieć stałe zatrudnienie, znajomości, przyjaciół. To jest taki cały model, że oni przychodzą, uczą się, my ich włączamy w środowisko, do biznesu i tak dalej. Ten model jest taką jedną wielką reintegracją. (IDI 2)

Ocena skali wsparcia reintegracyjnego pracowników przedsiębiorstw społecznych pozostaje utrudniona z powodu niejednoznaczności dostępnych danych ilościowych. Na podstawie rocznych sprawozdań przedsiębiorstw społecznych składanych do wojewody, działaniami reintegracyjnymi w przedsiębiorstwach społecznych zostało objętych odpowiednio: w 2023 r. – 1406, a w 2024 r. – 589 osób. Trudno wytłumaczyć tak duży spadek w zakresie liczby osób objętych działaniami reintegracyjnymi zwłaszcza, że w 2024 r. liczba PS zwiększyła się o 16 w stosunku do roku 2023 r. (por. rozdz. 3.1). Co więcej, na podstawie tych samych sprawozdań liczba osób zatrudnionych ogółem w PS wynosiła odpowiednio: w 2023 r. – 933, a w 2024 r. – 1141 osób. A zatem w roku 2023 więcej osób zostało objętych działaniami reintegracyjnymi niż było zatrudnionych.

Wytłumaczeniem obserwowanej rozbieżności danych może być fakt, iż przedsiębiorstwa społeczne, zgodnie z przepisami ustawy o ekonomii społecznej, w rocznym sprawozdaniu przekazują „szczegółowe informacje o podjętych działaniach dotyczących reintegracji społecznej i zawodowej osób zatrudnionych wraz z osiągniętymi efektami”.²² W roku 2023 lubelskie PS składały swoje sprawozdania po raz pierwszy ucząc się niejako ich tworzenia. Niewykluczone, że większa liczba osób objętych działaniami reintegracyjnymi niż liczba osób zatrudnionych wynika z liczenia kilku form wsparcia (działań) dla tych samych pracowników. W związku z powyższym, bardziej wiarygodnymi danymi wydają się te pochodzące z roku 2024, z których wynika, że **działania reintegracyjne obejmowały niemal 51% pracowników przedsiębiorstw społecznych.**

Realizowane w przedsiębiorstwie społecznym działania reintegracyjne mogą mieć różny charakter, a także innych adresatów oraz realizatorów. Najczęściej wsparciem z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej obejmowane były:

- 1) osoby zagrożone wykluczeniem społeczno-zawodowym;

²² Art. 10 Ustawy o ekonomii społecznej.

- 2) zespoły pracownicze stanowiące naturalne środowisko integracji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych wykluczeniem;
- 3) liderzy przedsiębiorstw społecznych organizujący działania reintegracyjne dla pracowników.²³

Na podstawie badania ilościowego lubelskich PS, w odniesieniu do liderów, najczęściej wykorzystywaną formą wsparcia w obszarze organizowania procesu reintegracji były działania o charakterze szkoleniowym (47,8%) oraz sieciującym (43,5%), a także doradczym (39,1%).

Tabela 10. Rodzaje wsparcia reintegracyjnego prowadzonego na rzecz liderów lub osób zarządzających przedsiębiorstwem/spółdzielnią socjalną

Rodzaj wsparcia	%
Szkolenia dla liderów PS z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej	47,8%
Działania sieciujące liderów PS organizowane przez samorząd województwa, za pośrednictwem ROPS lub OWES, na poziomie regionalnym	43,5%
Specjalistyczne wsparcie doradcze świadczone przez zewnętrznych specjalistów	39,1%
Coaching dla liderów wspierający działania reintegracyjne	26,1%
Superwizja w zakresie prowadzenia działań reintegracyjnych	13,0%
Mentoring/tutoring dla liderów prowadzony przez innych liderów PS	10,9%
Inne	4,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

W odniesieniu do całych zespołów pracowniczych proces reintegracji społeczno-zawodowej w największym stopniu wspierały działania o charakterze integracyjnym, takie jak wspólne spotkania, wyjścia, warsztaty, pikniki (97,8%), wspólne szkolenia i warsztaty z zakresu praktycznych umiejętności ułatwiających funkcjonowanie w zespole (56,5%), moderowane spotkania zespołów wspierające jego organizację i sposób wykonywania pracy (50%).

Tabela 11. Rodzaje wsparcia reintegracyjnego prowadzonego na rzecz zespołów przedsiębiorstw społecznych lub spółdzielni socjalnych

Rodzaj wsparcia	%
Działania o charakterze integracyjnym (wspólne spotkania, wyjścia, warsztaty, pikniki, inne)	97,8%
Krótkie formy warsztatowo-szkoleniowe (np. z zakresu: komunikacji w zespole, rozwiązywania konfliktów, motywacji i budowania zaangażowania)	56,5%

²³ W badaniu ilościowym PS wykorzystano szerszy katalog wsparcia reintegracyjnego niż wykorzystywany na potrzeby sprawozdań składanych do wojewody przez PS. Zastosowanie szerszego katalogu miało na celu identyfikację wszystkich rodzajów wsparcia, z których korzystają PS oraz wskazanie, że wsparcie reintegracyjne nie może ograniczać się jedynie do udziału w szkoleniach czy pomocy psychologiczno-terapeutycznej oraz powinno obejmować oprócz osób zagrożonych wykluczeniem społeczno-zawodowym także zespoły i liderów PES.

Rodzaj wsparcia	%
Moderowane spotkania zespołu pracowniczego na temat (np.: organizacji i sposobu wykonywania pracy, funkcjonowania zespołu pracowniczego, inne)	50,0%
Udział w szkoleniach pracowników z różnych PES	32,6%
Sieciowanie tematyczne PES prowadzących działalność o podobnym profilu	21,7%
Sieciowanie PES zatrudniających podobne grupy osób, w tym wizyty zespołu w innych PES o podobnym profilu działalności	6,5%
Inne	2,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

W przypadku pracowników PS zagrożonych wykluczeniem społeczno-zawodowym najczęściej wykorzystywanymi formami wsparcia były indywidualne rozmowy dotyczące ich aktualnej sytuacji oraz doświadczanych problemów (87%), udział w kursach i szkoleniach podnoszących kwalifikacje i kompetencje przydatne w pracy (67,4%), udział w szkoleniach rozwijających kompetencje społeczne (63%), a także uczenie się w miejscu pracy poprzez m.in. wykonywanie zleconych zadań na czas, troska o odpowiednią jakość wykonywanych zadań, dbanie o porządek w miejscu pracy (54,4).

Tabela 12. Rodzaje wsparcia reintegracyjnego prowadzonego na rzecz pracowników przedsiębiorstw społecznych lub spółdzielni socjalnych zagrożonych wykluczeniem społeczno-zawodowym

Rodzaj wsparcia	%
Indywidualne rozmowy o problemach osobistych, społecznych, zawodowych	87,0%
Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji poprzez udział w wybranych formach edukacji dorosłych (np. kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, szkolenia, staże)	67,4%
Udział w szkoleniach rozwijających kompetencje społeczne, w tym umiejętności intra- i interpersonalne	63,0%
Rozwój umiejętności przydatnych w pracy (np.: wykonywanie zleconych zadań na czas, troska o odpowiednią jakość wykonywanych zadań, dbanie o porządek w miejscu pracy)	54,4%
Pomoc w korzystaniu z pomocy specjalistycznej (psycholog, doradca zawodowy, specjalista ds. uzależnień, psychoterapeuta, psychiatra, inne)	47,8%
Wsparcie w zakresie dostępu do usług zdrowotnych (np.: motywowanie do podjęcia leczenia, pomoc w dotarciu do lekarzy specjalistów, finansowanie pomocy stomatologicznej, inne)	34,8%
Wsparcie trenera/asystenta pracy	21,7%
Wsparcie w poprawie sytuacji bytowej w postaci (np.: poprawy warunków zamieszkania, pomoc w wynajmie mieszkania, pomocy także finansowej w zakupie niezbędnych środków transportu do pracy, inne)	15,2%
Inne (Asystent osoby z niepełnosprawnością, wyjazdy integracyjne)	4,4%

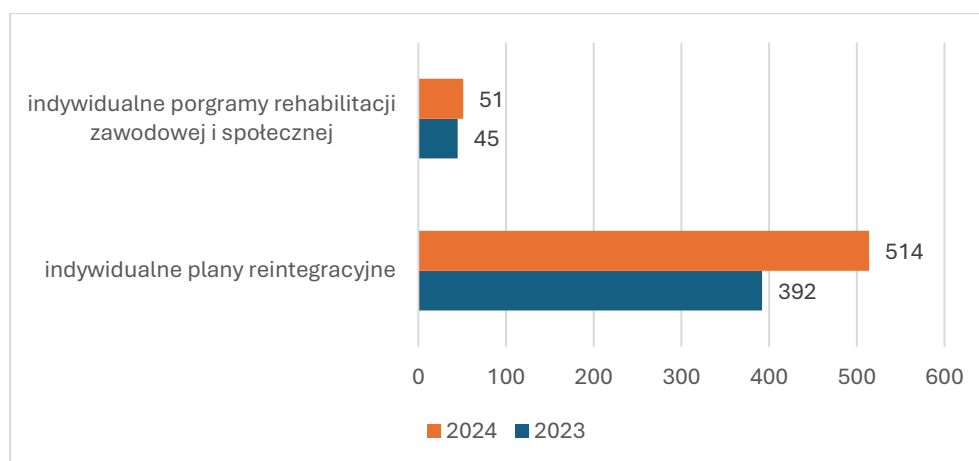
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Analiza wykorzystywanych w przedsiębiorstwach społecznych form wsparcia w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej ujawnia **bardzo szeroki repertuar i zakres stosowanych działań reintegracyjnych, w których kursy i szkolenia pracownicze stanowią tylko jeden w wielu elementach.**

Oddzielnym instrumentem wsparcia reintegracyjnego, który pojawił się wraz z wejściem w życie ustawy o ekonomii społecznej, są **Indywidualne Plany Reintegracyjne (IPR)**. Zgodnie z przepisami ustawy „przedsiębiorstwo społeczne w przypadku każdej zatrudnionej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym, do której został udzielony instrument wsparcia, (...) opracowuje i realizuje indywidualny plan reintegracyjny przez okres nie krótszy niż okres, na jaki został udzielony ten instrument, lub nie krótszy niż okres zatrudnienia danej osoby wymagany w związku z udzieleniem tego instrumentu”.²⁴ Zgodnie z przytoczonym powyżej przepisem, IPR dotyczy i ukierunkowany jest ściśle na wsparcie konkretnej osoby, a nie zespołu lub lidera i tworzony jest przez przedsiębiorstwo społeczne „przy aktywnym uczestnictwie osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym”.²⁵ W przypadku PS, które zorganizowały WTZ, utworzyły CIS lub prowadziły KIS, indywidualny plan reintegracyjny stanowi kontynuację dotychczas realizowanego indywidualnego programu rehabilitacji, indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub kontraktu socjalnego. A w przypadku PS, które utworzyły ZAZ indywidualny plan reintegracyjny nie jest sporządzany, ale zastępuje go indywidualny program rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Na podstawie sprawozdań przedsiębiorstw społecznych przekazywanych do wojewody, w przypadku osób zagrożonych wykluczeniem społeczno-zawodowym, w PS zdecydowanie dominowały indywidualne plany reintegracyjne, których w latach 2023 i 2024 realizowanych było odpowiednio 392 i 514. Indywidualnych programów rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowano odpowiednio 45 i 51. Dysproporcja ta wydaje się zrozumiała w kontekście niewielkiej liczby PS, będących jednostką tworzącą zakład aktywności zawodowej.

Wykres 11. Liczba realizowanych w PS, w roku sprawozdawczym, indywidualnych planów reintegracyjnych oraz indywidualnych programów rehabilitacji zawodowej i społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań wojewody z lata 2023 i 2024

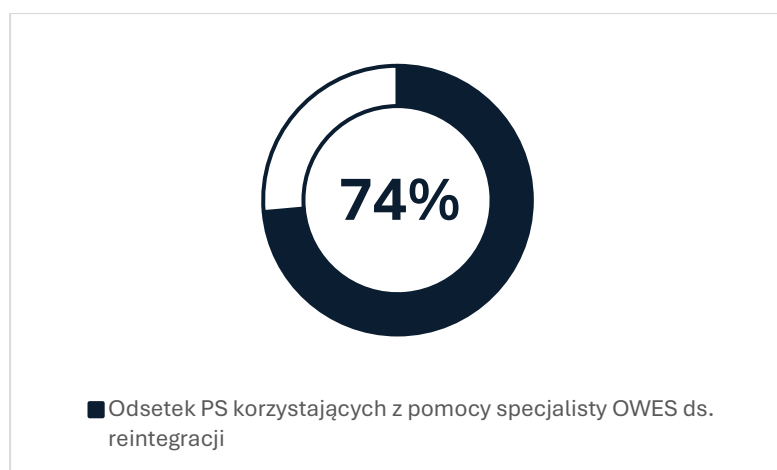
²⁴ Art. 6 Ustawy o ekonomii społecznej.

²⁵ Tamże.

Realizacja skutecznych działań z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej na poziomie przedsiębiorstwa społecznego pozostaje dużym wyzwaniem zarówno dla liderów PS lub delegowanych przez nich osób, całych zespołów, a przede wszystkim pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym lub zawodowym. W ramach istniejącego systemu wsparcia w postaci funkcjonujących ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (OWES) przewidziano dedykowaną pomoc dla podmiotów ekonomii społecznej świadczoną przez **specjalistów ds. reintegracji społeczno-zawodowej**.²⁶

Na podstawie danych z badania ilościowego PS wynika, że ze specjalistycznego wsparcia OWES w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej skorzystało niemal 3/4 badanych przedsiębiorstw społecznych. Charakter wsparcia pozostawał jednak mocno zróżnicowany i zależny od sposobu pracy danego specjalisty.²⁷

Wykres 12. Korzystanie ze wsparcia OWES (pomocy specjalisty ds. reintegracji) w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej

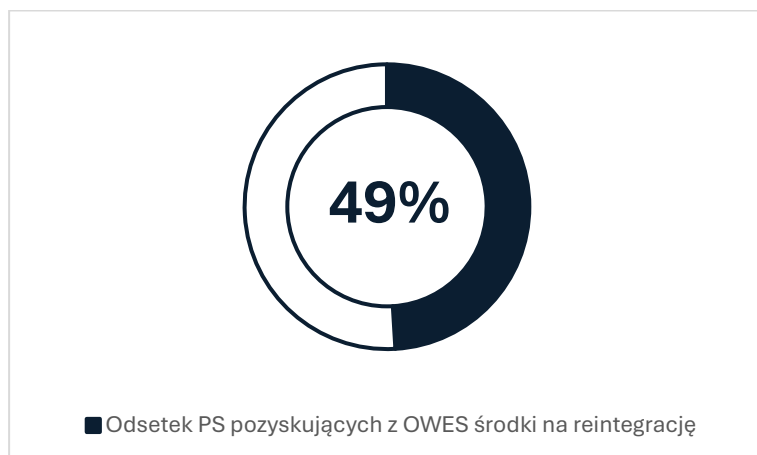
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Oprócz bezpośredniego wsparcia w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej świadczonego przez specjalistów, w obecnej perspektywie finansowej UE, w ramach projektów OWES przewidziano także wsparcie finansowe na działania o charakterze reintegracyjnym wynikające z indywidualnych planów reintegracyjnych. Dane z badania ilościowego PS wskazują, że z takiej formy pomocy skorzystało niespełna połowa przedsiębiorstw społecznych z województwa lubelskiego.

²⁶ Standardy działania Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES).

²⁷ Więcej informacji o wsparciu przedsiębiorstw społecznych przez specjalistów ds. reintegracji społeczno-zawodowej OWES zawarto w raporcie ewaluacyjnym akredytowanych OWES z województwa lubelskiego.

Wykres 13. Pozyskiwanie środków z OWES na działania w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

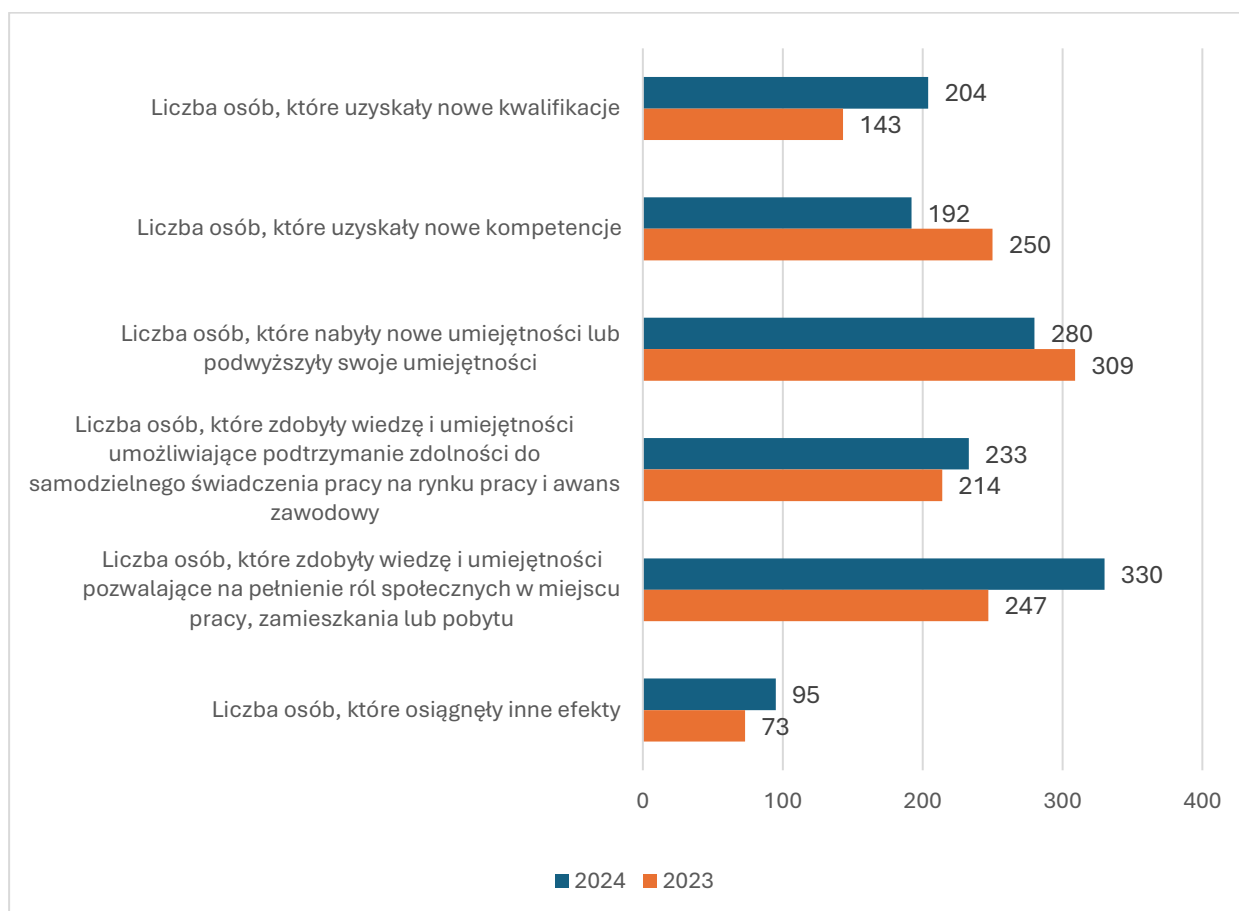
Przeprowadzone badanie jakościowe, w postaci wywiadów pogłębionych, ujawniło jednak, że opracowanie IPR oraz pozyskanie środków na działania reintegracyjne dla części PS obarczone jest szeregiem barier, z którymi trudno im sobie poradzić.

Staraliśmy się o dotację z OWES na doszkolenie dla pracowników, i tam jest taki warunek, że trzeba mieć IPR, to dostarczyliśmy te dokumenty, a tu nagle OWES powiedział, że mamy źle zrobione. Ale nikt nam nie powiedział, nikt nas nie szkolił, jak to zrobić. Nie ma konkretnego wzoru na IPR, my nie jesteśmy psychologami, robimy tak jak umiemy. I nie mamy czasu, żeby z każdym się zobaczyć i z psychologiem... Nie wiemy, jak to ma wyglądać. U nas pracuje psycholog, ale czy ma usiąść z zespołem i rozmawiać z nami 17-toma? Bo przecież tam są takie tematy drażliwe, osobiste. To jest trudne i jest z tym kupę roboty, i nie wiemy jak to robić... Mamy dużo dokumentów do zrobienia, jesteśmy zasypani papierami. (IDI 3)

Nie ma pomocy OWES przy pisaniu IPR-ów. Nie przekazuje wiedzy na temat tego, jak szukać szkoleń i realizować IPR-y. (IDI 12)

Analizę efektów działań reintegracyjnych przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące ze sprawozdań PS składanych do wojewody. Należy zatem pamiętać, że katalog efektów pozostaje ograniczony i wynika w dużej mierze z ograniczonego katalogu sprawozdawanych działań reintegracyjnych, nie obejmując wsparcia liderów i zespołów. Szczegółowy rozkład efektów działań reintegracyjnych w PS w latach 2023 i 2024 przedstawiono na wykresie poniżej.

Wykres 14. Efekty działań reintegracyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań wojewody

Analiza danych jakościowych wskazuje także, że efekty działań reintegracyjnych są bezpośrednio powiązane z czasem funkcjonowania danego podmiotu ekonomii społecznej na rynku. Nieco inny charakter mają działania reintegracyjne oraz inne są ich efekty w przypadku nowych przedsiębiorstw społecznych, nieco inne w przypadku podmiotów długo działających. W PS, w których zatrudnienie jest stabilne, a **trzon zespołu stanowią osoby, które już przed laty odnalazły swoje miejsce na rynku pracy dzięki PS**, zapotrzebowanie na działania reintegrujące społecznie jest mniejsze, zaś większość środków finansowych jest inwestowana w rozwój kompetencji i kwalifikacji zawodowych. Wzmacnia to zadowolenie osobiste i zawodowe pracownikom, a w konsekwencji służy wzmocnieniu biznesowej pozycji PES. Na przykład fundacja, która ma w miarę stabilny 12 osobowy zespół, w tym cztery osoby z niepełnosprawnościami, inwestuje głównie w szkolenia, które podnoszą kompetencje i kwalifikacje zawodowe pracowników, ale tworzy też dedykowane stanowiska pracy z elastycznym czasem pracy oraz zapewnia szkolenia podnoszące kompetencje lub kwalifikacje zawodowe oraz organizuje spotkania integracyjne, wyjścia z dziećmi pracowników np. na kręgle, karnety do kina, wyjazdy.

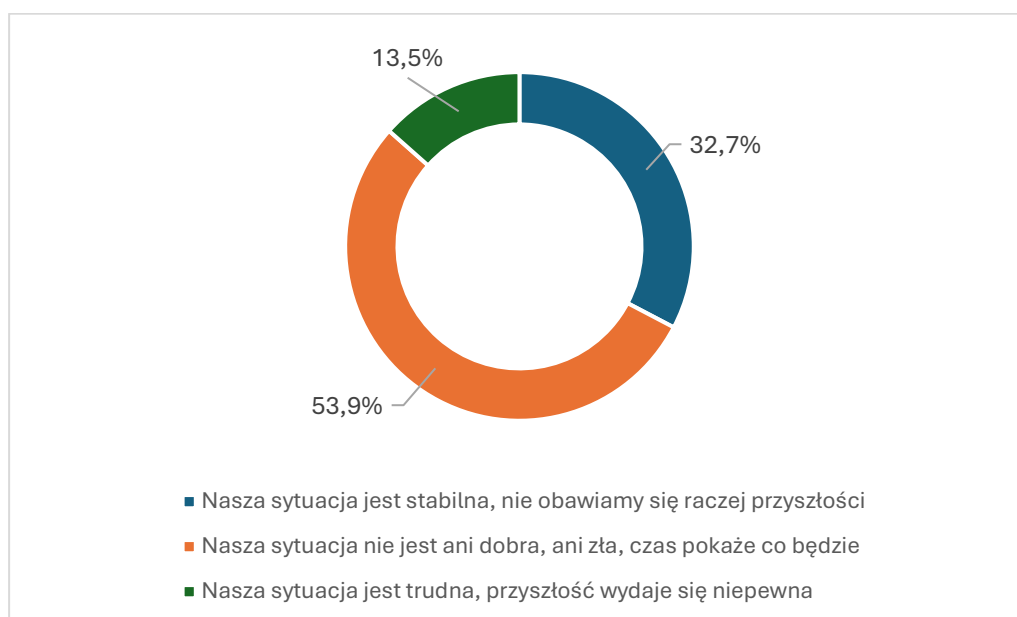
Staramy się, robimy szkolenia, które dają nowe kwalifikacje – to jest typowa reintegracja zawodowa. I społeczną też robimy - jeździmy, wyjeżdżamy gdzieś tam, chodzimy do kina, zrobiliśmy profesjonalną sesję fotograficzną dla rodzin pracowników. Staramy się, ale nie wszyscy chcą. (IDI 4)

3.5 Czynniki wspierające trwałość i rozwój przedsiębiorstw społecznych

Ocena trwałości i stabilności przedsiębiorstw społecznych w oparciu o dane z badania ilościowego CAWI pozostaje zróżnicowana. Co prawda blisko 1/3 PS (32,7%) swoją sytuację ocenia jako stabilną i nie towarzyszy im obawa o przyszłość, to jednak 13,5% swoją sytuację ocenia jako trudną, a przyszłość widzi jako niepewną. Jednocześnie ponad połowa PS (53,9%) nie potrafi jednoznacznie ocenić swojej kondycji, a przyszłość pozostaje dla nich niewiadomą.

Zestawiając powyższe dane z danymi finansowymi (rozd. 3.2), w szczególności ze średnimi i medianami przychodów przedsiębiorstw społecznych z lat 2023-2024 należy uznać, że ok. 20-30% przedsiębiorstw społecznych znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej, a ich trwałość pozostaje zagrożona.

Wykres 15. Ocena sytuacji podmiotu/przedsiębiorstwa w perspektywie najbliższych kilku lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Wśród najczęściej doświadczanych przez przedsiębiorstwa społeczne problemów wyróżnić należy:

- trudności w zakresie pozyskiwania odpowiedniej ilości wpływów finansowych umożliwiających bieżące funkcjonowanie w tym pokrywających: wynagrodzenia pracowników, koszty stałe czy koszty działalności operacyjnej;
- wysokie obciążenia związane z nadmiernie rozbudowanymi wymaganiami biurokratycznymi wynikającymi głównie ze skomplikowanych przepisów i częstych ich zmian;

- problemy w pozyskaniu i utrzymaniu dobrych pracowników zapewniających wysoką jakość produktów lub usług przedsiębiorstwa społecznego.

Dużym wyzwaniem jest zarządzanie PES-em, które powstał w celu zatrudniania osób z niepełnosprawnościami. To wymaga elastycznego, umiejętnego zarządzania ludźmi, przygotowania dla nich odpowiednich stanowisk pracy oraz zarządzania wydajnością pracy i relacjami w zespole.

U nas są głównie osoby niepełnosprawne. Bo my mieliśmy takie założenie, że spółdzielnia miała po prostu zatrudniać osoby z bardzo różnymi schorzeniami. Jeżeli się zatrudnia osoby niepełnosprawne, to część z nich może normalnie pracować albo no powiedzmy na trzy czwarte osoby pełnosprawnej; natomiast jest część osób, która pracuje na 5% albo na 10%. No i na koniec dnia trzeba na nie nazbierać, bo one same na siebie nie nazbierają. (IDI 2)

Pełną ocenę nasilenia problemów, w oparciu o dane z badania ilościowego, przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 13. Problemy, z którymi najczęściej mierzą się podmioty ekonomii społecznej

Problemy	% wskazań
Brak stabilności finansowej, trudności w zdobywaniu funduszy	65,4%
Nadmiernie rozbudowana biurokracja i formalność	53,9%
Trudności w zatrudnieniu i utrzymaniu dobrego personelu	44,2%
Brak zrozumienia specyfiki działania PS przez otoczenie	40,4%
Brak dostatecznej liczby klientów	36,5%
Duża konkurencja na rynku, trudności w sprzedaży	34,6%
Brak rozwiązań prawnych wspierających PS w Polsce	32,7%
Wypalenie liderów	23,1%
Problemy związane z zarządzaniem ludźmi	17,3%
Brak odpowiednich kompetencji w zespole pracowniczym	13,9%
Negatywne nastawienie otoczenia do pracowników z grup zagrożonych wykluczeniem	13,2%
Konflikty w zespole	13,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Odpowiedzią na zidentyfikowane problemy powinny być adekwatne działania wzmacniające trwałość i wspierające rozwój przedsiębiorstw społecznych. Uczestnicy badania ilościowego CAWI za kluczowe czynniki wzmacniające trwałość i stabilność ich podmiotów uznali:

- inwestycje w infrastrukturę i bazę sprzętową ułatwiające podejmowanie konkurencji na rynku;

- rozszerzenie portfela klientów poprzez pozyskanie nowych odbiorców produktów lub usług skutkujące wzrostem przychodów;
- rozwój działalności biznesowej w innych niż dotychczas obszarach umożliwiającą dywersyfikację źródeł przychodów.

Tabela 14. Działania przydatne dla pomiotów ekonomii społecznej, aby wzmocnić trwałość i stabilność

Działania	% wskazań
Inwestycje (rozwój infrastruktury, zakup sprzętu)	63,5%
Pozyskanie nowych klientów	53,9%
Rozszerzenie działalności o nowy obszar biznesowy	46,2%
Większa promocja działań podmiotu/przedsiębiorstwa	38,9%
Podniesienie kwalifikacji pracowników	38,5%
Reintegracja społeczna pracowników (rozwój kompetencji społecznych)	28,9%
Dostęp do specjalistycznej wiedzy (dotyczącej prawa, finansów)	28,4%
Opracowanie strategii działania podmiotu na kolejne lata	23,6%
Sieciowanie i wymiana doświadczeń z innymi podmiotami	23,1%
Zwiększenie zatrudnienia w obszarze działalności ekonomicznej	21,2%
Wsparcie w zarządzaniu przedsiębiorstwem przez doświadczonych menedżerów	19,2%
Podniesienie jakości świadczonych usług/produktów	7,7%
Zmiana osób zarządzających, przekazanie władzy innym osobom	3,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

3.6 Realizacja usług społecznych

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 „powierzenie realizacji usług społecznych **organizacjom pozarządowym i innym podmiotom ekonomii społecznej** stanowić będzie szansę na rozwój ekonomii społecznej i solidarnej”.²⁸ Z badania ankietowego CAWI wynika, iż 67% przedsiębiorstw społecznych i spółdzielni socjalnych biorących udział w badaniu posiada doświadczenie w realizacji usług społecznych. Należy jednak zaznaczyć, że pytanie ankietowe nie zawierało ustawowej definicji usług społecznych, a usługi społeczne utożsamiane są niekiedy przez PS po prostu z działalnością usługową.

Wykres 16. Realizacja usług społecznych przez przedsiębiorstwa społeczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

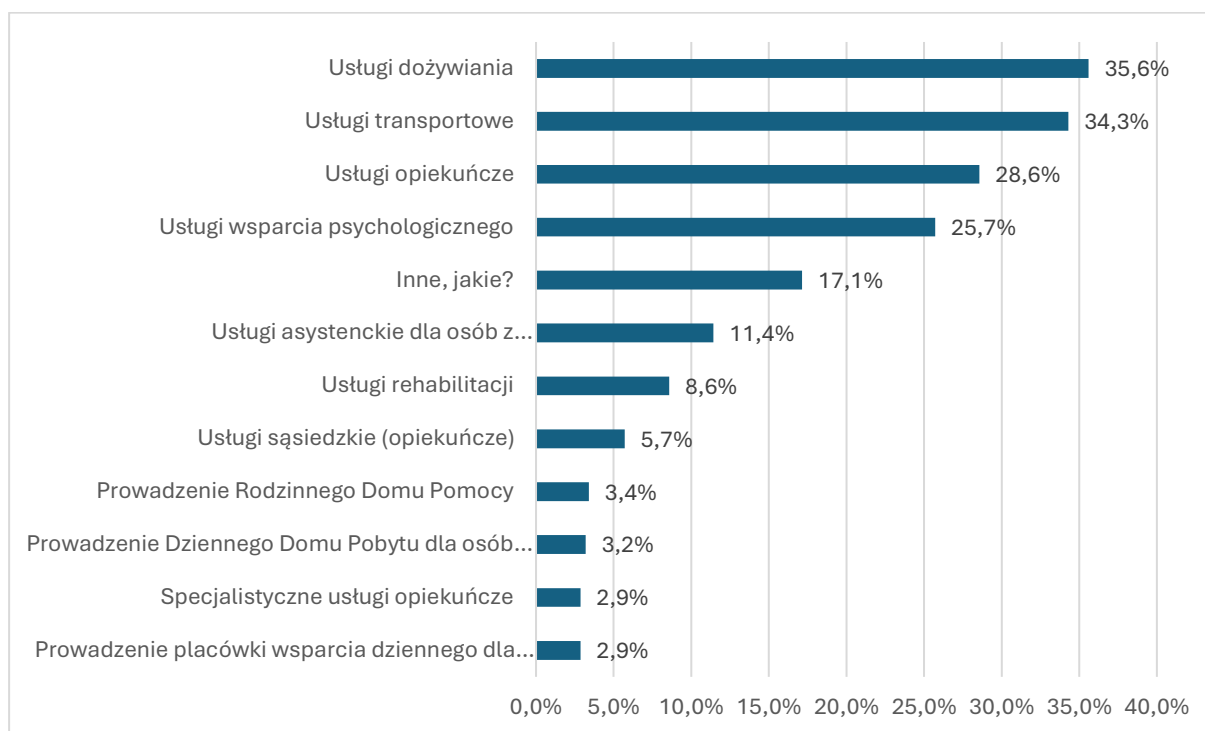
Do usług, za których realizację najczęściej odpowiadały przedsiębiorstwa społeczne należą:

- usługi dożywiania polegające na przygotowaniu i dostarczaniu posiłków;
- usługi transportowe, w tym tzw. transport door to door dla osób starszych lub potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania;
- usługi wsparcia psychologicznego.

Całościowe zestawienie usług realizowanych przez przedsiębiorstwa społeczne zaprezentowano na wykresie poniżej.

²⁸ Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce, s. 65 (dostęp 30.11.2025)

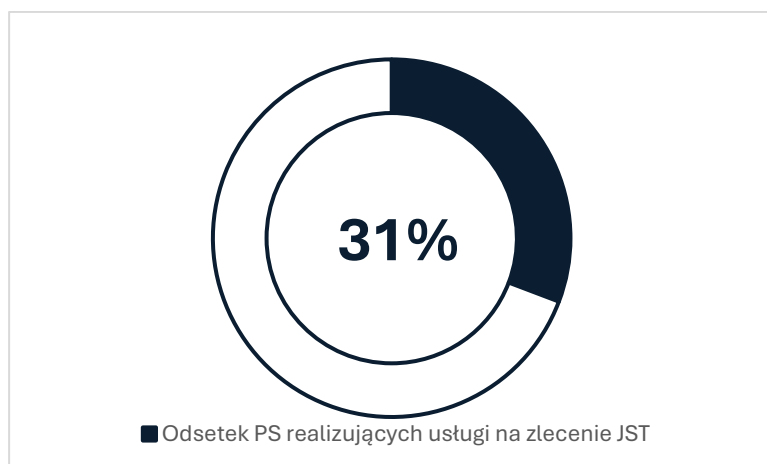
Wykres 17. Usługi społeczne realizowane przez przedsiębiorstwa społeczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Spośród badanych przedsiębiorstw społecznych i spółdzielni socjalnych niespełna 1/3 realizowała usługi społeczne na zlecenie samorządu terytorialnego. W kontekście przytoczonych powyżej zapisów Umowy Partnerstwa oraz liczby projektów realizowanych w województwie lubelskim przez JST w obszarze usług społecznych wartość ta wydaje się stosunkowo niska. **Możliwość realizacji usług społecznych wynikających z procesu ich deinstytucjonalizacji przez przedsiębiorstwa społeczne pozostaje ważnym czynnikiem rozwojowym dla tego typu podmiotów, którego potencjał nie jest jeszcze w pełni wykorzystywany.**

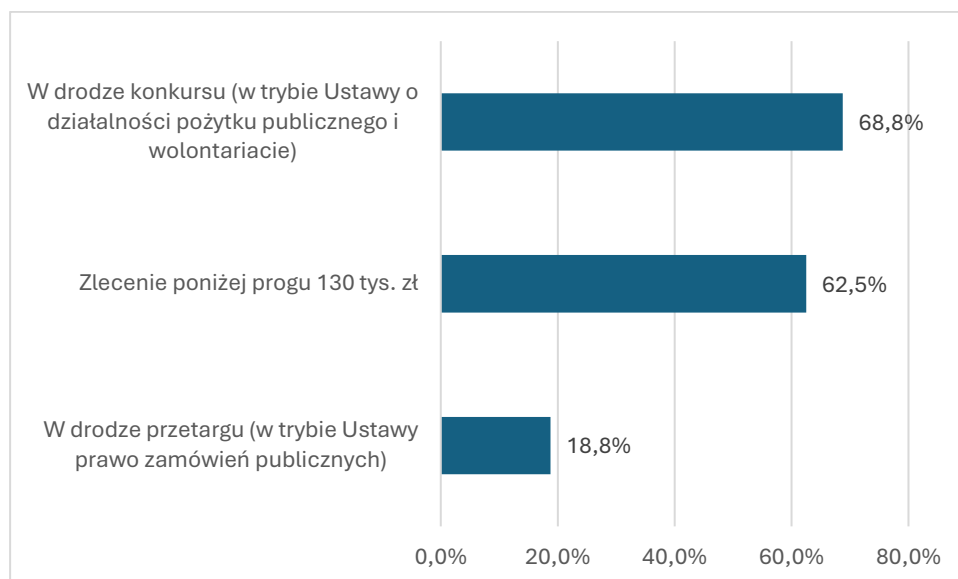
Wykres 18. Realizacja usług społecznych przez przedsiębiorstwa społeczne na zlecenie JST

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Najczęstszym sposobem pozyskiwania samorządowych zleceń na realizację usług społecznych pozostawały konkursy organizowane w trybie Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (68,8%) oraz zlecenie poniżej progu 130 tys. zł (62,5%). Oznacza to, że wartość pojedynczych kontraktów na realizację usług społecznych z reguły jest stosunkowo niewielka, gdyż najczęściej nie przekracza wspomnianej kwoty. Jedynie 1/5 PS (18,8%) zlecenie na realizację usług pozyskało w drodze przetargu.²⁹

Wykres 19. Sposoby pozyskiwania zleceń z JST na realizację usług społecznych

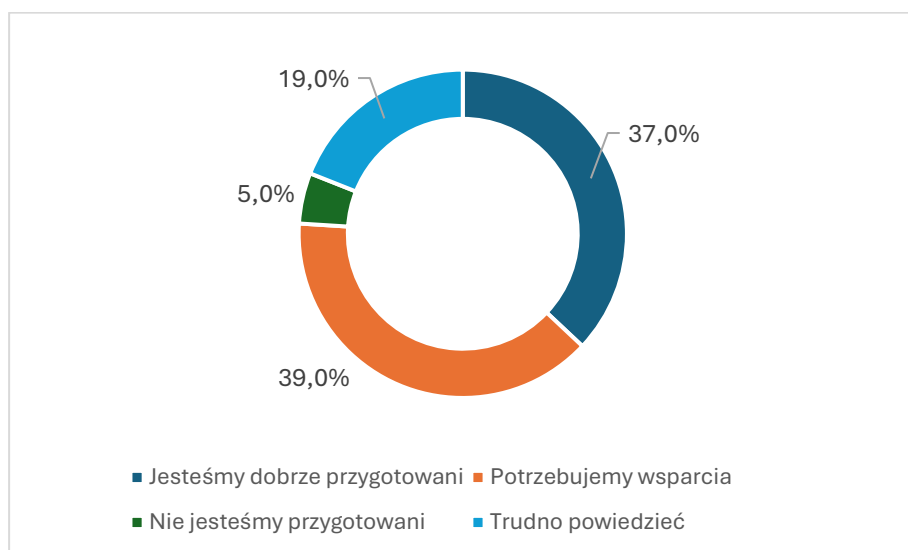

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Spośród 78 przedsiębiorstw społecznych i spółdzielni socjalnych uczestniczących w badaniu tylko 29 z nich (37%) przyznało, że jest dobrze przygotowana do realizacji usług społecznych. Niemal tyle samo (39%) uznało, że dla realizacji usług społecznych potrzebuje dodatkowego wsparcia, a 5% oceniło, że nie jest w ogóle przygotowana. 1/5 badanych nie potrafiła określić potencjału swojego podmiotu w zakresie realizacji usług, co wydaje się zrozumiałe w przypadku podmiotów prowadzących działalność o charakterze produkcyjnym a nie usługowym.

²⁹ W ankiecie nie pytano w ilu tego typu postępowaniach zastosowano klauzule społeczne.

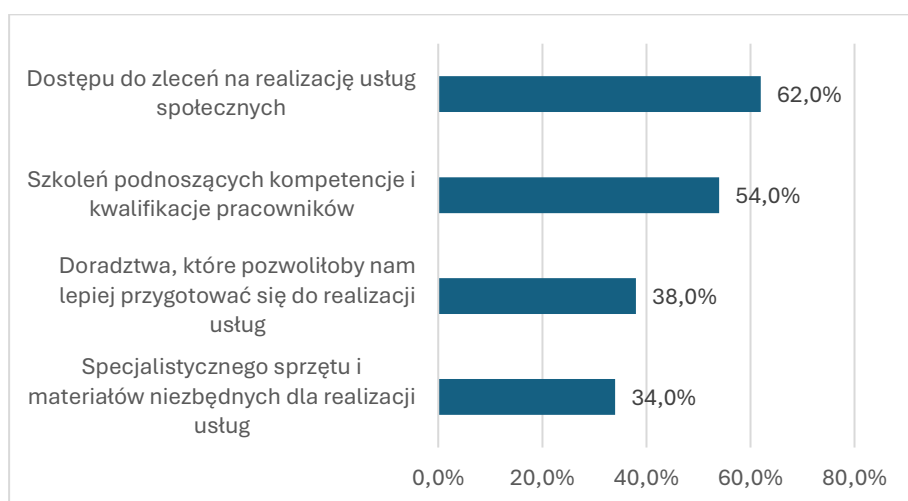
Wykres 20. Ocena własnego potencjału na potrzeby realizacji usług społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

Najbardziej pożądaną formą pomocy przedsiębiorstwom społecznym, aby mogły w większym zakresie niż dotychczas realizować usługi społeczne pozostaje dostęp do zleceń, których brak stanowi jednocześnie największą barierę. Tę formę wsparcia jako potrzebną wskazało 62% uczestników badania ankietowego. Jednocześnie badane podmioty ekonomii społecznej potrzebują wsparcia szkoleniowo-doradczego wspierającego z jednej strony rozwój kompetencji i kwalifikacji pracowników zajmujących się bezpośrednio świadczeniem usług, z drugiej pozwalającego rozumieć, które z usług mają kluczowe znaczenie dla mieszkańców i na jakie rodzaje usług istnieje zapotrzebowanie ze strony JST w związku z ich deinstytucjonalizacją i wymaganiami wynikającymi z dostępnych źródeł finansowania, w tym środków FELU.

Wykres 21. Wsparcie potrzebne przedsiębiorstwom społecznym w zakresie realizacji usług społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS

4 Organizacje pozarządowe

W niniejszym rozdziale, analizę kondycji organizacji pozarządowych w województwie lubelskim przeprowadzono w odniesieniu do stowarzyszeń i fundacji, w podziale na:

- charakterystykę struktury NGO,
- sytuację ekonomiczną,
- kwestie związane z zatrudnieniem pracowników,
- czynniki wspierające trwałość i rozwój organizacji pozarządowych,
- potencjał do realizacji usług społecznych.

4.1 Struktura organizacji pozarządowych

W oparciu o najbardziej aktualne dane GUS, w 2023 r. w województwie lubelskim funkcjonowało **łącznie 6,5 tys. organizacji pozarządowych** obejmujących łącznie: stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, koła gospodyń wiejskich oraz samorząd gospodarczy i kółka rolnicze.³⁰ Łącznie stanowiły one 6,2% wszystkich organizacji pozarządowych funkcjonujących w Polsce.

Spośród 6,5 tys. organizacji pozarządowych tradycyjnie rozumiane stowarzyszenia i fundacje obejmowały dużą część z nich czyli **ok. 2,4 tys. podmiotów**. Wśród ogółu stowarzyszeń największą grupę stanowiły typowe stowarzyszenia, których na Lubelszczyźnie było 1,6 tys. (24,1% wszystkich organizacji pozarządowych). Zaraz po nich lokowały się ochotnicze straże pożarne z liczbą 1,5 tys. (22,5%). W przypadku fundacji ich liczbę oszacowano na ok. 800 (11,9%).

1/4 typowo rozumianych stowarzyszeń (bez stowarzyszeń sportowych, OSP i kółk towieckich) funkcjonowała w stolicy województwa, Lublinie. W przypadku fundacji stolica województwa była miejscem działania dla połowy z nich – ok. 400. Szczegółowy rozkład organizacji przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 15. Rozkład stowarzyszenia i fundacji w województwie lubelskim

	Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne					Fundacje
	Razem stowarzyszenia	Typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne	Stowarzyszenia sportowe	Ochotnicze straże pożarne	Koła towieckie	
lubelskie w tys.	4,1	1,6	0,9	1,5	0,1	0,8
%	62,5	24,1	14,2	22,5	1,7	11,9

³⁰ [Zarządzanie i działalność integracyjna podmiotów ekonomii społecznej w 2023 r.](#), GUS (dostęp 30.11.2025)

	Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne					Fundacje
	Razem stowarzyszenia	Typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne	Stowarzyszenia sportowe	Ochotnicze straże pożarne	Koła towieckie	
w tym w Lublinie w tys.	0,7	0,4	0,2	–	0,1	0,4
%	59,0	36,3	17,0	–	5,6	36,6

Źródło: Zarządzanie i działalność integracyjna podmiotów ekonomii społecznej w 2023 r., GUS

Na podstawie danych GUS z 2023 r., spośród 6,5 tys. organizacji pozarządowych działających w województwie lubelskim 5,8 tys. posiadało jakiegokolwiek przychody, w tym dla 56,7% źródłem przychodów pozostawały m.in. środki publiczne.

Spośród lubelskich organizacji pozarządowych działalność o charakterze rynkowym prowadziło w 2023 r. 28,1% (średnia dla Polski – 36,4%), a działalność o charakterze nierynkowym 62,3% (średnia dla Polski – 70,5%). Stopień ekonomizacji organizacji pozarządowych (rozumiany jak prowadzenie działalności o charakterze rynkowym) pozostaje zatem niższy niż średnia dla Polski, przy czym należy pamiętać, że województwo lubelskie zajmuje 3. miejsce w kraju pod względem liczby KGW, które z reguły rzadko kiedy prowadzą działalność rynkową, a wspóttworzą populację organizacji pozarządowych.

W przypadku prowadzenia przez organizację działalności o charakterze rynkowym odpłatna działalność statutowa stanowiła źródło przychodów dla 19,7% podmiotów (średnia dla Polski – 27,7%), a działalność i gospodarcza dla 6,1% (średnia dla Polski – 9,8%).

Tabela 16. Organizacje pozarządowe według źródeł przychodów w ramach działalności rynkowej w 2023 r.

Rodzaj prowadzonej działalności rynkowej	%
działalność gospodarcza	6,1
działalność statutowa odpłatna	19,7
odsetki, dywidendy	5,8
zamówienia publiczne	2,3

Źródło: Zarządzanie i działalność integracyjna podmiotów ekonomii społecznej w 2023 r., GUS

4.2 Sytuacja ekonomiczna

Kondycja ekonomiczna organizacji pozarządowych z województwa lubelskiego pozostaje bardzo zróżnicowana. Ogólna roczna suma przychodów wszystkich organizacji z regionu szacowana jest na podstawie danych GUS na 2 069 230,7 tys. zł, co stanowi 4,1% przychodów wszystkich organizacji w Polsce.

Średnie, roczne przychody jednej organizacji pozarządowej w województwie lubelskim w roku 2023 kształtowały się na poziomie 354,8 tys. zł (średnia dla kraju - 527,8 tys. zł). Z kolei mediana przychodów w 2023 r. dla organizacji z regionu wynosiła 21 tys. zł, podczas gdy dla kraju – 41,9 tys. zł. Oznacza to, że połowa lubelskich organizacji pozarządowych osiągała przychody równie lub mniejsze niż 21 tys. zł, a połowa wyższe od tej kwoty. Tak duże zróżnicowanie średniej i mediany przychodów, chociaż charakterystyczne także dla całego kraju, wskazuje na bardzo **duże różnice między organizacjami w zakresie osiągniętych przychodów. Dodatkowo, kondycja przeciętnej organizacji z Lubelszczyzny, mierzona wielkością rocznych przychodów, pozostaje istotnie słabsza niż przeciętnej organizacji w kraju.**

Podstawowe źródło przychodów dla organizacji pozarządowych stanowiły te o charakterze nierynkowym (68%) – głównie dotacje, darowizny oraz wpływy pochodzące z 1,5% PIT. Potwierdzają to także wyniki badania jakościowego z NGO

My ciągle aplikujemy o realizację zadań publicznych, cały czas mamy ryzyko. Brakuje nam stałości i pewności. (IDI 10)

W przypadku źródeł przychodów o charakterze rynkowym, stanowiących w 2023 r. 26% przychodów organizacji, dominowały: odpłatna działalność statutowa – 13,8% wobec 17,7% dla Polski oraz działalność gospodarcza – 10,2% wobec 12,4% dla Polski. Na podstawie przytoczonych danych widać, że lubelskie organizacje pozarządowe w porównaniu z resztą kraju, częściej swoje przychody budują w oparciu o dotacje i darowizny, niż w oparciu o prowadzoną działalność ekonomiczną (gospodarczą lub odpłatną).

Tabela 17. Struktura przychodów lubelskich organizacji pozarządowych w 2023 r.

Źródła przychodów	Polska (%)	Lubelskie (%)
O charakterze rynkowym	32,8	26,0
• działalność gospodarcza	12,4	10,2
• działalność statutowa odpłatna	17,7	13,8
• odsetki, dywidendy	2,1	0,7
• zamówienia publiczne	0,6	1,3
O charakterze nierynkowym	59,9	68,0
Składki członkowskie	4,9	3,4
Inne	2,4	2,5

Źródło: Zarządzanie i działalność integracyjna podmiotów ekonomii społecznej w 2023 r., GUS

Na podstawie danych ilościowych uzyskanych w oparciu o niereprezentatywną próbę 52 organizacji pozarządowych z województwa lubelskiego (stowarzyszeń oraz fundacji prowadzących odpłatną działalność pożytku publicznego lub działalność gospodarczą), uczestników badania ankietowego CAWI, ocena ich sytuacji ekonomicznej pozostaje korzystniejsza niż ocena wynikająca z danych GUS dla całej populacji lubelskich organizacji.

Przedstawione poniżej dane wskazują, że organizacje biorące udział w badaniu osiągały przychody ponad dwukrotnie wyższe niż przeciętna dla wszystkich organizacji z regionu. Potwierdzają to także wyniki badania ilościowego, że w przypadku niektórych NGO ostatni czas był okresem poprawy sytuacji finansowej.

Na ten rok [naszą sytuację] oceniam jako dobrą. Wręcz przerosła nasze oczekiwania. (IDI 9)

Bardziej pozytywny obraz uzyskany na poziomie próby jest prawdopodobnie efektem istniejącej pozytywnej korelacji pomiędzy poziomem przychodów a prowadzeniem działalności ekonomicznej. Prawdopodobnie, na co wskazują dane jakościowe, działalność ekonomiczna jest istotnym czynnikiem poprawiającym kondycję ekonomiczną wielu organizacji.

Bez działalności gospodarczej nie dałoby się prowadzić działalności statutowej fundacji. Ze względu na to, że przez ostatnie 2-3 lata jest to duża część środków z działalności gospodarczej. (IDI 13)

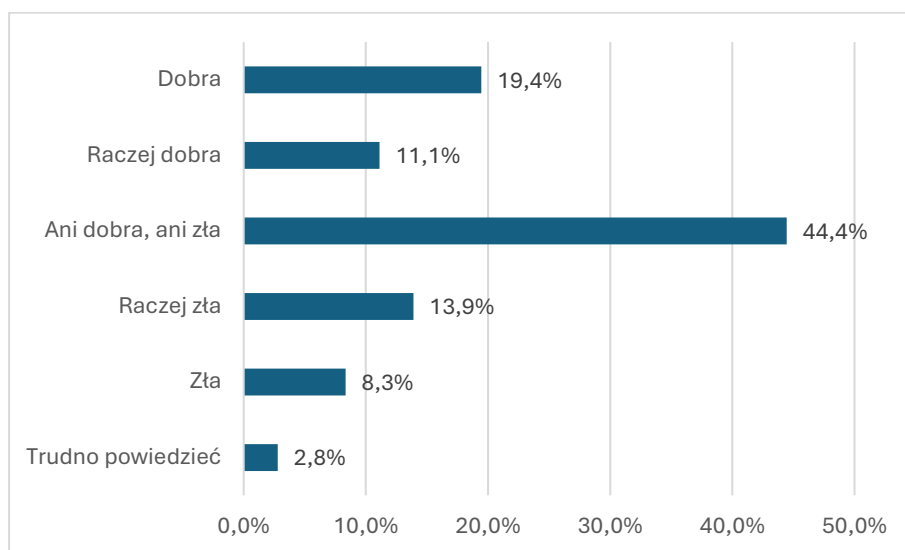
Tabela 18. Średnie i mediany przychodów NGO w latach 2023-2024

	2023	2024
średnia	842 431,48 zł	803 947,23 zł
mediana	70 000,00 zł	80 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

Na podstawie danych z badania ilościowego NGO swoją sytuację finansową jako dobrą lub raczej dobrą oceniło niewiele ponad 30% badanych. Jednocześnie 22,2% uznało swoją kondycję za raczej złą lub złą. Dla 44,4% charakterystycznym stanem w zakresie kondycji finansowej pozostawała stagnacja, a niespełna 3% badanych nie potrafiło dokonać jej oceny.

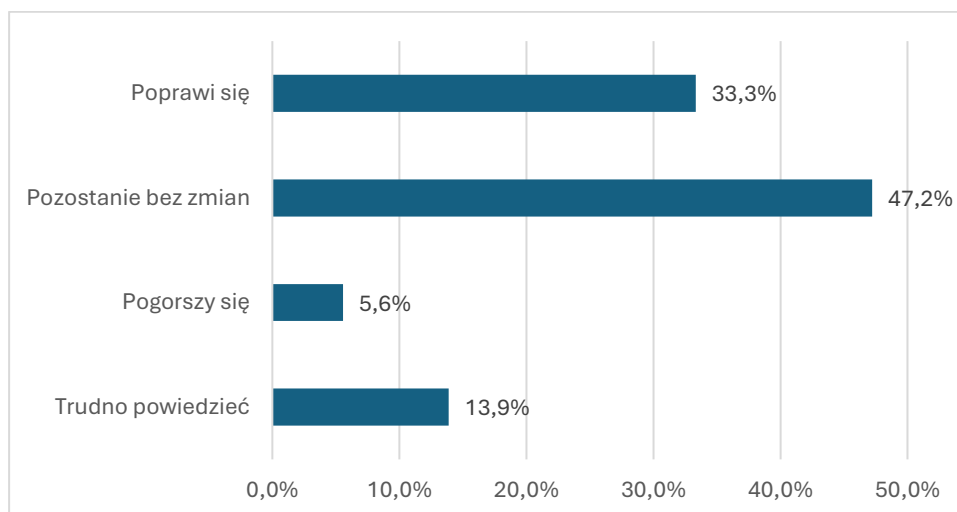
Wykres 22. Ocena własnej sytuacji finansowej przez NGO

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

Jednocześnie, jeśli chodzi o przyszłość, 1/3 badanych stowarzyszeń i fundacji oczekuje poprawy swojej sytuacji finansowej, a jedynie 5,6% spodziewa się jej pogorszenia. 47,2% ocenia, że ich sytuacja pozostanie bez zmian, a 13,9% nie potrafi jej przewidzieć, co może pośrednio wskazywać na deficyty w planowaniu i zarządzaniu finansami.

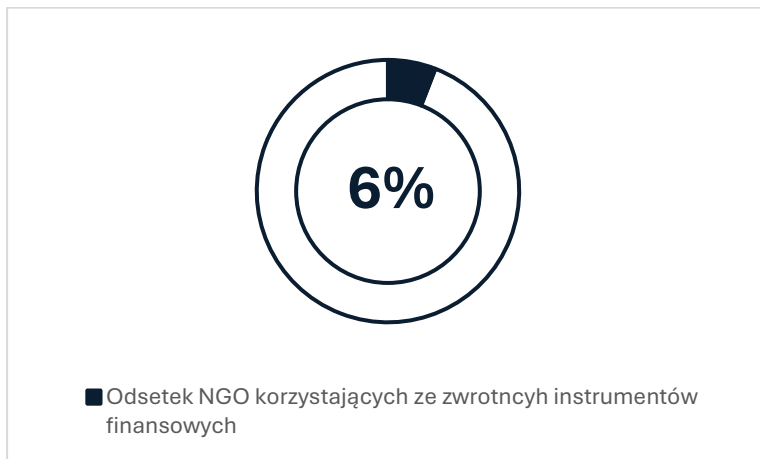
Wykres 23. Ocena własnej sytuacji finansowej przez NGO w przyszłości

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

Na podstawie wyników badania ankietowego jedynie 6% badanych organizacji korzystało ze zwrotnych instrumentów finansowych wspierających rozwój i poprawę kondycji ekonomicznej. Należy założyć, że w odniesieniu do całej populacji organizacji pozarządowych odsetek ten jest jeszcze mniejszy.

Wykres 24. Korzystanie ze zwrotnych instrumentów finansowych przez NGO

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

4.3 Zatrudnienie

Precyzyjna ocena struktury zatrudnienia jedynie w stowarzyszeniach i fundacjach z województwa lubelskiego, prowadzących odpłatną działalność pożytku publicznego lub działalność gospodarczą nie jest możliwa ze względu na brak dostępnych danych w odniesieniu do tej grupy PES. Poniższą analizę przeprowadzoną więc w odniesieniu do całej populacji organizacji pozarządowych uzupełniając je danymi z badania ilościowego i jakościowego lubelskich NGO.

Z dostępnych danych GUS wynika, iż na koniec 2023 r. spośród 6,5 tys. organizacji pozarządowych na Lubelszczyźnie płatnego personelu nie posiadało aż 69% podmiotów (średnia dla Polski – 59,3%), a 20,7% zatrudniało personel na umowy cywilno-prawne (średnia dla Polski 26,3%). Jedynie 10,3% (Polska – 14,4%) organizacji pozarządowych zatrudniało pracowników na umowę o pracę, przy czym dominowała skala zatrudnienia na poziomie od 1 do 5 pracowników (6,1% ogółu NGO).

Ogólna liczba osób zatrudnionych w lubelskich NGO na umowę o pracę była na poziomie 10,2 tys. pracowników, z czego większość (72%) stanowiły kobiety.

Tabela 19. Praca płatna w organizacjach pozarządowych w 2023 r.

	POLSKA (w tys.)	%	Lubelskie (w tys.)	%
OGÓŁEM ORGANIZACJE *	105,0	100,0	6,5	100,0
Nieposiadające płatnego personelu	62,3	59,3	4,5	69,0
Zatrudniające tylko na umowy cywilnoprawne	27,6	26,3	1,3	20,7
Zatrudniające na umowę o pracę	15,1	14,4	0,7	10,3
• 1 - 5 pracowników	9,4		6,1	
• 6 - 19 pracowników	2,8		2,2	
• 20 pracowników i więcej	2,2		1,9	
• w tym zatrudniające co najmniej jedną osobę niepełnosprawną	3,2		2,4	
Ogółem osoby zatrudnione na umowę o pracę na dzień 31.12.2023 **	187,5		10,2	
• w tym kobiety	144,9	77,3	7,3	72,0
• w tym osoby z orzeczoną niepełnosprawnością		6,7		5,4
○ w stopniu lekkim		1,1		1,0
○ w stopniu umiarkowanym		3,5		2,7
○ w stopniu znacznym		2,0		1,7
Ogółem osoby zatrudnione na umowę o pracę, dla których jednostka stanowiła główne miejsce pracy na dzień 31.12.2023	161,7	86,3	8,5	83,3
Ogółem osoby zatrudnione na umowę o pracę na dzień 31.12.2023, których wynagrodzenie w grudniu nie przekroczyło minimalnego	10,1	5,4	0,6	6,0

	POLSKA (w tys.)	%	Lubelskie (w tys.)	%
Ogółem osoby zatrudnione na umowy cywilnoprawne	403,7		17,6	
• w tym kobiety	225,7		9,4	

* - w kolumnach zawierających procenty liczone są one z organizacji ogółem wskazanych w wierszu 1

** - w kolumnach zawierających procenty liczone są one z sumy osób zatrudnionych na umowę o pracę

Źródło: Zarządzanie i działalność integracyjna podmiotów ekonomii społecznej w 2023 r., GUS

Spośród 10,2 tys. pracowników zatrudnionych w NGO na umowy o prace osoby z orzeczoną niepełnosprawnością stanowiły 5,4% (Polska – 6,7%). W porównaniu z poziomem krajowym lubelskie NGO zatrudniają na umowę o pracę nieco mniej osób niż średnia krajowa.

Wśród zatrudnionych osób z niepełnosprawnością największy odsetek stanowiły osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (2,7% ogółu zatrudnionych na umowę o pracę), a w dalszej kolejności osoby ze znacznym (1,7%) oraz lekkim (1%).

Z dostępnych danych GUS wynika, że 83,3% (Polska – 86,3%) zatrudnionych na umowę o pracę ich organizacja stanowiła główne miejsce pracy. Jednocześnie wynagrodzenie 6% (Polska – 5,4%) osób zatrudnionych w ten sam sposób nie przekraczało w grudniu 2023 r. wynagrodzenia minimalnego.³¹

Analiza poziomu wynagrodzeń w NGO wskazuje, że był on znacząco niższy z porównaniu ze średnią dla całego kraju. Przeciętne wynagrodzenie pracownika organizacji pozarządowej w województwie lubelskim, w grudniu 2023 r., **kształtowało się na poziomie 4609,40 zł brutto, podczas gdy średnia dla Polski wynosiła 6182,80 zł brutto.**

Charakterystyka osób zatrudnionych w NGO, w zakresie wybranych kategorii, przedstawia się podobnie, jak w badaniu z 2022 i została zaprezentowana w tabeli poniżej.

Tabela 20. Wybrane charakterystyki osób zatrudnionych w NGO

Kategoria	Odsetek zatrudnionych
Przedział wiekowy	%
• do 29 lat	12,1%
• 30–39 lat	42,5%
• 40–49 lat	25,3%
• 50–59 lat	17,2%
• powyżej 60 lat	2,9%
Poziom wykształcenia	%
• Podstawowe (osoby, które ukończyły szkołę podstawową)	1,5%

³¹ W dostępnych danych GUS brak jest odniesienia do wymiaru etatu, na który osoby były zatrudnione.

Kategoria	Odsetek zatrudnionych
• Gimnazjalne (osoby, które ukończyły gimnazjum)	0,0%
• Zasadnicze zawodowe (osoby, które ukończyły zasadniczą szkołę zawodową)	2,3%
• Zasadnicze branżowe (osoby, które ukończyły branżową szkołę I stopnia)	3,8%
• Średnie branżowe (osoby, które ukończyły branżową szkołę II stopnia)	2,3%
• Średnie (osoby, które ukończyły szkołę średnią)	59,9%
• Wyższe	30,2%
Miejsce zamieszkania	%
• Wieś	7,4%
• Miasto do 10 tys. mieszkańców	1,2%
• Miasta od 10 tys. do 30 tys. mieszkańców	4,3%
• Miasta od 30 do 50 tys. mieszkańców	5,2%
• Miasto od 50 do 100 tys. mieszkańców	41,3%
• Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	40,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ilościowego PS (CAWI)

Analiza wieku pracowników organizacji pozarządowych wskazuje, iż największą grupę stanowią trzydziestolatkowie (42,5%), dalej w kolejności są czterdziesto- (25,3%) i pięćdziesięciolatkowie (17,2%) oraz osoby do 29. roku życia (12,1%). Najmniej zatrudnionych jest osób powyżej 60 lat (2,9%).

Jeśli chodzi o poziom wykształcenia, to pracownicy organizacji pozarządowych są zdecydowanie lepiej wykształceni w porównaniu z pracownikami PS. Najliczniejszą grupę wśród pracowników NGO stanowią osoby posiadające średnie wykształcenie (59,9%), drugą w kolejności grupą są osoby posiadający wykształcenie wyższe (30,2%). Zdecydowanie najmniej jest osób z wykształceniem zasadniczym (6,1%).

Znamienne są także różnice w stosunku do PS, jeśli chodzi o miejsce zamieszkania pracowników. O ile w przypadku przedsiębiorstw społecznych najwięcej pracowników mieszkało na wsi, to w przypadku NGO jest to jedynie 7,4%, a największą grupę stanowią mieszkańcy miast powyżej 50 tys. mieszkańców (81,9%).

Tabela 21. Zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacjach pozarządowych w 2023 r.

	POLSKA (w tys.)	%	lubelskie (w tys.)	%
OGÓŁEM ORGANIZACJE ZATRUDNIAJĄCE NA UMOWĘ O PRACĘ*	15,1		0,7	
Organizacje zatrudniające osoby przynależące do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	4,1	27,1	0,2	26,6
• osoby niepełnosprawne	3,4	22,5	0,2	23,6
• osoby bezrobotne	0,9	5,8	0,0	4,2

	POLSKA (w tys.)	%	lubelskie (w tys.)	%
inne osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	0,3	2,0	0,0	0,0
w tym organizacje, w których koszty pracy za grudzień były współfinansowane ze środków publicznych, według źródeł:	1,9	12,4	0,1	11,9
wsparcie pomostowe w związku z utrzymaniem miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym		1,6		2,0
dofinansowanie do wynagrodzenia osoby niepełnosprawnej lub bezrobotnej po 50 r.ż.		8,2		8,5
zwrot części kosztów poniesionych na wynagrodzenie, nagrody i ubezpieczenia społeczne bezrobotnego skierowanego do robót publicznych lub prac interwencyjnych		1,9		0,0
refundacja części kosztów poniesionych na pokrycie składek na ubezpieczenie społeczne w związku z zatrudnieniem bezrobotnego przez okres minimum 12 miesięcy lub zatrudnieniem bezrobotnego przed 30 r.ż.		0,5		0,0
OGÓŁEM OSOBY ZATRUDNIONE NA UMOWĘ O PRACĘ NA DZIEŃ 31.12.2023	187,5		10,2	
Osoby przynależące do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	16,2	8,7	0,7	6,5
w tym kobiety	10,2	5,4	0,4	
według grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym:				
osoby niepełnosprawne	12,9	6,9	0,6	5,5
osoby bezrobotne	2,4	1,3	0,1	0,7
inne osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	0,9	0,5	0,0	0,0

* - w kolumnach zawierających procenty liczone są one z organizacji zatrudniających na umowę o pracę

** - w kolumnach zawierających procenty liczone są one z liczby osób zatrudnionych na umowę o pracę

Źródło: Zarządzenie i działalność integracyjna podmiotów ekonomii społecznej w 2023 r., GUS

Jeśli chodzi o zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w NGO to lubelskie organizacje pozostają na poziomie zbliżonym do krajowego. 26,6% organizacji z regionu (Polska 27,1%) zatrudnia osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. 23,6% organizacji (Polska 22,5%) zatrudnia osoby zagrożone wykluczeniem z powodu niepełnosprawności, a 4,2% z powodu bezrobocia (Polska 5,8%).

W lubelskich organizacjach spośród 10,2 tys. osób zatrudnionych na umowę o pracę 700 osób stanowiły osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W grupie tej dominowały kobiety, których było ok. 400.

4.4 Czynniki wspierające rozwój NGO

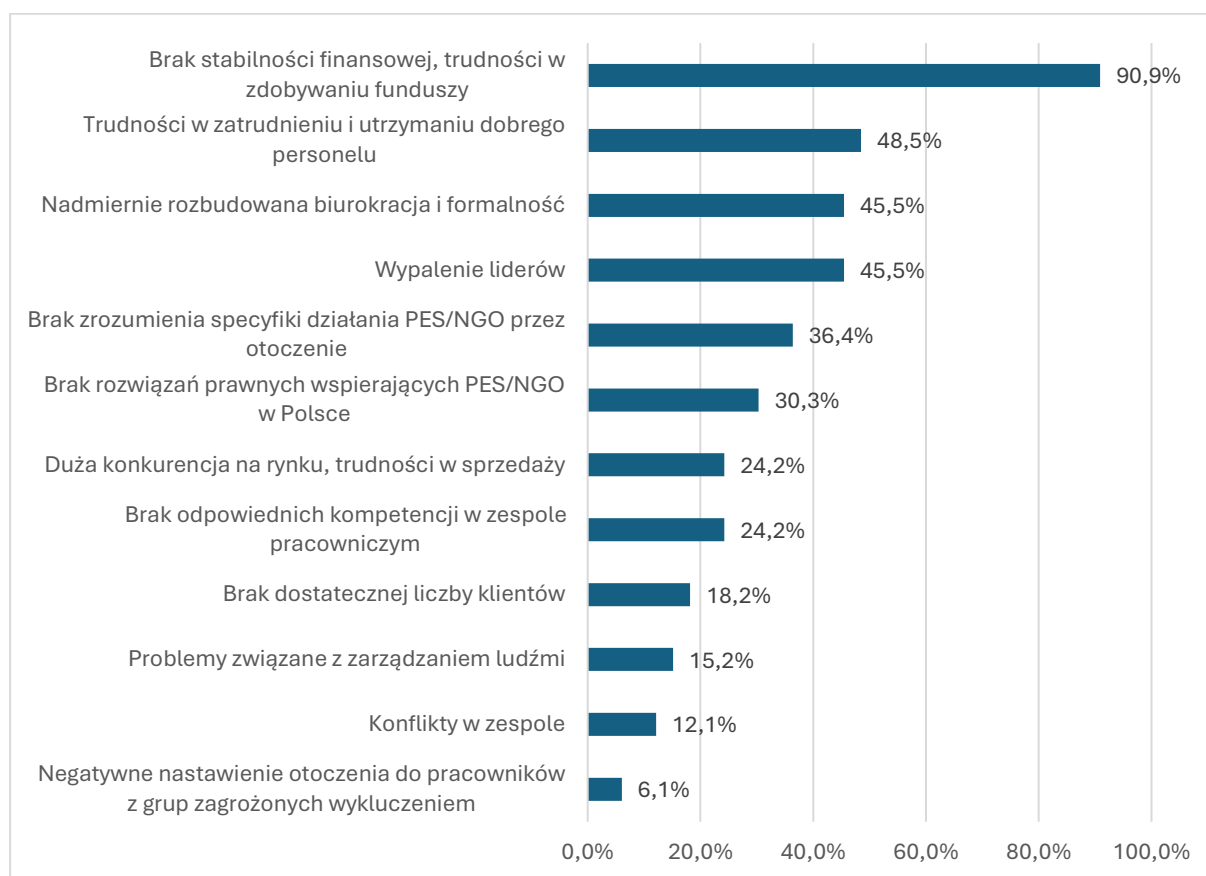
Rozwój stowarzyszeń i fundacji z województwa lubelskiego jest utrudniony przez szereg barier, z którymi mierzą się na co dzień badane podmioty. Głównym problemem, którego doświadczają lubelskie NGO był **brak stabilności finansowej i trudności w zdobywaniu funduszy na działalność**. Problem ten jako główny wskazało 90,9% uczestników badania ankietowego. W zestawieniu z danymi z rozdziału 4.2, dotyczącymi korzystania przez lubelskie organizacje w większym stopniu z dotacji niż z przychodów z prowadzonej działalności odpłatnej lub gospodarczej wydaje się, że dużym wyzwaniem pozostaje **ekonomizacja stowarzyszeń i fundacji** w celu zmniejszenia ich uzależnienia od środków publicznych (dotacji) na rzecz podejmowania w większym zakresie działań przedsiębiorczych.

Na dalszych miejscach jako główne problemy wskazywano:

- trudności w zakresie pozyskiwania i utrzymania personelu;
- nadmierne obciążenia formalno-biurokratyczne;
- przemęczenie i wypalenie liderów.

Pełne zestawienie oceny problemów przedstawiono na wykresie poniżej.

Wykres 25. Najczęstsze problemy, z którymi mierzą się NGO

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

Przedstawione na powyższym wykresie problemy NGO mają bezpośrednie przełożenie na wysokie ryzyko braku trwałości i stabilności, głównie ekonomicznej. Zgodnie z wynikami badań ankietowych działaniami, które w szczególności mogłyby się przyczynić do poprawy trwałości i stabilności należą:

- inwestycje w infrastrukturę oraz rozwój bazy sprzętowej;
- zwiększenie zakresu i skali działań promocyjnych;
- wzrost kwalifikacji i kompetencji pracowników;
- łatwiejszy dostęp do specjalistycznej wiedzy, w szczególności z zakresu prawa oraz finansów.

Wykres 26. Działania przydatne dla organizacji w celu wzmocnienia ich trwałości i stabilności

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

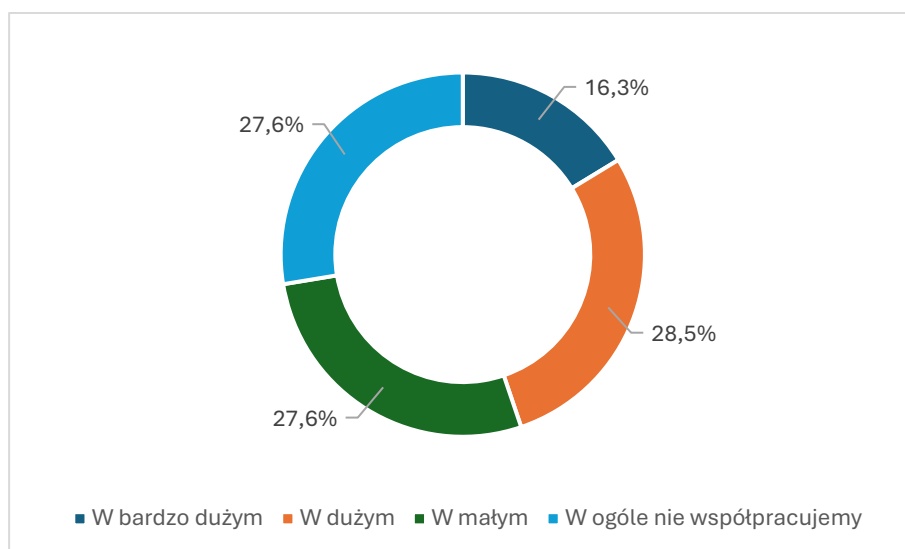
Jako oddzielny czynnik wspierający rozwój stowarzyszeń i fundacji uznano współpracę z samorządem terytorialnym. Dzięki unikalnej wiedzy i posiadanemu doświadczeniu organizacje pozarządowe mogą być dla JST realnym partnerem w realizacji jego zadań na rzecz wspólnoty samorządowej, czerpiąc jednocześnie korzyści ze współpracy z JST

w postaci stabilnych i względnie przewidywalnych zleceń. Wskazują na to także dane jakościowe z wywiadów.

W województwie lubelskim wiele ścieżek stosowania klauzul społecznych jest już stosowane, samorzady mają świadomość że jesteśmy realnymi partnerami, u nas ta edukacja przyniosła dużo dobrego. (IDI 10)

W oparciu o odpowiedzi udzielane w ramach badania ankietowego CAWI, blisko 45% NGO potwierdziło, że współpracuje z samorządem lokalnym w bardzo dużym lub dużym stopniu. Jednocześnie 27,6% poziom współpracy z JST oceniono jako niski, a drugie tyle w ogóle z JST nie współpracowało. **Efektywna i partnerska współpraca organizacji pozarządowych z gminami i powiatami pozostaje w dalszym ciągu wyzwaniem wymagającym ciągłej stymulacji i wysiłku.**

Wykres 27. Współpraca organizacji pozarządowych w JST – ocena stopnia współpracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

W oparciu o dane pochodzące z wywiadów jedną z największych przeszkód w rozwoju współpracy JST i PES jest brak wiedzy samorządów oraz braki kadrowe. Szczególnie widoczne jest to na przykładzie mniejszych samorządów, które z powodu braku wiedzy i braków kadrowych boją się korzystać z zewnętrznych źródeł finansowania jak np. środki unijne, czy dedykowane programy jak premia społeczna. Rozwiązaniem tego problemu według badanego podmiotu powinna być konsekwentna edukacja pracowników samorządowych.

Edukacja samorządów, pokazywanie im krok po kroku jak działają wszystkie mechanizmy, żeby nie bali się tych wszystkich ryzyk. (IDI 11)

Utrudnieniem jest także to, że JST się nie edukuje i nie spotyka z organizacjami. (IDI 12)

4.5 Realizacja usług społecznych

Doświadczenie w realizacji usług społecznych deklarowało 58% przedstawicieli NGO, uczestników badania ankietowego CAWI. Jednocześnie, podobnie jak w przypadku przedsiębiorstw społecznych, część przedstawicieli NGO myli działalność usługową w usługami społecznymi zdefiniowanymi w Ustawie o realizowanie usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Wykres 28. Doświadczenie w realizacji usług społecznych przez organizacje pozarządowe

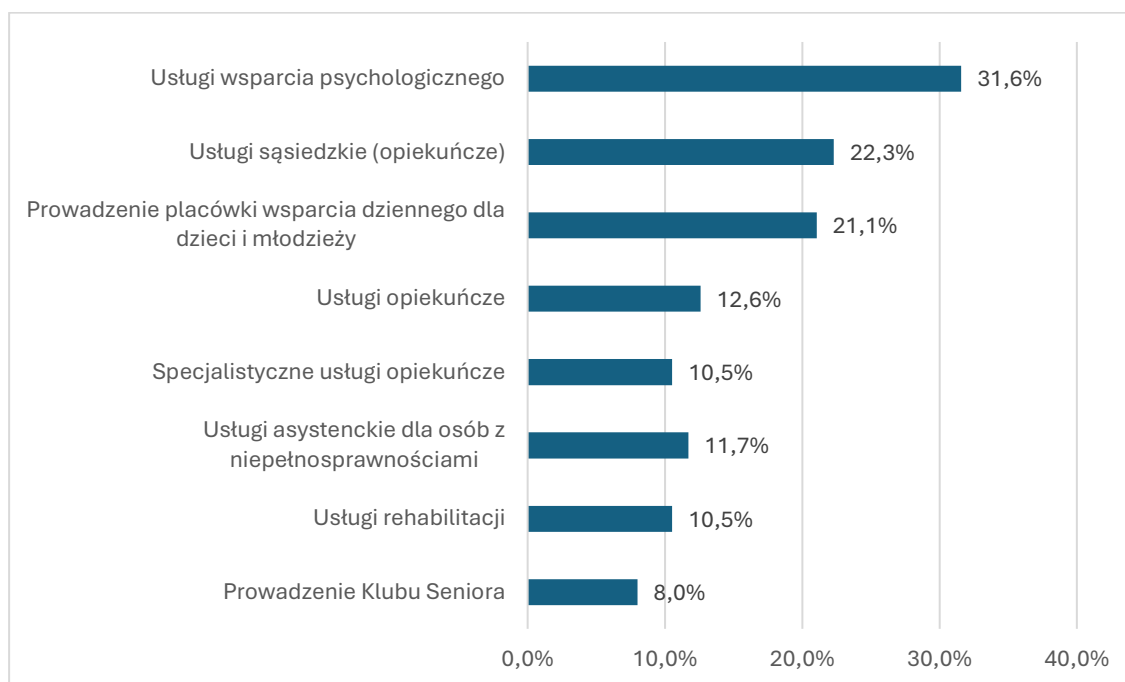

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

Do usług społecznych najczęściej realizowanych przez stowarzyszenia i fundacje należą:

- usługi wsparcia i pomocy psychologicznej;
- usługi sąsiedzkie czyli usługi o charakterze opiekuńczym świadczone przez sąsiadów na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu za wynagrodzeniem;
- prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w postaci świetlic środowiskowych, socjoterapeutycznych lub innych;
- usługi opiekuńcze na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu świadczone w miejscu zamieszkania.

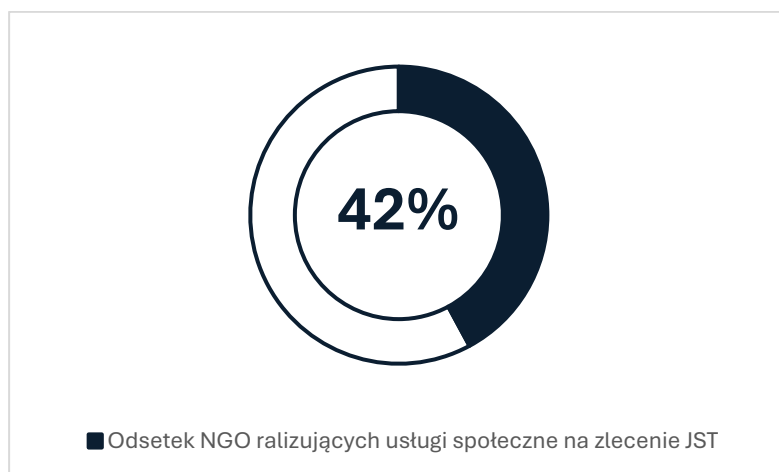
Wykres 29. Usługi społeczne realizowane przez organizacje pozarządowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

Spośród badanych NGO tylko 42% posiadało doświadczenie w realizacji usług społecznych na zlecenie samorządu terytorialnego. Biorąc pod uwagę fakt, że badanymi były wyróżniające się NGO – prowadzące odpłatną działalność pożytku publicznego lub działalność gospodarczą, wynik ten należy uznać za niski i niesatysfakcjonujący.

Wykres 30. Realizacja usług społecznych przez organizacje pozarządowe na zlecenie JST

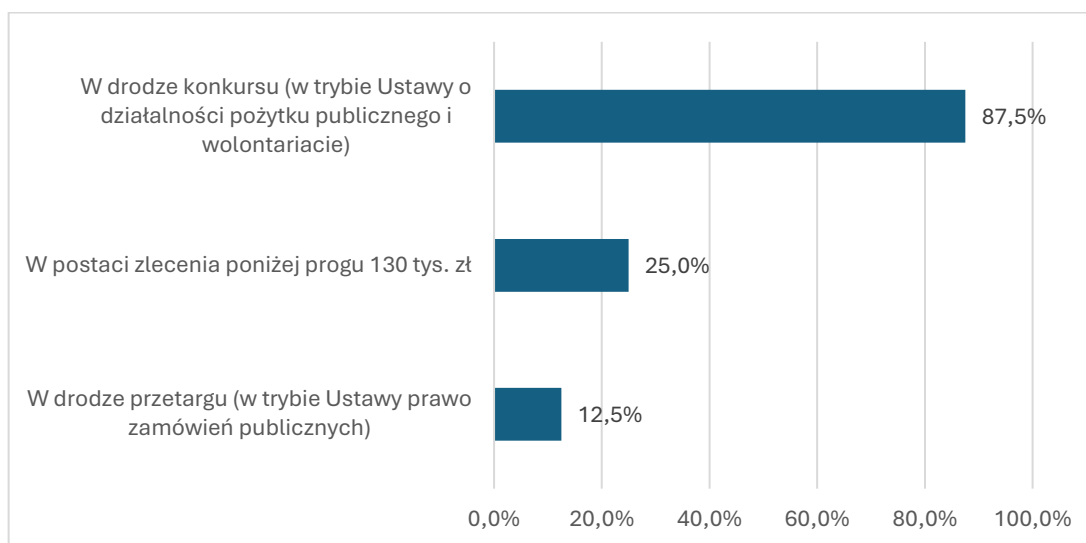

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

Dla organizacji realizujących usługi na zlecenie JST dominującym sposobem pozyskiwania zleceń pozostawały konkursy organizowane zgodnie z przepisami Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Z trybu tego skorzystało 87,5%

organizacji. 25% realizowało usługi w postaci zleceń poniżej 130 tys. zł, a tylko dla 12,5% NGO sposobem na pozyskanie zlecenia był przetarg.

Wykres 31. Sposoby pozyskiwania zleceń z JST na realizację usług społecznych

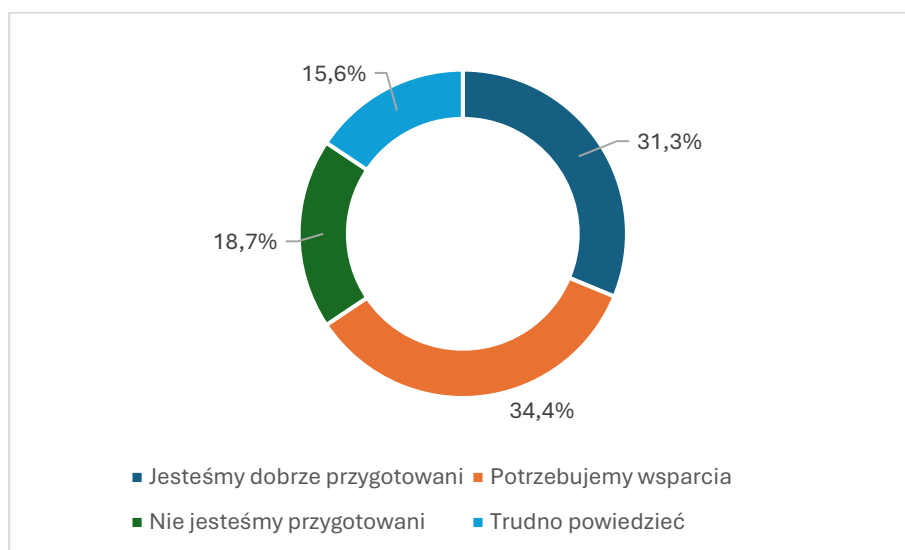
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

Na podstawie informacji z wywiadów pogłębionych, niektóre PS i NGO dostrzegają ryzyko w nadmiernym uzależnieniu się o usług zlecanych przez JST. Wiele usług zlecanych przez samorządy jest powiązanych z finansowaniem z funduszy europejskich, co generuje – zdaniem badanych – niestabilność.

U nas dużo usług które samorządy zlecają jest uzależnione od funduszy europejskich. Ryzyko jest takie, że wiele usług jest powiązanych z finansowaniem z UE. Jak jest zmiana perspektywy to trudno o zamówienia.
(ID 9)

Spośród 52 stowarzyszeń i fundacji biorących udział w badaniu blisko 1/3 (31,3%) przyznało, że jest dobrze przygotowana do realizacji usług społecznych. Nieco więcej bo 34,4% oceniło, że potrzebuje zewnętrznego wsparcia, aby móc świadczyć usługi społeczne, a 18,7% że nie jest w ogóle przygotowana do realizacji usług. Blisko 16% nie było w stanie ocenić własnego potencjału w odniesieniu do świadczenia usług społecznych.

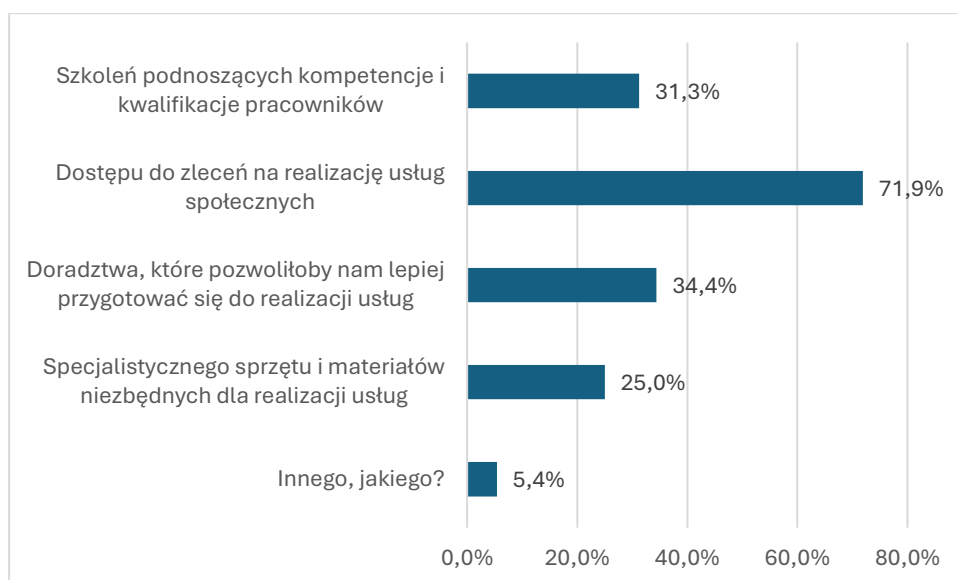
Wykres 32. Ocena własnego potencjału na potrzeby realizacji usług społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

Organizacje pozarządowe, aby móc realizować usługi społeczne potrzebują w pierwszej kolejności łatwiejszego dostępu do zleceń (71,9% wskazań). W tym kontekście szczególnie istotne pozostaje wykorzystywanie w większym zakresie klauzul społecznych z zamówieniami publicznymi. W dalszej kolejności pomocą dla nich będzie odpowiednie doradztwo (34,4%), a także działania szkoleniowe podnoszące kompetencje i kwalifikacje pracowników świadczących usługi społeczne (31,3%).

Wykres 33. Wsparcie potrzebne organizacjom pozarządowym w zakresie realizacji usług społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego NGO

5 Spółdzielnie pracy, inwalidów i niewidomych

Spółdzielnie pracy

Spółdzielnia pracy jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób i o zmiennym funduszu udziałowym, która w interesie swoich członków prowadzi wspólne przedsiębiorstwo, opierając się na osobistej pracy członków. Spółdzielnia może także prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz środowiska, w którym żyją. Spółdzielnie takie mają prawo do korzystania z pomocy organów władzy państwowej oraz administracji rządowej i samorządowej, jak również ze zwolnień i ulg w świadczeniach publicznoprawnych, określonych w odrębnych przepisach. Tradycyjnymi branżami działalności spółdzielni pracy są m.in.: spożywcza, odzieżowa, tekstylna, obuwnicza, galanteryjna, gastronomiczna. Istnieją także spółdzielnie lekarskie, farmaceutyczne czy kosmetyczne.

Spółdzielnie pracy prowadzą zwykłą działalność rynkową jak każde przedsiębiorstwo. Cechą, która odróżnia je od innych podmiotów jest fakt, iż każdy jej członek musi być zatrudniony i otrzymywać za to wynagrodzenie, a zwolnić można go tylko w ściśle określonych i wyjątkowych sytuacjach. Podstawą prawną działalności spółdzielni pracy stanowi Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze. Oszacowanie pełnej liczby spółdzielni pracy w województwie lubelskim nie jest możliwe, gdyż brak jest jednego rejestru tego typu podmiotów. Na podstawie danych Związku Lustracyjnego Spółdzielni, chociaż przynależność do związku nie jest obowiązkowa, pod koniec 2022 r. w województwie lubelskim funkcjonowało ok. 30 spółdzielni pracy.³² Na podstawie informacji z wywiadów pogłębionych liczba aktywnie działających spółdzielni pracy to ok. 5.

Spółdzielnie inwalidów i niewidomych

Spółdzielnie inwalidów i niewidomych są specyficznym rodzajem spółdzielni, przedmiotem ich działalności jest zawodowa i społeczna rehabilitacja inwalidów i niewidomych przez pracę w prowadzonym wspólnie przedsiębiorstwie. Do głównych celów ich funkcjonowania należy nie tylko wypracowanie zysku, jak w każdej firmie, lecz także aktywizacja zawodowa osób, które nie poradziłyby sobie na otwartym rynku pracy. Spółdzielnie inwalidów, niewidomych mogą korzystać z różnych form dofinansowania z PFRON, co pozwala oferować produkty i usługi najwyższej jakości i w ten sposób umożliwia skuteczne konkurowanie na wolnym rynku. Wszyscy kontrahenci nabywający dobra wytworzone przez spółdzielnie inwalidów i niewidomych są zwolnieni z obowiązkowych wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

³² <https://www.zlsp.org.pl/pl/skladnice-akt/15-kategoria-pl-pl/skladnice-akt/76-lublin> (dostęp 30.11.2025)

Spółdzielnie inwalidów, niewidomych działają jak zwykłe przedsiębiorstwa. Ich celem jest uzyskanie dochodu, a jednocześnie aktywizacja zawodowa osób, które ze względu na doświadczanie niepełnosprawności nie są w stanie poradzić sobie w naturalnym środowisku otwartego rynku pracy. W wyniku przemian społeczno-gospodarczych zachodzących w Polsce w ostatnich dziesięcioleciach obserwuje się spadek liczby tego typu podmiotów na rzecz nowych form spółdzielczych np. spółdzielni socjalnych. Podstawą prawną działalności spółdzielni inwalidów i niewidomych jest Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze. Podobnie jak w przypadku spółdzielni pracy nie ma jednego spisu spółdzielni inwalidów i niewidomych. Na podstawie danych Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, na koniec lipca 2025, funkcjonowało w regionie 5 spółdzielni inwalidów i niewidomych³³.

³³ <https://luwwlublinie.bip.gov.pl/wydzial-polityki-spoecznej-rejestry/wykaz-zakladow-pracy-chronionej-w-wojewodztwie-lubelskim.html> (dostęp 30.11.2025).

6 Wnioski i rekomendacje

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat
1.	W regionie istnieje duże zróżnicowanie terytorialne pod względem liczby funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych. Istnieją gminy, w których działa nawet kilka przedsiębiorstw społecznych, ale w zdecydowanej większości gmin nie ma ani jednego przedsiębiorstwa społecznego.	W ramach realizacji kolejnych projektów OWES należy dążyć do tworzenia przedsiębiorstw społecznych w gminach, w których nie ma żadnego PS. Właściwym kierunkiem działania wydaje się, w kontekście rozwoju usług społecznych i ich deinstytucjonalizacji, położenie nacisku na tworzenie przedsiębiorstw działających w celu realizacji usług społecznych. W naborach na projekty OWES należy rozważyć zastosowanie jako kryterium premiującego deklarację realizatorów OWES dotyczącą tworzenia PS w gminach, w których nie ma. W naborach, w ramach projektów OWES dla wnioskodawców ubiegających się o dofinansowanie tworzenia miejsc pracy w PS, należy wprowadzić dodatkowe kryteria premiujące dla grup inicjatywnych z gmin, w których nie ma PS.	• Instytucja Zarządzająca FELU• Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej
2.	Pomimo systematycznego, chociaż niewielkiego wzrostu przychodów większości PS, sytuacja ekonomiczna wielu z nich pozostaje zła, a osiągnięty niski poziom przychodów generuje ryzyko ich likwidacji. Problem ten dotyczy od 10 do 20% PS.	W ramach projektów OWES należy stworzyć mechanizm identyfikacji PS będących w trudnej sytuacji ekonomicznej, zagrażającej ich funkcjonowaniu i istnieniu, przewidujący diagnozę problemów i wdrożenie adekwatnych mechanizmów naprawczych.	• Doradcy biznesowi Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej

3.	Realizacja działań reintegracyjnych w przedsiębiorstwie społecznym wymaga szerokiego katalogu działań ukierunkowanych nie tylko na wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności dla której został udzielony instrument wsparcia, ale także wspierających liderów PS oraz całe zespoły pracownicze. Szkolenia i kursy, jako dominujące działania o charakterze reintegracyjnym, pozostają niewystarczające.	Należy w taki sposób zmodyfikować wytyczne obejmujące sposób świadczenia wsparcia reintegracyjnego dla PS, aby umożliwić finansowanie szerokiego katalogu działań reintegracyjnych ukierunkowanych na osoby zagrożone wykluczeniem społeczno-zawodowym, zespoły pracownicze oraz liderów PS. Zakres wsparcia nie powinien koncentrować się jedynie na wsparciu szkoleniowym i pomocy psychologicznej, ale odpowiadać na indywidualne potrzeby pracowników PS.	• MFiPR – w zakresie uelastycznienia Wytycznych EFS+ • Instytucja Zarządzająca – w zakresie kwalifikowalności finansowania różnych form działań reintegracyjnych • OWES – w zakresie dofinansowania różnego typu działań reintegracyjnych wynikających z indywidualnych potrzeb osób wspieranych i PS
4.	Możliwość realizacji usług społecznych wynikająca z procesu ich deinstytucjonalizacji przez przedsiębiorstwa społeczne i organizacje pozarządowe pozostaje ważnym czynnikiem rozwojowym dla tego typu podmiotów, którego potencjał nie jest jeszcze w pełni wykorzystywany.	Należy dążyć do zwiększenia skali zlecenia usług społecznych przez JST przedsiębiorstwom społecznymi i organizacjom pozarządowym poprzez kompleksowe działania obejmujące różnych interesariuszy tego procesu.	• JST w zakresie promowania zlecenia usług społecznych PES • PS i NGO w zakresie rozumienia procesów rozwoju i deinstytucjonalizacji usług społecznych oraz zapewnienia ich wysokiej jakości • Instytucja Zarządzająca w zakresie stosowania w naborach FELU mechanizmów

			premiujących zlecenie usług PES przez JST
5.	Poziom ekonomizacji lubelskich NGO, rozumiany jako prowadzenie działalności gospodarczej lub odpłatnej działalności pożytku publicznego, pozostaje na niższym poziomie niż średnie dla Polski.	W ramach dostępnych mechanizmów wsparcia należy wspierać procesy ekonomizacji NGO zakładając, że przyczynią się one do wzrostu ich przychodów i poprawy sytuacji ekonomicznej.	• Samorząd Województwa w ramach programu współpracy z NGO • Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w ramach swoich projektów
6.	W opiniach przedstawicieli PS, jaki i NGO inwestycje o charakterze infrastrukturalnych wraz z rozwojem bazy sprzętowej oraz pozyskanie nowych klientów stanowią kluczowe czynniki niezbędne dla rozwoju tych podmiotów. Jednocześnie zarówno PS jak i NGO brakuje środków na realizację tego typu działań.	Należy dążyć do większego wykorzystania środków finansowych przez PS oraz NGO, dostępnych w ramach programów krajowych lub środków UE, wspierających rozwój infrastruktury w tych podmiotach. Rozwój aktywnego pozyskiwania nowych klientów powinien stanowić ważny element wsparcia w procesach ekonomizacji.	• Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w ramach działań informacyjnych dla PES
7.	Lubelskie NGO rzadziej niż organizacje pozarządowe w Polsce posiadają płatny personel oraz mniej odsetek z nich zatrudnia pracowników na umowy o pracę. Obniża to w istotny sposób potencjał rozwojowy organizacji pozarządowych z województwa lubelskiego.	Należy promować wśród lubelskich NGO zatrudnianie pracowników na umowy o pracę jako istotną formę zwiększania ich potencjału instytucjonalnego.	• Organizacje pozarządowe

7 Bibliografia

- Ewaluacja działalności Akredytowanych Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) funkcjonujących na terenie województwa lubelskiego, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, Lublin 2022.
- Komentarz do ustawy o ekonomii społecznej.
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej.
- Miejsca pracy w Przedsiębiorstwach Społecznych – trwałe czy nietrwałe?, OZRSS 2023.
- Przedsiębiorstwa społeczne w Polsce. Raport z badania 2024, Klon/Jawor 2025, publikacja w ramach projektu SAMO-ES.
- Kondycja podmiotów ekonomii społecznej w województwie lubelskim w roku 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, Lublin 2022.
- Raport z monitoringu i ewaluacji Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Lubelskim na lata 2021–2027 (RPRES).
- Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Lubelskiego na lata 2023-2024.
- Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Lubelskim na lata 2021-2027 (RPRES).
- Rejestr Jednostek Polityki Społecznej,
https://rjps.mrips.gov.pl/RJPS/RU/start.do?id_menu=59.
- Roczne sprawozdanie wojewody - przedsiębiorstwa społecznego za 2023 rok.
- Roczne sprawozdanie wojewody - przedsiębiorstwa społecznego za 2024 rok.
- Rola podmiotów ekonomii społecznej w rozwoju usług społecznych, OZRSS 2023.
- Standardy działania Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES).
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021 – 2030.
- Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. 2019 poz. 1818).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003 Nr 96 poz. 873).
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. 2022 poz. 1812).

Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U 1982 nr 30 poz. 210).

Zarządzanie i działalność integracyjna podmiotów ekonomii społecznej w 2023 r., GUS 2025.

8 Spis tabel, wykresów, map

8.1 Spis map

Mapa 1. Rozkład przedsiębiorstw społecznych w 2025 r. na poziomie gmin województwa lubelskiego	19

8.2 Spis tabel

Tabela 1. Charakterystyka próby badawczej przedsiębiorstw społecznych i spółdzielni	14
Tabela 2. Charakterystyka próby badawczej organizacji pozarządowych	15
Tabela 3. Formy prawne przedsiębiorstw społecznych w latach 2023-2024.....	17
Tabela 4. Przedsiębiorstwa społeczne w podziale na subregiony	18
Tabela 5. Średnie i mediany przychodów przedsiębiorstw społecznych w latach 2018-2024 z uwzględnieniem wskaźnika inflacji	24
Tabela 6. Liczba zatrudnionych kobiet i mężczyzn w przedsiębiorstwach społecznych .	29
Tabela 7. Udział poszczególnych form kontraktu wśród osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach społecznych i spółdzielniach socjalnych	29
Tabela 8. Wybrane charakterystyki osób zatrudnionych w PS	30
Tabela 9. Struktura osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach społecznych w 2024 roku	31
Tabela 10. Rodzaje wsparcia reintegracyjnego prowadzonego na rzecz liderów lub osób zarządzających przedsiębiorstwem/spółdzielnią socjalną	35
Tabela 11. Rodzaje wsparcia reintegracyjnego prowadzonego na rzecz zespołów przedsiębiorstw społecznych lub spółdzielni socjalnych	35
Tabela 12. Rodzaje wsparcia reintegracyjnego prowadzonego na rzecz pracowników przedsiębiorstw społecznych lub spółdzielni socjalnych zagrożonych wykluczeniem społeczno-zawodowym	36
Tabela 13. Problemy, z którymi najczęściej mierzą się podmioty ekonomii społecznej..	43
Tabela 14. Działania przydatne dla pomiotów ekonomii społecznej, aby wzmocnić trwałość i stabilność	44
Tabela 15. Rozkład stowarzyszenie i fundacji w województwie lubelskim.....	49
Tabela 16. Organizacje pozarządowe według źródeł przychodów w ramach działalności rynkowej w 2023 r.	50
Tabela 17. Struktura przychodów lubelskich organizacji pozarządowych w 2023 r.....	51
Tabela 18. Średnie i mediany przychodów NGO w latach 2023-2024	52
Tabela 19. Praca płatna w organizacjach pozarządowych w 2023 r.	55
Tabela 20. Wybrane charakterystyki osób zatrudnionych w NGO	56

Tabela 21. Zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacjach pozarządowych w 2023 r.	57
Tabela 22. Alfabetyczny spis gmin, w których zarejestrowane są podmioty ekonomii społecznej posiadające status przedsiębiorstwa społecznego.....	76
Tabela 23. Wykaz alfabetyczny przedsiębiorstw społecznych w województwie lubelskim (stan na 31.12.2025).....	77

8.3 Spis wykresów

Wykres 1. Liczba przedsiębiorstw społecznych w regionie w latach 2023-2025	17
Wykres 2. Charakter prowadzonej w latach 2023-2024 przez przedsiębiorstwa społeczne działalności ekonomicznej.....	20
Wykres 3. Cele działalności przedsiębiorstw społecznych	21
Wykres 4. Przedsiębiorstwa społeczne według przedmiotu dominującej działalności ..	22
Wykres 5. Średnie i mediany przychodów przedsiębiorstw społecznych w latach 2018-2024 wyrażone w wartościach nominalnych (rok 2022 – brak danych)	23
Wykres 6. Ocena własnej sytuacji finansowej przez przedsiębiorstwa społeczne	25
Wykres 7. Przewidywana zmiana sytuacji finansowej przez przedsiębiorstwa społeczne	26
Wykres 8. Korzystanie przez PS ze zwrotnych instrumentów finansowych	27
Wykres 9. Liczba osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach społecznych	28
Wykres 10. Odsetek przedsiębiorstw społecznych deklarujących realizację działań reintegracyjnych.....	33
Wykres 11. Liczba realizowanych w PS, w roku sprawozdawczym, indywidualnych planów reintegracyjnych oraz indywidualnych programów rehabilitacji zawodowej i społecznej.....	37
Wykres 12. Korzystanie ze wsparcia OWES (pomocy specjalisty ds. reintegracji) w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej.....	38
Wykres 13. Pozyskiwanie środków z OWES na działania w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej	39
Wykres 14. Efekty działań reintegracyjnych.....	40
Wykres 15. Ocena sytuacji podmiotu/przedsiębiorstwa w perspektywie najbliższych kilku lat.....	42
Wykres 16. Realizacja usług społecznych przez przedsiębiorstwa społeczne	45
Wykres 17. Usługi społeczne realizowane przez przedsiębiorstwa społeczne.....	46
Wykres 18. Realizacja usług społecznych przez przedsiębiorstwa społeczne na zlecenie JST	46
Wykres 19. Sposoby pozyskiwania zleceń z JST na realizację usług społecznych	47
Wykres 20. Ocena własnego potencjału na potrzeby realizacji usług społecznych.....	48

Wykres 21. Wsparcie potrzebne przedsiębiorstwom społecznym w zakresie realizacji usług społecznych.....	48
Wykres 22. Ocena własnej sytuacji finansowej przez NGO	53
Wykres 23. Ocena własnej sytuacji finansowej przez NGO w przyszłości	53
Wykres 24. Korzystanie ze zwrotnych instrumentów finansowych przez NGO.....	54
Wykres 25. Najczęstsze problemy, z którymi mierzą się NGO	59
Wykres 26. Działania przydatne dla organizacji w celu wzmocnienia ich trwałości i stabilności.....	60
Wykres 27. Współpraca organizacji pozarządowych w JST – ocena stopnia współpracy	61
Wykres 28. Doświadczenie w realizacji usług społecznych przez organizacje pozarządowe.....	62
Wykres 29. Usługi społeczne realizowane przez organizacje pozarządowe	63
Wykres 30. Realizacja usług społecznych przez organizacje pozarządowe na zlecenie JST	63
Wykres 31. Sposoby pozyskiwania zleceń z JST na realizację usług społecznych	64
Wykres 32. Ocena własnego potencjału na potrzeby realizacji usług społecznych.....	65
Wykres 33. Wsparcie potrzebne organizacjom pozarządowym w zakresie realizacji usług społecznych.....	65

9 Załączniki

9.1 Gminy, w których funkcjonują przedsiębiorstwa społeczne

Tabela 22. Alfabetyczny spis gmin, w których zarejestrowane są podmioty ekonomii społecznej posiadające status przedsiębiorstwa społecznego

Gmina	Liczba PS	Gmina	Liczba PS
Adamów	1	Międzyrzec Podlaski miasto	1
Annopol	1	Modliborzyce	1
Biała Podlaska miasto	4	Nielisz	1
Białopole	1	Puławy gmina	1
Biłgoraj miasto	1	Puławy miasto	5
Chełm gmina	1	Rejowiec	1
Chełm miasto	5	Ruda-Huta	1
Głusk	1	Rudnik	1
Godziszów	1	Ryki	2
Hrubieszów gmina	3	Sawin	2
Hrubieszów miasto	4	Susiec	1
Janów Lubelski	2	Świdnik	4
Jastków	1	Terespol gmina	1
Józefów	8	Tomaszów Lubelski gmina	1
Kazimierz Dolny	1	Tomaszów Lubelski miasto	2
Komarówka Podlaska	1	Tuczna	2
Konopnica	1	Tyszowce	1
Krasnobród	2	Ułhówek	1
Krasnystaw miasto	4	Urszulin	1
Kraśnik gmina	1	Urzędów	1
Kraśnik miasto	5	Wilkołaz	1
Krzczonów	2	Wilków	1
Krzywda	1	Wojcieszków	4
Kurów	1	Wola Mystowska	1
Leśna Podlaska	1	Wólka	1
Leśniowice	2	Zakrzówek	1
Lublin	20	Zamość miasto	5
Łęczna	1	Zwierzyniec	1
Łomazy	1	Żmudź	1
Łuków gmina	1	Żótkiewka	1
Międzyrzec Podlaski gmina	1		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rejestru Jednostek Polityki Społecznej MRPiPS

9.2 Lista przedsiębiorstw społecznych

Tabela 23. Wykaz alfabetyczny przedsiębiorstw społecznych w województwie lubelskim (stan na 31.12.2025)

Lp.	Nazwa	Adres	Forma prawna	Cel działalności	Przedmiot dominującej działalności
1.	Abrigo Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	20-494 Lublin, ul. Biskupa Mariana Fulmana 1/49	spółka z o.o.	realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA
2.	Annapolska Spółdzielnia Socjalna "Perspektywa"	23-235 Annapoł, ul. Leśna 1	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
3.	BEZ TABU Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością non profit	22-300 Krasnystaw, pl. Plac 3 Maja 23	spółka z o.o.	działalność reintegracyjna	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE
4.	Bialska Spółdzielnia Socjalna Caritas	21-500 Biata Podlaska, ul. Warszawska 15	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
5.	Biuro Rachunkowe C&A spółka z ograniczoną odpowiedzialnością non profit	24-100 Puławy, ul. Zielona 19	spółka z o.o.	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA
6.	Brama Spotkań Spółdzielnia Socjalna	22-400 Zamość, ul. Królowej Jadwigi 2	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
7.	Chełmskie Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Kapitału Społecznego	22-100 Chełm, al. Aleja Żołnierzy I Armii Wojska Polskiego 39/16	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
8.	Fabryka Szczęścia i Urody Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością non profit	23-204 Kraśnik, ul. Aleja Niepodległości 11	spółka z o.o.	realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ
9.	Fundacja "Liderzy Sukcesu"	23-212 Wólka Rudnicka 11A	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	EDUKACJA
10.	Fundacja "Powieemy To"	20-013 Lublin, ul. Prezydenta Gabriela Narutowicza 74a	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
11.	Fundacja "Wiedza, Edukacja, Rozwój"	22-600 Jeziernia 110	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA
12.	Fundacja „W Zielone Gramy”	20-388 Mętów 213	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	EDUKACJA
13.	Fundacja „Z ulicy na podium”	22-100 Chełm, ul. Nowy Świat 10/11	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	EDUKACJA

Lp.	Nazwa	Adres	Forma prawna	Cel działalności	Przedmiot dominującej działalności
14.	Fundacja Atento	24-313 Szkuciska 11A	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
15.	Fundacja Auto Detailing	21-500 Biata Podlaska, ul. Sidorska 46	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE
16.	Fundacja Biuro-Express	20-400 Lublin, ul. Cypriana Godebskiego 1	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
17.	Fundacja Centrum Niepełnosprawnych Przedsiębiorców	22-300 Krasnystaw, ul. Łukasińskiego 10	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
18.	Fundacja Clean Menager	23-210 Kraśnik, ul. Aleja Niepodległości 11	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
19.	Fundacja Czarny Łabędź	20-701 Lublin, ul. Nałęczowska 20/243	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
20.	Fundacja Dostępny Biznes	20-068 Lublin, ul. Stanisława Leszczyńskiego 23	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	EDUKACJA
21.	Fundacja Dwa Ognie	20-611 Lublin, ul. Bolestawa Chrobrego 15/2	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	
22.	Fundacja Edukaczka	21-040 Świdnik, ul. Bronisława Ratajczaka 1/22	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	EDUKACJA
23.	Fundacja Event Menager	23-210 Kraśnik, ul. Aleja Niepodległości 11	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA
24.	Fundacja Helix Farm	21-411 Wojcieszków, ul. Adama Mickiewicza 10	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	EDUKACJA
25.	Fundacja Honesty	22-470 Zwierzyniec, ul. Wachniewskiej 9/4	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA
26.	Fundacja Horse Universe	23-110 Koszarzew-Stróża 18	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	INFORMACJA I KOMUNIKACJA
27.	Fundacja Kaligo	23-110 Olszanka 62	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	EDUKACJA
28.	Fundacja Kolorowa Wioska	21-542 Ossówka 40	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	EDUKACJA
29.	Fundacja Kolory Miasta	23-300 Janów Lubelski, ul. Wałowa 9	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	BUDOWNICTWO
30.	Fundacja Lubelska Akademia Sportu	20-040 Świdnik, ul. Budowlana 4-6	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ

Lp.	Nazwa	Adres	Forma prawna	Cel działalności	Przedmiot dominującej działalności
31.	Fundacja Mały Kosmos	21-560 Utrówka 21	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	EDUKACJA
32.	Fundacja Naturka	20-258 Turka 322 D	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	EDUKACJA
33.	Fundacja Pomocowisko	22-413 Ujazdów 1	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
34.	Fundacja Promocji Zdrowia i Edukacji "Mocni"	21-411 Wojcieszów, ul. Adama Mickiewicza 10	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	EDUKACJA
35.	Fundacja Przedsiębiorca Plus	08-500 Ryki, ul. Szkolna 1	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA
36.	Fundacja Przyszań	21-500 Biata Podlaska, ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 12/1	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA
37.	Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny	20-325 Lublin, ul. Józefa Franczaka "Lalka" 43	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA
38.	Fundacja Rozwoju Psychospołecznego Self	22-100 Chełm, ul. Jedność 45A	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
39.	Fundacja Rozwoju Społeczno - Oświatowego	20-612 Lublin, ul. Głęboka 10/27	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
40.	Fundacja Siła Wsparcia „Work Manager”	21-002 Smugi 68/C	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
41.	Fundacja Tup Tusie	20-554 Lublin, ul. Ułanów 25	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
42.	Fundacja Twoja Praca	21-532 Korczówka 64	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
43.	Fundacja Twórczości, Edukacji i Animacji Młodzieży - Teatrikon	20-049 Lublin, ul. aleje Ractawickie 33/U-8	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA
44.	Fundacja W Dobrym Kierunku	20-442 Lublin, ul. Makowa 15A	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	EDUKACJA
45.	Fundacja Widzimy Więcej	20-245 Lublin, ul. Ignacego Daszyńskiego 4A	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE
46.	Fundacja Wspierania Rozwoju Postaw Przedsiębiorczych	22-300 Krasnystaw, ul. Mostowa 35	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	EDUKACJA
47.	Fundacja Wytwórnia Talentów	21-500 Biata Podlaska, ul. Kołowa 8	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	EDUKACJA

Lp.	Nazwa	Adres	Forma prawna	Cel działalności	Przedmiot dominującej działalności
48.	Fundacja Zarządzania i Innowacji	20-207 Lublin, ul. Turystyczna 36	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	EDUKACJA
49.	Fundacja Zielone Światło	22-300 Krasnystaw, ul. Okrzei 4/5	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ
50.	Fundacji Perfekt House	23-300 Janów Lubelski, ul. Jana Zamoyskiego 23	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	BUDOWNICTWO
51.	Fundusz Aktywizacji Niepełnosprawnych w Józefowie „Spółdzielnia Socjalna”	23-460 Józefów, pl. Wyzwolenia 2/12	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA
52.	Gastronomiczna Spółdzielnia Socjalna "Roztoczanka"	23-460 Długi Kąt-Osada 6	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
53.	Hrubieszowska Spółdzielnia Socjalna "Miasto z klimatem"	22-500 Hrubieszów, ul. Ludna 13	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA
54.	Integracyjne Centrum Sportu i Rehabilitacji "Start"	20-011 Lublin, ul. aleja Józefa Piłsudskiego 22	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ
55.	Józefowska Spółdzielnia Socjalna ENERGIA	23-460 Józefów, ul. Górnicza 21A	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
56.	Krasnobrodzka Spółdzielnia Socjalna „Źródło”	22-440 Krasnobród, ul. Rynek 12	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	BUDOWNICTWO
57.	Leśniowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.	22-122 Leśniowice 21A	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
58.	Lubelskie Stowarzyszenie Ekonomii Społecznej	22-335 Żótkiewka-Osada, ul. Hetmana Żótkiewskiego 33	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
59.	Łęczyńska Spółdzielnia Socjalna "Pod dobrym adresem"	21-010 Łęczna, ul. Aleja Jana Pawła II 63	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
60.	Międzyrzeczka Spółdzielnia Socjalna "Razem"	21-560 Międzyrzec Podlaski, ul. Warszawska 20	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
61.	Przedsiębiorstwo Społeczne Centrum Sp. z o.o.	20-217 Lublin, ul. Gospodarcza 2	spółka z o.o.	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
62.	Respect System Ochrona Sp. z o.o.	24-100 Puławy, ul. Dęblińska 18	spółka z o.o.	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
63.	Roztoczańska Spółdzielnia Socjalna "Warto"	22-440 Krasnobród, ul. Rynek 12	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE

Lp.	Nazwa	Adres	Forma prawna	Cel działalności	Przedmiot dominującej działalności
64.	Roztoczańskie Przedsiębiorstwo Społeczne Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	22-600 Tomaszów Lubelski, ul. Łaszczowiecka 9	spółka z o.o.	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
65.	Spółdzielnia Socjalna "Adamowianka"	22-442 Adamów 32A	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
66.	Spółdzielnia Socjalna "Aktywni-Kreatywni"	22-600 Tomaszów Lubelski, ul. Lwowska 80	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
67.	Spółdzielnia Socjalna "Ambrozja"	22-100 Chełm, ul. 1 Pułku Szwoleżerów 16	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
68.	Spółdzielnia Socjalna "Arka"	22-672 Susiec, ul. Tomaszowska 100	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
69.	Spółdzielnia Socjalna "Black Sparrow"	22-100 Chełm, ul. Lwowska 16	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	EDUKACJA
70.	Spółdzielnia Socjalna "Cisówka II"	22-678 Ulhówek, ul. Tomaszowska 313	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ
71.	Spółdzielnia Socjalna "Dębowy las"	22-114 Wołkowiany 28A	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
72.	Spółdzielnia Socjalna "Dobra Wola"	21-426 Dwornia 28	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
73.	Spółdzielnia Socjalna "Domowe Smaki"	22-110 Ruda-Huta, ul. Niepodległości 37	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
74.	Spółdzielnia Socjalna "Józefowskie Centrum Usług Oświatowych"	23-460 Józefów, ul. Broniewskiego 14	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
75.	Spółdzielnia Socjalna "Kuznia Talentów" im. Stanisława Staszica	22-500 Mieniany 91/9	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
76.	Spółdzielnia Socjalna "Lalka" im. Bolesława Prusa	22-500 Mieniany 91/9	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
77.	Spółdzielnia Socjalna "Lider"	55-500 Hrubieszów, ul. Ludna 22	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	BUDOWNICTWO
78.	Spółdzielnia Socjalna "Ludzi Twórczych"	21-550 Neple, ul. Parkowa 5	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA

Lp.	Nazwa	Adres	Forma prawna	Cel działalności	Przedmiot dominującej działalności
79.	Spółdzielnia Socjalna "Majorka"	21-411 Wola Burzecka 2	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE
80.	Spółdzielnia Socjalna "MDB Dynamiczna"	22-135 Raciborowice 31	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
81.	Spółdzielnia Socjalna "Nasze Drogi"	22-500 Mieniany 91/9	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	BUDOWNICTWO
82.	Spółdzielnia Socjalna "Niedźwiadek"	21-412 Adamów, ul. Cmentarna 93	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
83.	Spółdzielnia Socjalna "Pionier"	23-310 Modliborzyce, ul. Józefa Piłsudskiego 63	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ
84.	Spółdzielnia Socjalna "Potysk"	24-100 Puławy, ul. Zygmunta Wróblewskiego 18/9	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
85.	Spółdzielnia Socjalna "Promyk Nadziei" w Krzywdzie	21-470 Radoryż Kościelny 50	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
86.	Spółdzielnia Socjalna "Samy Swoi"	22-400 Zamość, ul. Waleriana Łukasińskiego 12	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
87.	Spółdzielnia Socjalna "Stowianka"	22-122 Rakotupy Duże 5A	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
88.	Spółdzielnia Socjalna "Sperare"	22-500 Hrubieszów, ul. Targowa 24	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	EDUKACJA
89.	Spółdzielnia Socjalna "The Embassy"	22-400 Zamość, ul. Marszałka J. Piłsudskiego 29B	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
90.	Spółdzielnia Socjalna "Urzędowianka"	23-250 Urzędów, ul. Rynek 15	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
91.	Spółdzielnia Socjalna "WodKan"	21-311 Derewiczna 88	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ
92.	Spółdzielnia Socjalna "Wojcieszkwianka"	21-411 Wojcieszków, ul. Kościelna 46	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
93.	Spółdzielnia Socjalna "Wspólna Chata"	21-523 Tuczna 145	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
94.	Spółdzielnia Socjalna „Agronomówka”	22-330 Rudnik 69A	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE

Lp.	Nazwa	Adres	Forma prawna	Cel działalności	Przedmiot dominującej działalności
95.	Spółdzielnia Socjalna „Bio Natura Tuczna”	21-523 Tuczna 191A	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ
96.	Spółdzielnia Socjalna „Horyzont”	23-213 Zakrzówek, ul. Żeromskiego 17	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
97.	Spółdzielnia Socjalna „Jan Trans”	22-100 Pokrówka, ul. Wiosenna 57	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA
98.	Spółdzielnia Socjalna „Non Profit” w Urszulinie	22-234 Urszulin 42	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
99.	Spółdzielnia Socjalna „Piccoland Sala-Zabaw w Józefowie”	23-460 Józefów, ul. Broniewskiego 14	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ
100.	Spółdzielnia Socjalna „Pomocni nad Wisłą”	24-100 Klikawa, ul. Klonowa 27	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
101.	Spółdzielnia Socjalna „Rodzinny Dom”	23-460 Długi Kąt-Osada 6	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
102.	Spółdzielnia Socjalna „Sagan”	22-330 Rudnik 69	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
103.	Spółdzielnia Socjalna „Vita Solis”	22-107 Łowcza-Kolonia 39	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
104.	Spółdzielnia Socjalna „Złoty Kur”	24-170 Kurów, ul. Warszawska 7	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
105.	Spółdzielnia Socjalna Auto Serwis Gotębiowski	21-040 Świdnik, ul. Krępiecka 70	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE
106.	Spółdzielnia Socjalna Diorama	20-306 Lublin, ul. Firlejowska 32a/1b	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA
107.	Spółdzielnia Socjalna Gracja	23-400 Biłgoraj, ul. Marii Konopnickiej 11	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
108.	Spółdzielnia Socjalna im. "Zośki"	22-500 Hrubieszów, ul. Józefa Piłsudskiego 11	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	EDUKACJA
109.	Spółdzielnia Socjalna Inicjatywa	24-100 Puławy, ul. Gościńczyk 5/9	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	EDUKACJA
110.	Spółdzielnia Socjalna JBJ	20-803 Lublin, ul. Aleja Warszawska 43a	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
111.	Spółdzielnia Socjalna Józefowski Ośrodek Usług Senioralnych	23-460 Józefów, ul. Górnicza 21A	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA

Lp.	Nazwa	Adres	Forma prawna	Cel działalności	Przedmiot dominującej działalności
112.	Spółdzielnia Socjalna Józefowskie Centrum Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej	23-460 Józefów, ul. Kościuszki 54A	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ
113.	Spółdzielnia Socjalna K70 Adventure	21-040 Świdnik, ul. Janusza Kasperka 17/8	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
114.	Spółdzielnia Socjalna Kazimierzanka	24-120 Kazimierz Dolny, ul. Senatorska 25A	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
115.	Spółdzielnia Socjalna Mamy Siebie	24-100 Puławy, ul. Adama Mickiewicza 1/11	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	EDUKACJA
116.	Spółdzielnia Socjalna Nowy Pomysł	23-204 Kraśnik, ul. Adama Asnyka 8	spółdzielnia socjalna	realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
117.	Spółdzielnia Socjalna Przepis na Sukces	22-400 Zamość, ul. Szczepieszka 11	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
118.	Spółdzielnia Socjalna Rykowsko	08-500 Ryki, ul. Szkolna 1	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
119.	Spółdzielnia Socjalna Sawin	22-107 Sawin, ul. Rynek 18	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	BUDOWNICTWO
120.	Spółdzielnia Socjalna Stonoga	23-206 Stróża, ul. Kraśnicka 9	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
121.	Spółdzielnia Socjalna TRIO	23-302 Andrzejów 82	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ
122.	Spółdzielnia Socjalna Tyszowianka	22-630 Tyszowce, ul. 3 Maja 36A	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
123.	Spółdzielnia Socjalna "Wrotków"	20-314 Lublin, ul. Przyjaźni 32/2	spółdzielnia socjalna	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
124.	Stowarzyszenie Emaus – Lublin	20-517 Lublin, ul. Tęczowa 173	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
125.	Stowarzyszenie Grupa Inicjatyw Kulturalnych	20-153 Lublin, ul. Konrada Bielskiego 3/17	organizacja pozarządowa	działalność reintegracyjna; realizacja usług społecznych	EDUKACJA
126.	Stowarzyszenie Pomocna Dłoń w Łazach	21-400 Łazy 42G	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA
127.	Stowarzyszenie Postis	20-601 Lublin, ul. Tomasza Zana 3A	organizacja pozarządowa	realizacja usług społecznych	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
128.	Tomaszek spółka z ograniczoną odpowiedzialnością non profit	22-400 Zamość, ul. Parkowa 14/16	spółka z o.o.	działalność reintegracyjna	BUDOWNICTWO

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rejestru Jednostek Polityki Społecznej MRPiPS